

758.

Na osnovu člana 27. stav (1) tačka 2) i člana 173. stav (4) Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), člana 14. stav (1) tačka 2) Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 64/09), na prijedlog Vlade, na 23. redovnoj sjednici održanoj dana 18. 05. 2022. godine, Skupština Unsko - sanskog kantona donosi:

**PROGRAM RAZVOJA
ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA
OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA U UNSKO-SANSKOM KANTONU
ZA PERIOD OD 2021. – 2027. GODINE**

I. UVOD

Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Unsko-sanskom kantonu za period 2021. - 2027. godina (u daljem tekstu: Program razvoja) predstavlja osnovni planski dokument kojim će se u procesu razvoja i izgradnje sistema zaštite i spašavanja i razvoja zaštite od požara i vatrogastva na području Unsko-sanskog kantona (u daljem tekstu: Kanton) odrediti pravci razvoja zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva, te uskladiti i funkcionalno objediniti rješenja iz drugih sistemskih zakona, a posebno onih koji se odnose na provođenje preventivnih mjera zaštite i spašavanja i zaštite od požara i mjera za postizanje pripravnosti, odnosno spremnosti i odgovora na prirodne nepogode, tehničko-tehnološke, ekološke i druge nesreće (u daljem tekstu: prirodne i druge nesreće).

Programom razvoja Kantona određuje se politika i strategija razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, u kojima se definišu konkretni programi, projekti i inicijative, usaglašene sa utvrđenom politikom i strateškim pravcima razvoja zaštite i spašavanja.

U skladu sa članom 169. stav 3. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (u daljem tekstu: Zakon o zaštiti i spašavanju), („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 39/03, 22/06, 43/10) Program razvoja, pored elemenata utvrđenih stavom 1. ovog člana, sadrži sljedeće elemente:

1. Zaključke iz Procjene ugroženosti Kantona;
2. Podatke o stanju organizovanosti civilne zaštite i dostignutim stepenom zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća;
3. Preventivne mjere zaštite i spašavanja koje će se provoditi;
4. Osnovne ciljeve, zadatke i način ostvarivanja zaštite i spašavanja sa smjernicama za organizovanje snaga i sredstava civilne zaštite, odnosno snaga zaštite i spašavanja;
5. Osnove za izradu programa obučavanja i osposobljavanja u zaštiti i spašavanju;
6. Smjernice za istraživačku i razvojnu djelatnost od značaja za zaštitu i spašavanje;
7. Pregled očekivanih troškova sa izvorima finansiranja.

U skladu sa članom 10. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu Federacije), („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 64/09) u okviru Programa razvoja utvrđena su i pitanja koja se odnose na programiranje razvoja zaštite od požara i vatrogastva, obzirom da zaštita od požara i vatrogastvo čine sastavni dio jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

II. POLITIKA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA U KANTONU

Politikom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Kantona utvrđuje se politika, vizija, ciljevi, osnovna načela, opredjeljenja i područje razvoja, te strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja, koji su zasnovani na viziji i ciljevima određenim u Programu razvoja, a razrađeni u akcijskim planovima koji se odnose na sve oblasti koje čine sistem zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća.

Politika razvoja je okvirni dokument kojim se omogućuje donošenje i provođenje zakona, podzakonskih propisa, odlučuje o osnovnim načelima i opredjeljenjima, područjima razvoja, akcijskim planovima i prioritetima razvoja na području Kantona i općina, odnosno gradova (u daljem tekstu: općina/grad).

2.1. Vizija razvoja

Uspostava sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva na području Kantona i općina/gradova, koji će osigurati zaštitu i spašavanje života i zdravlja ljudi, imovine, okoliša imaterijalnih, kulturnih i drugih dobara od prirodnih i drugih nesreća, sa snažno razvijenim i efikasnim područjem prevencije, odnosno upravljanje i smanjenje rizika od prirodnih i drugih nesreća, kao i razvijenim ljudskim i materijalnim resursima neophodnim za odgovor na prirodne i druge nesreće, što podrazumijeva i razvijanje kapaciteta za upravljanje kriznim situacijama.

2.2. Ciljevi razvoja

Ciljevi razvoja podrazumijevaju mjere i aktivnosti na smanjenju ljudskih i drugih žrtava, brojilica zahvaćenih prirodnom ili drugom nesrećom, direktnih ili indirektnih šteta i drugih ekonomskih gubitaka na materijalnim i drugim dobrima, kao i razvoju sistema ranog upozoravanja i javljanja, čija je izgradnja od posebnog značaja za pravovremeno reagovanje svih subjekata sistema zaštite i spašavanja na prirodne i druge nesreće.

Poredprethodno iznijetih elemenata vizije razvoja, a uvažavajući i iskustva iz proteklog perioda i naučna i druga saznanja i trendove koji imaju ili mogu imati utjecaj na organizovanje i funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, u Programu razvoja postavljaju se sljedeći strateški ciljevi:

- Izgradnja i jačanje sistema civilne zaštite i sistema zaštite od požara i vatrogastva, kao sastavnih dijelova jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća;
- Razvoj ljudskih i materijalnih kapaciteta potrebnih za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, što podrazumijeva organizaciju i uspostavljanje neophodnih operativnih struktura civilne zaštite i zaštite od požara i vatrogastva, kao i kapaciteta za upravljanje rizicima od katastrofa;
- Sprječavanje i ublažavanje rizika od katastrofa kroz implementaciju i provođenje preventivnih i drugih mjera zaštite i spašavanja propisanih Zakonom o zaštiti i spašavanju, Zakonom o zaštiti od požara i drugim sistemskim zakonima iz oblasti građevinarstva, prostornog uređenja, poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva, zdravstva, veterinarstva, i drugih društvenih oblasti koje su značajne za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

2.3. Misija

Kantonalna uprava civilne zaštite (u daljem tekstu: Uprava) u saradnji sa nadležnim kantonalnim ministarstvima i drugim organima kantonalne uprave, općinskim / gradskim službama civilne zaštite i drugim općinskim / gradskim organima uprave provodi aktivnosti zaštite i spašavanja u skladu međunarodnim standardima, kako bi se osigurale pretpostavke i stvorili uslovi da se građanin kao pojedinac i kao član društvene zajednice osjeća sigurno, a njegova imovina i druge vrijednosti društva zaštićeni.

Misija Uprave je organizovanje upravnih i operativno-stručnih kapaciteta (štabova civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja, jedinica civilne zaštite i povjerenika, profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasnih jedinica) u Kantonu i općinama/gradovima u integrisan i efikasan sistem zaštite i spašavanja, kako bi se pravovremeno i adekvatno upravljalo rizicima od katastrofa, odnosno razvijali kapaciteti za postizanje pripravnosti i spremnosti za uspješan odgovor na prirodne i druge nesreće koje su utvrđene u Procjeni ugroženosti Unsko-sanskog kantona od prirodnih i drugih nesreća (u daljem tekstu: Procjena ugroženosti) koju je usvojila Vlada Unsko-sanskog kantona Odlukom broj: 03-017-1446/05 od 08.03.2005.godine i Procjeni ugroženosti od požara Unsko-sanskog kantona koju je usvojila Vlada Unsko-sanskog kantona Odlukom broj: 03-017-11052/2011 od 22.12.2011.godine ("Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona", broj: 1/2012).

Navedena misija Uprave proizilazi iz zakonom utvrđenih nadležnosti i djelokruga rada koji su utvrđeni u skladu sa:

- članom 28. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća,
- članom 15. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu Federacije,
- članom 9. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu Kantona;

Općim Zaključcima iz Procjene ugroženosti Kantona naglašena je neophodnost provođenja planskih preventivnih i operativno-stručnih mjera zaštite i spašavanja od strane organa zakonodavne i izvršne vlasti, pravnih lica i građana u cilju smanjivanja rizika od prirodnih i drugih nesreća, odnosno izbjegavanja ili ublažavanja posljedica po život i zdravlje ljudi i materijalnih dobara.

Pored toga Procjena ugroženosti Kantona, je strateška podloga za razvijanje potrebnih kapaciteta upravne i operativno-stručne strukture zaštite i spašavanja (civilne zaštite i vatrogastva), kojima će se osigurati provođenje potrebnih mjera i aktivnosti pripravnosti i spremnosti na sve vrste prirodnih i drugih nesreća kojima je izloženo područje Kantona.

U skladu sa navedenim, Procjena ugroženosti Kantona je osnovni dokument za izradu Programa razvoja i utvrđivanje posebnih programa i projekata razvoja zaštite i spašavanja, sa ciljem stvaranja uslova za smanjenje rizika od prirodnih i drugih nesreća, kao i izgradnju i razvijanje potrebnih kapaciteta (organizaciju i materijalno-tehničko opremanje operativnih snaga zaštite i spašavanja, stručno obučavanje i osposobljavanje snaga zaštite i spašavanja i štabova civilne zaštite).

2.4. Osnovna načela i opredjeljenja razvoja

Svi oblici zaštite i spašavanja moraju se provoditi u skladu sa principima međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog prava o zaštiti ljudi, životinja, kulturnih dobara i okoliša od opasnih utjecaja prirodnih i drugih nesreća, te opasnih utjecaja od nesreća uzrokovanih požarom, a sve u skladu sa preuzetim međunarodnim obavezama:

- Ženevskom konvencijom o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba iz 1949. godine, kao i Dopunskim protokolom o Ženevskim konvencijama iz 1977. godine;
- Konvencijom o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanih sukoba iz 1954. godine;
- Drugim protokolom o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanih sukoba iz 1999. godine;
- Konvencijom o zabrani upotrebe sredstava za promjenu okoline u vojne i druge neprijateljske svrhe iz 1976. godine;
- Dopunskim protokolom Ženevskih konvencija i preporuka u svijetu prihvaćene Rezolucije 46/182 iz 1991. godine o jačanju i koordinaciji humanitarne pomoći UN, koja uključuje glavne principe provođenja humanitarne pomoći UN i zemalja članica, i preporuke u provođenju specifičnih mjera prevencije i pripravnosti za brz i koordiniran odgovor u prirodnim i drugim nesrećama, kao i neobavezujućih preporuka iz Osla, koje obuhvaćaju principe, mehanizme i procedure koje se odnose na djelovanje vojno-civilnih snaga u mirnodopskim prirodnim i drugim nesrećama;
- Načelima proisteklim iz Zakona o zaštiti i spašavanju, Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu Federacije i drugim propisima iz ove oblasti.

2.4.1. Osnovna načela i opredjeljenja u oblasti zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća

- Svaki građanin ima pravo na zaštitu i spašavanje, ako je ugrožen njegov život, zdravlje i imovina;
- Zaštita i spašavanje ljudskih života ima prednost pred svim drugim zaštitnim i spasilačkim djelatnostima u slučaju prirodne i druge nesreće;
- Svako fizičko i pravno lice ima pravo i dužnost, samostalno i skupa sa drugima, provoditi zaštitu od prirodnih i drugih nesreća u skladu sa svojim mogućnostima i sposobnostima;
- Svaki punoljetni građanin dužan je obavijestiti najbliži operativni centar civilne zaštite, policiju, odgovarajuću službu ili upravu civilne zaštite o opasnosti ili prirodnoj i drugoj nesreći odmah kada je uoči ili za nju sazna;
- Svako je dužan pružiti pomoć licu koje je u životnoj opasnosti ukoliko time ne ugrožava svoj život i zdravlje;
- Civilna zaštita i drugi oblici organizovanja za zaštitu od prirodnih drugih nesreća imaju humanitarni, neovjni karakter i zasnivaju se na solidarnosti i uzajamnom pomaganju svih učesnika u zaštiti i spašavanju;
- Kanton i općine/gradovi organizuju zaštitu od prirodnih i drugih nesreća u okviru jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja Federacije Bosne i Hercegovine;
- Preventiva u oblasti zaštite i spašavanja ima prednost nad svim drugim aktivnostima;
- Građani trebaju dobiti blagovremenu i tačnu informaciju o nesreći, njenim posljedicama, mjerama i aktivnostima koje se provode;
- Podaci o opasnostima, planovima, mjerama i aktivnostima koje se odnose na prirodnu i drugu nesreću su javni;
- Općine/gradovi dužne su putem operativnog centra civilne zaštite i sredstava javnog informisanja obavijestiti stanovništvo o opasnostima, načinu zaštite i upoznati ih s pravilima ponašanja u slučaju prirodne i druge nesreće;
- Građani su dužni obavijestiti najbliži operativni centar civilne zaštite ili policiju o svakoj opasnosti ili prirodnoj i drugoj nesreći odmah kada je uoče ili kada za nju saznaju;
- Fizička i pravna lica dužna su pravovremeno izvršiti sve predviđene mjere zaštite svojih zaposlenika i objekata, od moguće prirodne ili druge nesreće kroz provođenje mjera zaštite i spašavanja propisanih Zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim aktima kojima se uređuje provođenje preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća;

- Sistem zaštite i spašavanja u Kantonu i općinama/gradovima treba organizovati u skladu sa njihovim ekonomskim mogućnostima, materijalnim i ljudskim resursima, razvijenosti infrastrukture i stepenu osjetljivosti na pojedine vrste opasnosti;
- U slučaju prirodne i druge nesreće općina/grad prvo angažuje svoje snage i sredstva za zaštitu i spašavanje. Ako zbog razmjera i posljedica nesreće angažovane snage nisu dovoljne, nadležni organ jedinice lokalne samouprave može zatražiti pomoć od susjednih općina/gradova, Kantona, Federacije Bosne i Hercegovine i države Bosne i Hercegovine;
- Oružane snage Bosne i Hercegovine mogu se angažovati za zaštitu i spašavanje, po ovlaštenju Predsjedništva Bosne i Hercegovine, a na zahtjev nadležnih organa države Bosne i Hercegovine i entiteta kada zbog razmjera i posljedica nesreće raspoložive snage zaštite i spašavanja nisu dovoljne za brzo i efikasno izvođenje akcija zaštite i spašavanja, u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH» broj: 88/05) i vojnoj doktrini Oružanih snaga Bosne i Hercegovine;
- Izvođenje akcije zaštite i spašavanja zasniva se na obaveznom provođenju odluka i naredbi nadležnih štabova civilne zaštite. Niko nije dužan i ne smije izvršiti naređenje ako je očito da bi time izvršio krivično djelo ili kršio međunarodno humanitarno pravo;
- Snage i sredstva za zaštitu i spašavanje organizuju se u skladu sa Procjenom ugroženosti Kantona i općina/gradova;
- Službe zaštite i spašavanja se organizuju u privrednim društvima i drugim pravnim licima (javne ustanove, preduzeća, humanitarne i druge organizacije i udruženja) čija je djelatnost od značaja za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća;
- Samostalne službe zaštite i spašavanja Kantona i općina/gradova organizuju se za obavljanje onih poslova i zadataka zaštite i spašavanja za koje ne postoje razvijeni kapaciteti u okviru javnih preduzeća, ustanova i drugih pravnih lica koja se u svojoj redovnoj djelatnosti bave tim poslovima zaštite i spašavanja;
- Jedinice civilne zaštite formiraju se, opremaju i osposobljavaju kao operativne snage radi neposrednog angažiranja na zaštiti i spašavanju, kada sredstva javnih preduzeća, ustanova i drugih pravnih lica i službi zaštite i spašavanja nisu dovoljna za ostvarivanje efikasne zaštite i spašavanja na ugroženom području. Ove snage civilne zaštite organizuju se na teritorijalnom, proizvodnom i kombinovanom principu;
- Povjerenici civilne zaštite imenuju se na svim mjestima gdje građani žive i rade, u kojima se ne formiraju štabovi civilne zaštite;
- Svaki pripadnik civilne zaštite, komandir jedinice civilne zaštite, šef službe zaštite i spašavanja, odnosno vođa grupe i spasilac, mora znati ko je njegov nadređeni;
- Pravna lica koja su namjerno ili zbog nepažnje prouzrokovala opasnosti zbog kojih su nastali troškovi otklanjanja šteta, dužna su nadoknaditi dio troškova nastalih u toku otklanjanja nastalih šteta u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju.

2.4.2. Osnovna načela i opredjeljenja u oblasti zaštite od požara i vatrogastva

- Zaštita od požara i vatrogastvo su sastavni dio jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji Bosne i Hercegovine;
- Zaštita od požara je djelatnost od posebnog interesa za Federaciju, Kanton i jedinicu lokalne samouprave;
- Vatrogastvo je obavezna javna služba čija je osnovna djelatnost zaštita i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od požara;
- Svako ima pravo na zaštitu od požara;
- Osnovna namjena propisanih mjera zaštite od požara je zaštita života i zdravlja ljudi i materijalnih dobara;
- U slučaju požara, svaki punoljetni građanin dužan je pristupiti gašenju početnog požara u okviru svojih mogućnosti i sposobnosti, ukoliko na taj način ne ugrožava svoj život ili zdravlje. Ukoliko ne može pomoći u spašavanju života ili gašenju početnog požara, dužan je o tome hitno obavijestiti nadležni operativni centar civilne zaštite, odnosno tražiti pomoć od nadležne profesionalne vatrogasne jedinice;

- Niko nema pravo da svojim materijalnim dobrima, svojim postupcima i neprovođenjem propisanih mjera zaštite od požara, dovodi u opasnost od požara tuđi život, zdravlje i materijalna dobra;
- Vlasnik ili korisnik građevine i prostora i upravitelj stambenog objekta, odgovoran je za zaštitu od požara u tim građevinama, prostorima i objektima;
- Svako fizičko i pravno lice je krivično i prekršajno odgovorno za neprovođenje propisanih mjera zaštite od požara i za posljedice koje zbog toga nastanu;
- Građanima moraju biti dostupne informacije o rizicima i opasnostima od požara, preventivnim mjerama zaštite, te načinima i sredstvima za gašenje početnog požara;
- Organizacija i provođenje preventivnih mjera zaštite od požara i mjera pripravnosti i spremnosti u odgovoru na pojave požara, zasnivaju se na Procjeni ugroženosti od požara i Planu zaštite od požara Kantona i općna/gradova, kao i materijalnim, kadrovskim i drugim mogućnostima kojima raspolaže Kanton odnosno općine/gradovi;
- Mjere zaštite od požara moraju biti planirane i izvedene tako da spriječe požar ili onemoguće njegovo širenje;
- Federacija Bosne i Hercegovine, kantoni, općine/gradovi dužni su poticati razvoj požarno neopasnih tehnologija i takvih zahvata u prostoru, kojima se smanjuje ili sprječava nastanak požara;
- Javnost ima pravo biti obaviještena o stanju u oblasti zaštite od požara;
- Podaci o stanju u oblasti zaštite od požara su javni.

2.5. Područja razvoja zaštite i spašavanja

Programiranje razvoja sistema zaštite i spašavanja za adekvatno suprotstavljanje prirodnim i drugim nesrećama je način da se osigura efikasno suočavanje društvene zajednice s izazovima i posljedicama koje prouzrokuju prirodne i druge nesreće. Brzim i učinkovitim odgovorom na prirodne i druge nesreće i pravovremenim angažovanjem operativnih snaga zaštite i spašavanja, uz dobro provedenu saradnju i koordinaciju, odnosno upravljanje u prirodnim i drugim nesrećama, mogu se spasiti mnogi ljudski životi, smanjiti ekonomski i drugi gubici u zajednici koja je pogođena prirodnom i drugom nesrećom i spriječiti lanac sekundarnih nesreća, koje mogu izazvati veće posljedice od primarne prirodne ili druge nesreće koja se već dogodila. Programom razvoja uspostavlja se i osigurava međuresorna saradnja svih nosilaca planiranja i funkcionalne veze između različitih subjekata zaštite i spašavanja i njihovih snaga zaštite i spašavanja, i ukazuje na elemente njihovog zakonskog djelovanja u odgovoru društvene zajednice na prirodnu i drugu nesreću.

Razvoj zaštite i spašavanja suštinski treba biti usmjeren ka postizanju uspješnog odgovora na prirodne i druge nesreće, spašavanje života i obezbjeđenje osnovnih uslova za život stanovništvu na pogođenom području, ostvarivanju mjera oporavka i održanju kontinuiteta uspješnog upravljanja u području pogođenom prirodnom i drugom nesrećom. Programom razvoja utvrđuju se osnovne pretpostavke za izradu planova zaštite i spašavanja i kontinuirane popravke postojećih rješenja u odnosu na promijenjene okolnosti i mjesto.

Koncept strateškog programiranja i planiranja razvoja sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća se odvija u okviru dvije faze i u četiri međusobno povezana područja razvoja i to: fazu smanjenja rizika koja prethodi prirodnoj i drugoj nesreći koju čine prevencija od prirodnih i drugih nesreća, ublažavanje i pripravnost, i fazu odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće.

2. 5. 1. Prevencija od prirodnih i drugih nesreća

Prevencija kao područje razvoja je najznačajnija aktivnost svih subjekata sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća. Cilj prevencije u zaštiti od prirodnih i drugih nesreća je sprječavanje i smanjenje rizika i izvora ugrožavanja, te sprječavanje i ublažavanje posljedica tih nesreća. Prevencija obuhvata organizacijske, upravne, administrativne, tehničke i druge mjere, radnje i postupke koje se planiraju i provode radi sprječavanja nastajanja ili širenja prirodne ili druge nesreće, ili ublažavanja njihovog djelovanja odnosno, olakšavanja izvođenja zaštite i spašavanja kada do nesreće dođe.

Kako zaštita i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća ima interdisciplinarni karakter, prevenciju od prirodnih i drugih nesreća provode nadležna ministarstva, uprave i drugi organi uprave, javne ustanove i javna preduzeća Kantona, općinske/gradske službe za upravu i općinske/gradske javne ustanove i preduzeća, u skladu sa njihovim nadležnostima, poslovima i zadacima koje obavljaju, i neposredno su odgovorni za planiranje, provođenje preventivnih mjera i aktivnosti iz njihove nadležnosti. Preventivne mjere i aktivnosti uređuju se materijalnim propisima iz pojedinih društvenih oblasti, a planiraju se u: Planu zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i Planu zaštite od požara Kantona i općina/gradova, kroz projekte planirane u Strategiji razvoja Kantona i općina/gradova, kao i sektorskim strategijama koje se donose za pojedinedruštvene oblasti. Svi nosioci zaštite i spašavanja dužni su u skladu sa materijalnim propisima koji uređuju oblast za koju su nadležni, planirati i provoditi preventivne mjere zaštite i spašavanja.

Provođenje preventivnih mjera u skladu sa zaključcima iz Procjene ugroženosti Kantona, naročito je važno u oblasti zakonodavstva kojim se uređuje:

- Oblast zaštite zdravlja ljudi (epidemija);
- Oblast prostornog uređenja, građenja i urbanizma (izrada planske dokumentacije, planiranje preventivnih mjera zaštite od zemljotresa, rušenja, odrona, klizišta i slijeganje tla);
- Oblast zaštite okoline, šuma, voda, zraka, bilja i biljnih proizvoda (upravljanje otpadom, biljne bolesti i štetočine, zaštita prirodnog i kulturno historijskog naslijeđa od požara, poplave, prelijevanje brana na akumulacijama, protivgradna zaštita);
- Oblast industrije, energetike i rudarstva (rudarske nesreće, eksplozije plinova i opasnih materija, industrijskih i drugih nesreća);
- Oblast zaštite od požara i vatrogastva (šumski i drugi požari otvorenog prostora, eksplozije plinova i opasnih materija);
- Oblast zaštite životinja i namirnica životinjskog porijekla (epizotije i zoonoze);
- Oblasti radijacijske, hemijske i biološke zaštite (radijacijsko i drugo onečišćenje zraka, vode i tla);
- Oblast drumskog, željezničkog, vazdušnog i saobraćaju na vodi (nesreće u drumskom, željezničkom, vazdušnom i saobraćaju na vodi);
- Oblast deminiranja i uklanjanja neeksplozivnih ubojnih sredstava (nesreće od mina i drugih NUS-a);
- Oblast ekstremnih meteoroloških nepogoda (suša, mraz, oluja, visok snijeg i sniježni nanosi i druge vremenske nepogode).

2. 5. 2. Ublažavanje

Svaka prirodna ili druga nesreća proizvodi direktne i indirektne posljedice po ljude i materijalna dobra, posljedice na život i zdravlje ljudi, materijalna dobra i okoliš, odnosno sve aspekte društvenog života. Štetni utjecaji opasnosti se ne mogu u potpunosti spriječiti, ali se njihov intenzitet i razmjere mogu znatno ublažiti različitim mjerama i aktivnostima. Razvojna orijentacija na ovom području uglavnom podrazumijeva stručne mjere usmjerene na smanjenje sile udara i rušilačkog djelovanja prirodne i druge nesreće na ljude i materijalna dobra. Područje ublažavanja je nastavak prevencije primjenom ciljanih mjera i aktivnosti, koje se načelno dijele na strukturalne i nestrukturalne mjere.

Strukturalne mjere su sve fizičke konstrukcije namjenjene smanjenju ili izbjegavanju mogućih utjecaja opasnosti ili primjena inženjerskih tehnika da bi se dobile izdržljive strukture ili sistemi otporni na opasnosti.

Nestrukturalne mjere su sve mjere koje ne podrazumjevaju fizičku izgradnju, a koje koriste znanje, praksu ili dogovor na temu smanjenja rizika i utjecaja prirodnih i drugih nesreća, naročito u formi politika, zakona i podizanja svijesti javnosti, obuke i edukacije.

Strukturalne mjere ublažavanja direktno su u funkciji efikasne zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i razvijaju se na osnovu odgovarajućeg prostornog planiranja, procjene fizičkih sila koje mogu nastati u toku djelovanja prirodne i druge nesreće i planiranjem i analizom mjera kojim bi se smanjili utjecaji takvih fizičkih sila. U planskoj dokumentaciji, osim obaveznog sadržaja propisanog posebnim zakonom i podzakonskim propisima, zavisno od razine prostornog plana u skladu sa procjenom ugroženosti određenog područja, posebno obraditi:

- Zone rizika od prirodnih nesreća;
- Uslove za planiranje mjera zaštite i uređenja prostora u svrhu zaštite od prirodnih i drugih nesreća;
- Tehničke mjere građenja kojima će se ublažiti učinci fizičkih sila na objekat u toku djelovanja prirodne i druge nesreće;
- Utvrditi prostorni razmještaj stambenih i privrednih zona, zelenih površina, te uređaja i mreže komunalne infrastrukture;
- Utvrditi strukturu, kapacitet i razmještaj privrednih i neprivrednih djelatnosti;
- Utvrditi maksimalnu gustoću naseljenosti za nova naselja i maksimalnu izgrađenost zona naselja;
- Uslove za izgradnju i uređenje objekata za zaštitu ljudi.

Nestrukturalne mjere ublažavanja su:

- Razvoj zakonskog okvira na način da se u zakonima koji uređuju oblast zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i druge oblasti koje su od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, posebno urede pitanja prevencije prirodnih i drugih nesreća;
- Planiranje finansijskih poticaja, usmjerenih na promoviranje strukturalnih mjera ili ublažavanja,
- Tehničku pomoć i olakšice pri osiguranju imovine i lica, porezne olakšice itd;
- Obučavanje i osposobljavanje za sticanje stručnih znanja i vještina iz oblasti zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća;
- Izgradnja i razvoj upravnih i stručnih institucija u sistemu zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća;
- Instaliranje informacijsko-komunikacijske opreme i sredstava u operativne centre civilne zaštite;
- Razvijanje svijesti javnosti od opasnostima i mogućnosti nastanka prirodne i druge nesreće.

2. 5. 3. Pripravnost/spremnost da se odgovori na nesreću

Spremnost da se odgovori na nesreću podrazumijeva sposobnost društvene zajednice (organa vlasti, organa državne uprave, pravnih lica i pojedinaca, udruženja građana, humanitarnih i drugih organizacija i institucija, i drugih subjekata i nosilaca zaštite i spašavanja, da brzo i efikasno odgovore na sve izazove prirodne ili druge nesreće.

Pripravnost/spremnost za nesreću obuhvata:

- Jasne i sveobuhvatne politike u zaštiti i spašavanju, kvalitetne propise i doktrinarna dokumenta u sistemu zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, kvalitetne programe obučavanje i osposobljavanje, jasnu i funkcionalnu organizacijsku strukturu upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama, kvalitetne i realne procjene rizika od prirodnih i drugih nesreća, kvalitetne i primjenjive planove zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća;
- Razvijanje kapaciteta/resursa za zaštitu i spašavanje i operativno vođenje akcija zaštite i spašavanja, ažurirane evidencije kapaciteta/resursa koji će se koristiti (opremu, sredstva i rezerve, logističke centre i drugo);
- Spremnost i pripravnost operativnih centara civilne zaštite za djelovanje u situaciji prirodne i druge nesreće;
- Organizaciju sistema za obavještanje i uzbunjivanje stanovništva na opasnosti;
- Osposobljavanje snaga zaštite i spašavanja;
- Osposobljavanje stanovništva za ličnu i uzajamnu zaštitu;
- Obezbjedenje zaliha sredstava i opreme za zaštitu i spašavanje;
- Pripremu planova zaštite i spašavanja;
- Planiranje mjera zaštite i spašavanja koje će se provoditi.

Kroz razvoj spremnosti u zaštiti i spašavanju, treba postići razvoj novih i dodatnih ljudskih i materijalno-tehničkih resursa, tako da bi sljedeći odgovor na izazove prirodne ili druge nesreće mogao biti bolji od prethodnog. Ovo područje razvoja zaštite i spašavanja direktno je povezano sa područjem odgovora na prirodne i druge nesreće, i što se postigne veći stepen spremnosti, biće efikasniji odgovor na djelovanje prirodne ili druge nesreće.

Pošto pripravnost nije sama sebi svrha, niti se može postići bez spremnosti, u razvojnom pogledu, posebnu pažnju treba posvetiti sljedećim elementima pripravnosti/spremnosti:

- Obuci i osposobljavanju za zaštitu i spašavanje;
- Instaliranju sistema ranog upozoravanja i javljanja;
- Uspostavi informacionog sistema od značaja za zaštitu i spašavanje;
- Izgradnji specijalizovanih komunikacijskih sistema za prijenos govora i podataka u procesu upravljanja u kriznim situacijama;
- Uspostavljanju baza podataka značajnih za zaštitu i spašavanje;
- Vježbe simulacije-provjere planova zaštite i spašavanja;
- Osiguravanju namjenskih sredstava za ublažavanje posljedica, u odnosu na potrebe faze oporavka nakon prirodne ili druge nesreće.

U skladu sa načelom subsidijarnosti ili postupnosti, jedinice lokalne samouprave prve reaguju na nesreću i dužne su da planiraju i organizuju pripravnost/spremnost u skladu sa Procjenom ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća.

Ministarstva i drugi organi uprave Kantona i službe za upravu općina/gradova, neposredno su odgovorni za izvršavanje poslova iz njihove nadležnosti, koji su od posebnog značaja za izgradnju pripravnosti/spremnosti društvene zajednice da adekvatno odgovori na prirodnu i drugu nesreću.

Privredna društva koja se bave djelatnostima ili obavljaju proizvodne procese koji predstavljaju povećanu opasnost, ili rade sa opasnim materijama, dužna su radi sprječavanja opasnosti ili nesreće, uspostaviti vlastiti sistem pravovremenog otkrivanja opasnosti i obavještanja javnosti u slučaju nesreće.

Obrazovne, zdravstvene, kulturne i druge ustanove moraju u okviru spremnosti, prije svega, obezbijediti uslove za izvođenje lične i uzajamne zaštite zaposlenih i učinkovito početno djelovanje u slučaju nesreće.

Osnovu za postizanje pripravnosti/spremnosti predstavljaju: naučna interdisciplinarna istraživanja uzroka, pojavnih oblika i posljedica nesreća imogućnosti preventivnog djelovanja, kao i iskustava iz ranijih nesreća, pri čemu treba koristiti sve raspoložive izvore. Modele, scenarije i planove zaštite i spašavanja treba provjeravati prije nastanka prirodne i druge nesreće.

2. 5. 4. Odgovor na prirodnu ili drugu nesreću

Osnovni cilj svih priprema društvene zajednice za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća je postizanje što većeg stepena sposobnosti da adekvatno (brzo i efikasno) odgovori na prirodnu i drugu nesreću.

Operativne mjere odgovora na prirodnu ili drugu nesreću su organizovane radnje i postupci operativne prirode koje se provode neposredno prije ili poslije nastanka nesreće, a usmjerene su na spašavanje života i zdravlja ljudi, zaštitu imovine, okoliša, materijalnih, kulturnih i drugih dobara.

Odgovor na prirodnu i drugu nesreću je glavno razvojno područje sistema zaštite i spašavanja koje je uslovljeno i zavisi od realizacije mjera i aktivnosti koje se provode u fazi smanjenja rizika od prirodnih ili drugih nesreća (prevencije, ublažavanja, pripravnosti/spremnosti). Efikasnim odgovorom na prirodnu i drugu nesreću smanjuju se ljudske žrtve i ekonomski gubici, i obezbjeđuju osnovni uslovi za život stanovništva i funkcionisanje osnovnih sistema društva (zdravstvo, saobraćaj, komunalne usluge, snabdijevanje strujom, vodom i dr.).

Dosadašnja iskustva u oblasti zaštite od prirodnih ili drugih nesreća pokazala su da što se više uloži u prevenciju, veća je i sposobnost društva da odgovori na izazove prirodne ili druge nesreće, i obratno.

Osnovni vidovi odgovora, odnosno operativnih mjera koje se preduzimaju u slučaju nastanka prirodne i druge nesreće su:

- Aktiviranje sistema zaštite i spašavanja;
- Prikupljanje podataka o opasnosti;
- Procjena i analiza dobijenih podataka i utvrđivanje razmjera opasnosti;
- Aktiviranje odgovarajućih službi i sredstava za zaštitu i spašavanje;
- Spašavanje ljudi ugroženih nesrećom;
- Prva medicinska pomoć, trijaža povrijeđenih i oboljelih i njihova medicinska evakuacija;
- Evakuacija građana sa ugroženog područja;
- Gašenje požara;
- Organizacija smještaja za nastradale;

- Organizacija ishrane žrtava prirodne ili druge nesreće i pripadnika spasilačkih jedinica i službi, distribucija hrane, vode i drugih sredstava za život;
- Osposobljavanje izlaznih i ulaznih puteva, raščišćavanje primarnih puteva;
- Uspostavljanje kominukacija i veza (radio i TV, fiksne i mobilne telefonije);
- Informisanje javnosti i rad sa medijima;
- Zaštita imovine i javnog reda i mira na ugroženom području.

Prirodne i druge nesreće se u najvećem broju slučajeva dešavaju iznenada, a u nekim slučajevima (zemljotresi) ih je veoma teško predvidjeti, i bez obzira na stepen razvijenosti sistema zaštite i spašavanja, skoro redovno iznenade nosioce planiranja, i uvijek su složenije i kompleksnije od onog što se utvrdi u procjenama ugroženosti i planovima zaštite i spašavanja.

Zbog toga se u provođenju operativnih mjera i aktivnosti u toku djelovanja prirodne ili druge nesreće javljaju ozbiljni problemi na koje kroz provođenje preventive u sistemu zaštite i spašavanja treba obratiti posebnu pažnju, a ti problemi su:

- Nerazvijen sistem upravljanja prirodnom i drugom nesrećom-krizni menadžment;
- Organizacijski i tehnički nedostaci u sistemu upozoravanja građana na opasnost;
- Nedovoljan stepen organizovanosti, opremljenosti i osposobljenostinosisilaca operativnih aktivnosti;
- Nepostojanje robnih rezervi i rezervi materijalno-tehničkih sredstava za potrebe zaštite i spašavanja u toku djelovanja, i nakon prirodne i druge nesreće;
- Netačne ili neprecizne informacije o stanju stanovništva na ugroženim područjima;
- Slaba koordinacija učesnika u zaštiti i spašavanju;
- Neorganizovan prijem međunarodne pomoći i neodgovarajući artikli koji se dostavljaju kao pomoć;
- Zastarjele i neadekvatne procedure procjene i sanacije šteta nastalih prirodnom i drugom nesrećom.

2. 5. 5. Oporavak ili otklanjanje nastalih posljedica

Oporavak ili otklanjanje posljedica prirodne ili druge nesreće ima za cilj da se društvena zajednica i pojedini društveni sistemi ponovo dovedu u funkciju, što se postiže mjerama i aktivnostima kojima se obezbjeđuju osnovni uslovi za život stanovništva na ugroženom području, i mjerama i aktivnostima za uspostavljanje vitalnih društvenih sistema (zdravstvo, komunalne usluge, elektroprivreda, saobraćaj i dr.). Aktivnosti za obezbjeđenje osnovnih uslova za život obuhvataju naročito: obezbjeđenje hrane, vode i zdravstvene zaštite za ljude i životinje, snabdijevanje električnom energijom i drugim energentima, osposobljavanje vitalnih putnih komunikacija, vršenje komunalnih usluga idr.

Oporavak kao područje razvoja zaštite i spašavanja realizuje se kroz:

- Mjere i aktivnosti za stabilizaciju stanja na području pogođenom prirodnom ili drugom nesrećom;
- Mjere i aktivnosti rekonstrukcije i obnove na području pogođenom prirodnom ili drugom nesrećom.

Mjere i aktivnosti na stabilizaciji stanja u toku djelovanja prirodne i druge nesreće, organizuju i usmjeravaju operativno-stručni organi za rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja, a izvršavaju snage zaštite i spašavanja i javne službe čija je to redovna djelatnost.

Mjere i aktivnosti rekonstrukcije i obnove na pogođenom području provode se nakon završetka spasilačkih aktivnosti i obezbjeđenja osnovnih uslova za život stanovništva na ugroženom području. Ove aktivnosti organizuju i provode ministarstva i drugi organi uprave Kantona, službe za upravu općina/gradova, javne ustanove, javna preduzeća Kantona i javne ustanove i preduzeća općina/gradova čija je to redovna djelatnost.

Posebnu pažnju u pogledu oporavka treba posvetiti analizi stanja nakon prirodne ili druge nesreće s ciljem:

- Saniranja stanja;
- Zbrinjavanja lica na području pogođenom prirodnom ili drugom nesrećom;
- Utvrđivanja preventivnih i prioriternih mjera koje će se ugraditi u razvojne i druge planove društvene zajednice, kako bi se dugoročno smanjio određeni rizik, odnosno spriječio ili ublažio uticaj prirodne opasnosti ili nesreće po ljude i materijalna dobra;
- Utvrđivanja prioriternih rekonstrukcije građevina i druge infrastrukture, te revitalizacija šuma, šumskog i poljoprivrednog zemljišta, kao i okoliša.

Oporavak, po pravilu, zavisi od uspješnosti odgovora na prirodne i druge nesreće, jednako kao što efikasna prevencija, ublažavanje i pripravnost, zavise od naučenih lekcija nakon odgovora i oporavka. U zemljama u kojima se više ulaže u prevenciju učinci nesreće su manji, a period oporavka i vraćanja u stanje prije nesreće znatno kraći.

2. 6. Nosioci provođenja Programa razvoja

Nosioci provođenja Programa razvoja su: Kanton, općine/gradovi, organi vlasti Kantona, kantonalna ministarstva i drugi organi kantonalne uprave, kantonalne javne ustanove i preduzeća, službe za upravu općina/gradova, javne ustanove i preduzeća općina/gradova. Navedeni nosioci provođenja Programa razvoja, dužni su u skladu sa utvrđenim nadležnostima, osigurati koordinaciju i provođenje razvojnih programa i projekata utvrđenih Programom razvoja.

Ključna odgovornost navedenih nosilaca provođenja Programa razvoja ogleda se u obavezi da osiguraju neophodne uslove za razvoj sistema zaštite i spašavanja, i kadrovske i materijalne pretpostavke za realizaciju strateških ciljeva utvrđenih Programom razvoja.

2. 6. 1. Kanton

U skladu sa nadležnostima utvrđenim Zakonom o zaštiti i spašavanju i Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu Federacije, u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Kantona:

- Razmatra stanje priprema za zaštitu i spašavanje i donosi mjere za organizovanje, jačanje i razvoj civilne zaštite, donosi propise o organizovanju i funkcionisanju civilne zaštite i zaštite od požara i vatrogastva Kantona;
- Donosi Program razvoja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća Kantona, Procjenu ugroženosti i Plan zaštite i spašavanja Kantona od prirodnih i drugih nesreća;
- Organizuje i provodi poslove zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti Kantona;

- Organizuje Operativni centar civilne zaštite, Kantonalni štab civilne zaštite, specijalizirane jedinice civilne zaštite i Službe zaštite i spašavanja, organizuje obučavanje i osposobljavanje kantonalnih snaga civilne zaštite;
- Organizuje i provodi određene oblike zaštite i spašavanja;
- Vršiti inspekcijski nadzor u oblasti civilne zaštite i zaštite od požara i vatrogastva iz svoje nadležnosti.

2. 6. 2. Kantonalna ministarstva i drugi organi kantonalne uprave

Kantonalna ministarstva i drugi organi kantonalne uprave u oblasti zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća:

- Učestvuju u izradi Procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća Kantona, u pitanjima iz oblasti za koju su nadležni;
- Učestvuju u izradi Plana zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća Kantona, u pitanjima iz oblasti za koju su nadležni;
- Provode preventivne i operativne mjere zaštite i spašavanja utvrđene Zakonom o zaštiti i spašavanju i Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu Federacije i materijalnim propisima kojima je uređena oblast za koju su nadležni;
- Provode preventivne i operativne mjere zaštite i spašavanja koje naredi Kantonalni štab civilne zaštite;
- Obavještavaju organ uprave za civilnu zaštitu Kantona o podacima koji su od značaja za planiranje, organizovanje i provođenje zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara iz nadležnosti Kantona;
- Organizuju, planiraju i osiguravaju finansijska sredstva za provođenje mjera i izvršavanje zadataka zaštite i spašavanja iz svoje nadležnosti, i predlažu mjere i aktivnosti za njihovo unaprjeđenje.

2. 6. 3. Općina / grad

U oblasti zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća općine/gradovi:

- Donose propis o organizovanju i funkcionisanju civilne zaštite i zaštite od požara i vatrogastva na području općine/grada i osiguravaju njihovo provođenje;
- Donose Program razvoja, Procjenu ugroženosti i Plan zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća;
- Razmatraju stanje u oblasti zaštite i spašavanja na području općine/grada i donose mjere za organizovanje, razvijanje i jačanje zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća;
- Organizuju, planiraju i provode poslove zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća iz nadležnosti općine/grada;
- Obezbjeđuju potrebna finansijska sredstva za finansiranje poslova zaštite i spašavanja;
- Provode preventivne i operativne mjere zaštite i spašavanja utvrđene Zakonom o zaštiti i spašavanju, Zakonom o zaštiti od požara Federacije i drugim materijalnim propisima iz nadležnosti općine/grada;
- Osnivaju operativne strukture zaštite i spašavanja i obezbjeđuju finansijska sredstva za njihovo opremanje, obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje;
- Organizuju i opremaju operativne centre civilne zaštite i vrše obavještavanje i uzbunjivanje stanovništva o neposrednoj opasnosti;
- Organizuju i provode operativne mjere, radnje i postupke na zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara na ugroženom području neposredno prije, i u toku djelovanja prirodne i druge nesreće;
- Organizuju i provode mjere na otklanjanju posljedica prirodne i druge nesreće i obezbjeđenju osnovnih uslova za život stanovništva na ugroženom području.

2. 6. 4. Kantonalne javne ustanove i preduzeća, javne ustanove i preduzeća općine/grada

Kantonalne javne ustanove i preduzeća, javne ustanove i preduzeća općine/grada koje obavljaju djelatnosti od značaja za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća:

- Organizuju i provode poslove zaštite i spašavanja iz njihove nadležnosti;
- Organizuju i obezbjeđuju uslove za obučavanje i osposobljavanje zaposlenih za ličnu i uzajamnu zaštitu i za zaštitu od požara;
- Provode pripreme i donose Planove zaštite i spašavanja za svoje djelovanje u zaštiti i spašavanju;
- Planiraju i osiguravaju materijalno-tehnička sredstva za provođenje mjera zaštite i spašavanja za koje su nadležni;
- Organizuju, opremaju, obučavaju i osposobljavaju vlastite službe zaštite i spašavanja i jedinice civilne zaštite za njihovo učešće u zaštiti i spašavanju.

Za ostvarivanje Programa razvoja Kantona, neposredno su odgovorna kantonalna ministarstva, kantonalne uprave i upravne organizacije, kantonalna javna preduzeća i ustanove, u skladu sa materijalnim propisima kojima se uređuje društvena oblast za koju su nadležni. Dužni su, zajedno sa općinama/gradovima i njihovim službama za upravu, osigurati koordinirano djelovanje i ostvarivanje ciljeva razvoja utvrđenih kantonalnim i općinskim programima razvoja.

Kantonalna uprava civilne zaštite i Službe civilne zaštite općina/gradova, imaju ključnu ulogu u koordinaciji provođenja ukupnog Programa razvoja na nivou Kantona i općina/gradova, a naročito u pogledu organizovanja, pripremanja, obučavanja, osposobljavanja, opremanja, spremnosti i uvježbanosti operativnih struktura civilne zaštite, za neposredno izvršavanje poslova i zadataka na zaštiti i spašavanju.

Multidisciplinarni karakter sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ne smije biti prepreka za stvaranje jedinstvenog i dobro organizovanog sistema zaštite i spašavanja, koji će biti sposoban da odgovori na sve izazove koje sa sobom nose prirodne i druge nesreće.

III. POSEBNI DOKUMENTI U PROGRAMU RAZVOJA

Temeljni dokumenti za izradu Programa razvoja su Procjena ugroženosti Unsko-sanskog kantona i Procjena ugroženosti od požara Unsko-sanskog kantona.

U skladu sa članom 169. stav 3. Zakona o zaštiti i spašavanju, Zaključci iz Procjene ugroženosti Kantona od prirodnih i drugih nesreća, čine sastavni dio Programa razvoja.

3. 1. Zaključci iz Procjene ugroženosti Kantona od prirodnih i drugih nesreća

- Na prostoru koji danas obuhvata Kanton u daljoj, ali i bližoj prošlosti, registrovani su zemljotresi, poplave, šumski požari, suše, epidemije, epizotije, zarazne bolesti bilja i biljne štetočine, i druge prirodne i tehničko - tehnološke nesreće manjeg i većeg intenziteta i razmjera. Iako, po svom intenzitetu, razmjerama, ugrožavanju ljudskih života i štetama, nisu imale obilježje katastrofe, prirodne i druge nesreće su uvijek bile dio naše stvarnosti;
- Potencijalne prirodne i druge nesreće koje ugrožavaju područje Kantona zahtijevaju stvaranje racionalnog, efikasnog i funkcionalnog sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća;
- Okosnicu organizacije zaštite i spašavanja Kantona od prirodnih i drugih nesreća treba da čine privredna društva i druga pravna lica koja osniva Kanton, a koja u svojoj redovnoj djelatnosti

obavljaju poslove od značaja za zaštitu i spašavanje, a u slučaju prirodne ili druge nesreće svoju djelatnost prilagođavaju potrebama zaštite i spašavanja, i u vezi sa tim provode potrebne pripreme, opremanje, obuku i osposobljavanje radnika za njihovo djelovanje i učešće u zaštiti i spašavanju;

- Nezamjenjivu ulogu u zaštiti i spašavanju, pored privrednih društava i drugih pravnih lica koja se u svojoj redovnoj djelatnosti bave zaštitom i spašavanjem, imaju humanitarna i druga udruženja i organizacije koje svojim programom rada, između ostalog, utvrđuju i zadatke i aktivnosti na zaštiti i spašavanju kao što su: dobrovoljna vatrogasna društva, ronilačka, kinološka i sportska društva i organizacije, organizacija crvenog krsta-polumjeseca, radio-amaterska, planinarska, izviđačka i druga udruženja i organizacije;
- Većina ovih pravnih, privrednih društava, humanitarnih i drugih organizacija i udruženja, raspolažu sa obučenim kadrovima i specijalističkom opremom, pa kao takve predstavljaju osposobljene snage za zaštitu i spašavanje, koje u skladu sa članom 122. Zakona o zaštiti i spašavanju, treba odrediti kao Službe zaštite i spašavanja Kantona;
- Obučavanje, opremanje i osposobljavanje ovako formiranih službi zaštite i spašavanja, vršilo bi se iz sredstava prikupljenih po osnovu posebne naknade, na osnovu člana 183. stav 2. Zakona o zaštiti i spašavanju;
- U skladu sa načelima utvrđenim u Zakonu o zaštiti i spašavanju, profesionalne službe zaštite i spašavanja i specijalizovane jedinice civilne zaštite Kantona, formirati samo u slučaju da takve strukture ne postoje na općinskom/gradskom nivou, ili ako ne postoje privredna društva, pravna lica i druge organizacije koje se u svojoj redovnoj djelatnosti bave tim oblicima - vidovima zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, naročito u oblasti zaštite od neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS-a), radiološko-hemijske i biološke zaštite, kinoloških jedinica za pronalaženje zatrpanih u ruševinama i traženje nestalih, jedinice za postavljanje privremenih naselja i druge;
- Obzirom na kontaminiranost Kantona minama i drugim neeksplozivnim ubojnim sredstvima, i mogućnost stradanja ljudi, neophodno je na nivou Kantona formirati tim za zaštitu od NUS-a;
- Za gašenje šumskih požara na mirnim i nepristupačnim terenima, neophodno je na federalnom nivou, stvoriti vazduhoplovno vatrogasno središte, opremljeno avionima ili helikopterima za gašenje šumskih požara;
- Kako su postojeće materijalne mogućnosti Kantona i općina/gradova, ograničavajući faktor za stvaranje masovne organizacije zaštite i spašavanja, sa velikim brojem službi zaštite i spašavanja, specijalizovanih i drugih jedinica civilne zaštite, pored načela obaveznosti učešća u civilnoj zaštiti, potrebno je afirmisati načelo humanosti, solidarnosti, samopomoći i uzajamne pomoći, na kojima se pored profesionalnih spasilačkih službi mora temeljiti svaki sistem zaštite i spašavanja, pa i organizacija zaštite i spašavanja u Kantonu;
- U svim situacijama kada prirodna, tehničko-tehnološka i druga nesreća svojim razmjerama, intenzitetom i posljedicama, prevazilazi mogućnost općina/gradova i Kantona, neophodno je tražiti pomoć entiteta i države Bosne i Hercegovine, na način i po procedurama utvrđenim Zakonom o zaštiti i spašavanju.

3.2. Zaključci iz Procjene ugroženosti Kantona od požara

- Nivo razvijenosti i organizovanosti zaštite od požara i vatrogastva na području Kantona ne zadovoljava potrebe zaštite od požara, i istu treba razvijati i organizovati u skladu sa Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu i drugim propisima iz ove oblasti;
- U cilju otklanjanja uočenih nedostataka i sprječavanja eventualnih nesreća od požara, intenzivirati inspekcijски nadzor u svim segmentima zaštite od požara i vatrogastvu;
- Profesionalne vatrogasne jedinice općina/gradova popuniti većim brojem operativnih vatrogasaca, i to tako da svaka profesionalna vatrogasna jedinica ima minimalno 12 + 1 + 1 vatrogasaca (vatrogasci + starješina vatrogasne jedinice + zamjenik starješine vatrogasne jedinice);
- Profesionalne vatrogasne jedinice općina/gradova opremiti materijalno-tehničkim sredstvima i opremom za efikasno gašenje svih vrsta požara. Za svaku profesionalnu vatrogasnu jedinicu,

minimalno obezbijediti dva navalna vatrogasna vozila, jedno vozilo cisternu i jedno komandno vozilo;

- U svim općinama/gradovima u kojima vatrogasna jedinica nije u mogućnosti za 15 minuta izići na mjesto intervencije zbog udaljenosti mjesta intervencije, dio profesionalne vatrogasne jedinice dislocirati na lokaciju sa koje će se moći ispuniti ovi zahtjevi;
- U svim općinama/gradovima u kojima nema dovoljno profesionalnih vatrogasaca za efikasno gašenje požara, dobrovoljne vatrogasne jedinice (DVJ) u sastavu dobrovoljnih vatrogasnih društava (DVD), proglasiti službama zaštite od požara, i iste organizovati i opremiti u skladu sa propisima iz oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća;
- U cilju otklanjanja uočenih nedostataka na vanjskoj hidrantskoj mreži, sve općine/gradovi, dužne su prilikom projektovanja, izgradnje i rekonstrukcije novih ili postojećih vodovoda, poštovati odredbe Pravilnika o hidrantskoj mreži;
- Nedostatak vode za gašenje požara otkloniti izgradnjom stalnih crpilišta vode na otvorenim vodotocima, i urediti prilazne puteve do njih;
- Prilikom izrade dokumenata prostornog uređenja, obavezno ugraditi i analizirati prostorne i tehničke mjere zaštite od požara;
- Pravna lica, državni organi i druge institucije, dužne su svojim općim aktom, u skladu sa vrstom djelatnosti koju obavljaju i procesom rada, urediti i pitanja koja se odnose na zaštitu od požara u svojim objektima i prostorima;
- Izvršiti inspekcijski pregled stambenih, javnih i poslovnih objekata i narediti nabavku nedostajuće opreme za unutrašnju hidrantsku mrežu i aparata za početno gašenje požara;
- U cilju smanjenja broja požara šuma, trave i niskog rastinja, vlasnici i korisnici poljoprivrednog i šumskog zemljišta, dužni su planirati preventivne i druge mjere zaštite od požara, a u vrijeme povećane požarne ugroženosti, organizovati osmatračko-dojavnu službu za pravovremeno otkrivanje požara;
- U cilju educiranja građana u provođenju preventivnih i drugih mjera zaštite od požara, vršiti redovno obučavanje zaposlenih iz oblasti zaštite od požara, a u nastavne programe u školama ugraditi teme iz oblasti zaštite od požara;
- Zbog nemogućnosti iznalaženja alternativnih putnih pravaca koji bi se koristili za prevoz opasnih materija, prevoz opasnih materija preusmjeriti na željezničke komunikacije.

IV. PODACI O STANJU ORGANIZOVANOSTI CIVILNE ZAŠTITE I DOSTIGNUTOM STEPENU ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

Civilna zaštita Unsko-sanskog kantona je dio jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja Federacije Bosne i Hercegovine. U skladu sa Poglavljem III. Član 1.a) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine u periodu 1994-2003.godine, civilna zaštita bila je isključiva nadležnost Federacije Bosne i Hercegovine kao dio sistema odbrane Federacije Bosne i Hercegovine. U ovom periodu civilna zaštita bila je uređena Zakonom o odbrani i podzakonskim propisima donesenim na osnovu ovog Zakona.

Proces izdvajanja civilne zaštite iz sistema odbrane započet je 1996. godine, kada su Zakonom o odbrani Federacije Bosne i Hercegovine¹ štabovi civilne zaštite na području Kantona definisani kao posebni operativno-stručni organi Kantona, općinski/gradski štabovi civilne zaštite kao posebni operativno-stručni organi općine/grada, dok se Federalni štab civilne zaštite definiše kao posebni stručno-operativni organ za poslove i zadatke organizovanja, pripremanja i osposobljavanja jedinica, službi, štabova i povjerenika civilne zaštite, u sastavu Ministarstva odbrane Federacije Bosne i Hercegovine.

¹Zakon o odbrani Federacije BiH («Sl. novine Federacije BiH» broj: 15/96)

Proces izdvajanja civilne zaštite iz sistema odbrane Federacije Bosne i Hercegovine završen je 2003. godine, kada je donesen Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, u okviru kojeg se uređuje organizacija zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i civilna zaštita kao samostalna upravna oblast na području Federacije Bosne i Hercegovine.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine je 2009. godine usvojio Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu, kojim se zaštita od požara i vatrogastvo definišu kao integralni dio sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Federacije Bosne i Hercegovine.

4.1. Podaci o stanju organizovanosti civilne zaštite

Upravne, stručne i druge poslove u oblasti civilne zaštite i zaštite od požara i vatrogastva na području Kantona obavljaju organi uprave za civilnu zaštitu, a operativne poslove na zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara, u slučaju nastanka prirodne ili druge nesreće, izvršavaju operativne strukture civilne zaštite – štabovi i jedinice civilne zaštite, službe zaštite i spašavanja i povjerenici civilne zaštite.

Članom 31. Zakona o zaštiti i spašavanju, članom 17. stav 2. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu Federacije i članom 22. stav 3. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu Kantona, utvrđeno je da se upravni, stručni i drugih poslova civilne zaštite i zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti općine/grada, obavljaju u općinskoj/gradskoj službi civilne zaštite.

4.1.1. Kantonalna uprava civilne zaštite

Upravne, stručne i druge poslove u oblasti zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti Kantona, vrši Kantonalna uprava civilne zaštite (u daljem tekstu Uprava). Uprava je osnovana u skladu sa članom 28. Zakona o zaštiti i spašavanju, članom 17. Zakona o organizaciji i nadležnostima kantonalnih organa uprave i upravnih organizacija («Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona» broj: 9/13, 11/14, 8/15, 16/17).

Tabela 1. Pregled unutrašnje organizacije i kadrovska struktura zaposlenih u KUCZ-e

KUCZ-e	Sistematizovano pravilnikom				Popunjeno					
	Rukovodeći državni službenici	Ostali državni službenici	Namještenici		Ukupno	Rukovodeći državni službenici	Ostali državni službenici	Namještenici		Ukupno
			VŠS	SSS				VŠS	SSS	
Ukupno u 2020. godini	3	11	2	7	23	3	2	1	6	12
Ukupno u 2011. godini	3	3	2	6	14	2	1	2	6	11

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Uprave² utvrđeno je da se za vršenje upravnih, stručnih i drugih poslova u oblasti civilne zaštite i zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti Uprave, organizuju dvije osnovne organizacione jedinice:

²Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Kantonalne uprave civilne zaštite broj: 15-02-4993-1/20 od 07.05.2020. godine, broj: 15-02-4993-3721 od 01.07.2021. godine i broj: 15-02-4993-4/21 od 25.06.2021. godine

- Sektor za zaštitu i spašavanje, zaštitu od požara i vatrogastvo, u okviru kojeg se nalazi: odsjek za mjere zaštite i spašavanja, planiranje, organizaciju i obuku struktura zaštite i spašavanja, zaštitu od požara i vatrogastvo, i kantonalni operativni centar civilne zaštite;
- Sektor za pravne, finansijske i inspeksijske poslove, u okviru kojeg se nalaze: odsjek za pravne i finansijske poslove i odsjek za inspeksijske poslove;

U narednom periodu potrebno je, u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Uprave, izvršiti popunu radnih mjesta državnih službenika, a posebno u odsjeku za inspeksijske poslove, u kojima se obavljaju poslovi inspeksijskog nadzora iz oblasti zaštite i spašavanja, i oblasti zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti Uprave.

4.1.2. Službe civilne zaštite jedinica lokalne samouprave

Upravne, stručne i druge poslove u oblasti zaštite i spašavanja iz nadležnosti općine/grada vrše općinske / gradske službe civilne zaštite. Služba civilne zaštite općine/grada organizuje se u skladu sa članom 31. Zakona o zaštiti i spašavanju i općinskim/gradskim propisima koji uređuju organizaciju općinskih/gradskih službi za upravu. Od 2009. godine, u skladu sa članom 17. stav 2. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu Federacije, za vršenje poslova iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti općine/grada, u službe civilne zaštite općine/grada ulaze i profesionalne vatrogasne jedinice.

Tabela 2. Pregled broja zaposlenih u općinskim općinskim/gradskim službama civilne zaštite

Naziv općinske/ gradske službe	BROJ ZAPOSLENIH		STRUČNA SPREMA ZAPOSLENIH				Broj zaposlenih na poslovima			
	Po sistematizaciji	Popunjeno	Nije popunjeno	VSS	VŠS (VI)	SSS	NSS	CZ	ZPV	OP
1	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Služba civilne zaštite Bihać	41	36	5	3	1	32	-	9	27	
Služba za civilnu i protivpožarnu zaštitu i zajedničke poslove Bosanska Krupa	28	21	7	-	-	18	3	3	11	7
Služba civilne zaštite i vatrogastva Bosanski Petrovac	13	6	7	1	-	5	-	1	5	
Služba za civilnu zaštitu i vatrogastvo Bužim	17	8	9	-	-	8	-	2	6	-
Služba za civilnu i protivpožarnu zaštitu Cazin	33	24	9	3	1	20	-	6	18	-
Služba za razvoj, privredu i civilnu zaštitu Ključ	31	26	5	6	-	15	5	2	8	16
Služba civilne i protivpožarne zaštite Sanski Most	27	18	9	1	-	17	-	3	15	-
Služba civilne zaštite i zaštite od požara Velika Kladuša	23	14	9	1	-	13	-	1	13	0
Ukupno 2020. godina	213	153	60	15	2	128	8	27	103	23
Ukupno 2011.godina	147	130	17	11	10	104	5	-	-	-

Pokazatelji stanja organizovanosti:

- U općinskim/gradskim službama civilne zaštite rade ukupno 153 državna službenika i namještenika, od toga na poslovima civilne zaštite 27, na poslovima vatrogastva 103 izvršioca, a na ostalim poslovima 23 izvršioca;
- U Službama civilne zaštite Bosanski Petrovac, Sanski Most i Velika Kladuša, na poslovima civilne zaštite radi po jedan državni službenik koji rukovodi službom;
- Na poslovima zaštite od požara i vatrogastva u općinskim/gradskim službama civilne zaštite radi samo jedan državni službenik;
- U Službi civilne zaštite Bosanska Krupa i Bužim nema zaposlenih državnih službenika;
- U odnosu na 2012. godinu broj zaposlenih u službama civilne zaštite jedinica lokalne samouprave povećan je za 23 uposlenika.

4. 1. 3. Operativni centri civilne zaštite

Članom 149. Zakona o zaštiti i spašavanju utvrđeno je da se zbog stalnog prikupljanja podataka o pojavama i opasnostima koje mogu dovesti do nastanka prirodne ili druge nesreće, posljedicama koje su nastale djelovanjem prirodne ili druge nesreće na ugroženom području, obradu tih podataka i njihovog dostavljanja nadležnim organima i službama, obavještavanja, upozoravanja i uzbunjivanja građana o opasnostima, prenošenja naredbi štabova civilne zaštite i obezbjeđenje veza za potrebe operativnih struktura civilne zaštite za vrijeme njihovog angažovanja na izvršavanju zadataka zaštite i spašavanja u okviru organa uprave za civilnu zaštitu Federacije Bosne i Hercegovine, Kantona i općina/gradova, organizuju centri civilne zaštite 112, (u daljem tekstu: operativni centar). Kantonalni operativni centar radi 24 sata i ima pet zaposlenika, a operativni centar općine/grada radi osam sati.

Tabela 3. Pregled zaposlenih u operativnim centrima Kantona i općina/gradova

Naziv operativnog centra	Broj zaposlenih po sistematizaciji	Zaposleno u operativnom centru	Radno vrijeme u satima
1	2	3	4
Kantonalni operativni centar	5	5	24/7
Operativni centar Bihać	3	3	8
Operativni centar Bosanska Krupa	1	1	8
Operativni centar Bosanski Petrovac	1	Radno mjesto nije pop.	-
Operativni centar Bužim	2	2	8
Operativni centar Cazin	1	1	8
Operativni centar Ključ	1	1	8
Operativni centar Sanski Most	1	1	8
Operativni centar Velika Kladuša	Nije sistematizovano	-	-
Ukupno 2020. godina	15	14	
Ukupno 2011. godina	14	14	

Pokazatelji stanja organizovanosti:

- U Općini Bosanski Petrovac Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji u operativnom centru je sistematizovano jedno radno mjesto koje nije popunjeno;
- U Općini Velika Kladuša Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji nisu sistematizovana radna mjesta u operativnom centru;
- U svim općinama/gradovima navedeni poslovi iz nadležnosti operativnih centara obavljaju se u radnom vremenu u kojem radi općinski/gradski organ uprave, a telefonski pozivi koji dolaze u općinski/gradski centar poslije završetka radnog vremena, preusmjeravaju se na Kantonalni operativni centar.

Tabela 4. Pregled sirena za uzbunjivanje i sredstava radio-veze u operativnim centrima

Općina/grad	Sirene za uzbunjivanje	Sredstva radio veze				
		Repetitori	Fiksne HF radi stanice	Fiksne VHF radi stanice	Mobilne VHF radio stanice	Ručne VHF radio stanice
1	2	3	4	5	6	7
Kantonalni operativni centar	ne vrši uzbunjivanje	2	1	1	-	12
Operativni centar Bihać	2	2	-	-		1
Operativni centar Bosanska Krupa	1	-	-	-	-	7
Operativni centar Bosanski Petrovac	1	-	-	-	-	-
Operativni centar Bužim	2	1	-	-	-	8
Operativni centar Cazin	2	-	-	-	-	5
Operativni centar Ključ	1		1	3	3	3
Operativni centar Sanski Most	3	1		2	5	13
Operativni centar Velika Kladuša	4	2		2	-	11
Ukupno u 2020. godina	16	8	2	8	8	60
Ukupno 2011. godina	13	-	-	-	-	-

Pokazatelji stanja organizovanosti:

- Nedovoljno opremljeni informacijsko-komunikacijskom opremom;
- Loša pokrivenost sirenama za uzbunjivanje stanovništva u slučaju nastanka prirodne ili druge nesreće;
- Neopremljenost sredstvima radio-veze;
- Nepostojanje radio-veze između Kantonalnog operativnog centra i operativnih centara civilne zaštite općina/gradova na području Kantona;
- Nepostojanje sistema radio-veze između Kantonalnog operativnog centra i Federalnog operativnog centra;
- Nerazvijen i nedovoljno opremljen sistem radio-veza u vatrogastvu na području Kantona.

U narednom periodu je neophodno osigurati da svi korisnici radio-veza u sistemu civilne zaštite u Kantonu dobiju jedno frekventno područje u kojem bi se odvijala radio-komunikacija između operativnih centara civilne zaštite i drugih struktura u sistemu civilne zaštite.

U cilju uspostavljanja radio-veze između Kantonalnog operativnog centra i operativnih centara općina/gradova i uspostavljanja radio-veze za potrebe operativnih struktura civilne zaštite za vrijeme njihovog angažovanja na izvršavanju zadataka zaštite i spašavanja, Uprava je u toku 2014. godine finansirala izradu Projekta sistema radio-veza za potrebe Uprave, kojim je planirano pokrivanje radio-signalom cijelog područja Kantona i uspostavljanje govorne komunikacije sredstvima radio-veze u normalnim uslovima i u hitnim situacijama, u cilju spašavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih nesrećom.

Projektom se utvrđuje proračun zona pokrivenosti radio-signalom, potreban broj radio-repetitora i radio-uređaja za potrebe uspostavljanja radio-veze unutar struktura civilne zaštite Kantona, unutar struktura civilne zaštite općine/grada, i između njih.

Realizacija nabavke potrebne opreme i sredstava planirana je u tri faze. U prvoj fazi neophodno je za potrebe Uprave, izvršiti nabavku jednog dijela radio-repetitora i određenog broja fiksnih, mobilnih i ručnih radio-stanica.

U drugoj fazi izvršiti nabavku ostatka radio-repetitora, i zajedno sa službama civilne zaštite jedinica lokalne samouprave, nabavku dijela fiksnih, mobilnih i ručnih radio-stanica.

U ovoj fazi izvršiti uvezivanje svih radio-repetitora u IP mrežu kao i instalaciju aplikacije u Kantonalnom operativnom centru, obuku korisnika za korištenje kontrolno-nadzorne aplikacije i obuku korisnika za upotrebu radio-uređaja.

U trećoj fazi izvršiti kontrolu podešenosti kontrolno-nadzorne aplikacije u operativnim centrima i radio-uređaja u sistemu, nabavku preostalog dijela opreme i zamjenu postojećih analognih radio-uređaja.

Projekat je još uvijek u fazi realizacije, jer je potrebno obezbijediti odgovarajući prostor za smještaj Kantonalnog operativnog centra i potrebna finansijska sredstva.

Finansijskim planom za 2021. godinu Uprava je planirala sredstva za realizaciju prve faze projekta u iznosu od 145.000,00 KM.

4. 1. 4. Inspeksijski nadzor u civilnoj zaštiti i zaštiti od požara i vatrogastvu

Članom 191. Zakona o zaštiti i spašavanju utvrđeno je da Uprava vrši poslove inspeksijskog nadzora koji se odnosi na organizovanje i funkcionisanje civilne zaštite iz nadležnosti Kantona u kantonalnim organima uprave, kantonalnim ustanovama, općinama/gradovima i pravnim licima od značaja za Kanton i općine/gradove. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Uprave, za vršenje inspeksijskog nadzora u civilnoj zaštiti sistematizovano je jedno radno mjesto inspektora civilne zaštite sa jednim izvršiocom. Navedeno radno mjesto nije popunjeno, i Uprava od 2003. godine, kada je osnovana, ne vrši poslove inspeksijskog nadzora u oblasti civilne zaštite.

Članom 148. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu Federacije i članom 29. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu Kanton utvrđeno je da Uprava vrši poslove inspeksijskog nadzora u oblasti zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti Kantona u: općinama/gradovima, svim pravnim licima od značaja za Kanton i općine/gradove. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Uprave, za vršenje

poslova inspekcijskog nadzora u oblasti zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti Kantona, sistematizovano je jedno radno mjesto inspektora zaštite od požara sa jednim izvršiocom, i jedno radno mjesto inspektora za vatrogastvo sa jednim izvršiocom. Navedena radna mjesta nisu popunjena, i Uprava ne vrši poslove inspekcijskog nadzora iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva za koje je nadležna.

4.1.5. Procjena šteta od prirodnih i drugih nesreća

U skladu sa Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća ³ procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća nematerijalnim i drugim dobrima, vrše Kantonalna i općinske/gradske komisije za procjenu šteta.

Pored procjenjivanja nastalih šteta, komisije za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća se obrazuju i radi zakonitog, racionalnog i ekonomičnog, odnosno transparentnog korištenja budžetskih sredstava namijenjenih za saniranje i ublažavanje posljedica prirodnih ili drugih nesreća.

Na osnovu analize izvršenih postupaka procjene šteta od prirodnih i drugih nesreća u periodu 2012-2020. godina, koje su izvršile općinske/gradske komisije za procjenu šteta, može se zaključiti da članovi komisije ne posjeduju potreban nivo znanja za provođenje veoma složenog i zahtjevnog postupka procjenjivanja nastalih šteta. Federalna uprava civilne zaštite u ovom periodu nije provodila obučavanje članova Kantonalne i općinskih/gradskih komisija za procjenu šteta.

Smjernice za otklanjanje uočenih nedostaka u postupku procjenjivanja šteta:

- Donijeti novi propis kojim će se urediti postupak procjenjivanja šteta od prirodnih i drugih nesreća na području Federacije Bosne i Hercegovine;
- Postupak procjenjivanja šteta pojednostaviti, u cilju što bržeg i jednostavnijeg utvrđivanja šteta na materijalnim dobrima;
- Reducirati broj propisanih obrazaca i njihov sadržaj uskladiti sa novim vlasničkim odnosima i oblicima organizovanja pravnih subjekata;
- Formirati baze podataka o vlasnicima, godini izgradnje objekata, dokumentaciji za izgradnju i korištenje objekata, korisnim neto-površinama objekata i drugim podacima koji su neophodni u procesu procjenjivanja šteta;
- Izmjenama i dopunama Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća omogućiti općinama/gradovima da mogu angažovati ovlaštene procjenitelje da učestvuju u pojedinim fazama procjenjivanja nastalih šteta i da procjenu šteta u privrednim društvima vrše njihove komisije za procjenu šteta;

4.1.6. Štabovi civilne zaštite

Operativne strukture civilne zaštite čine štabovi i jedinice civilne zaštite, službe zaštite i spašavanja i povjerenici civilne zaštite. One se osnivaju radi izvršavanja operativnih poslova i zadataka zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u slučaju nastanka prirodne i druge nesreće. Štabovi civilne zaštite su operativno-stručni organi za rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja na području koje je pogođeno prirodnom ili drugom nesrećom.

Kantonalni štab civilne zaštite osnovan je u skladu sa Uredbom o kantonalnom štabu civilne zaštite („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“ broj: 13/04, 2/09, 11/11, 1/20) Vlada Kantona je u skladu sa članom 7. pomenute Uredbe imenovala članove Kantonalnog štaba.

³(„Službene novine Federacije BiH“ broj: 75/04, 38/06, 52/09, 56/09, 36/14)

Za rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja na području jedinica lokalne samouprave formiraju se općinski/gradski štabovi civilne zaštite. Sve općine/gradovi na području Kantona donijele su propise kojima se osnivaju štabovi civilne zaštite i imenovale njihove članove. U periodu 2012-2020.godina, nije vršena obuka štabova civilne zaštite Kantona i općina/gradova.

Tabela 5. Kadrovska struktura štabova civilne zaštite na području kantona

ŠTAB CIVILNE ZAŠTITE	Broj članova štaba		Stručna sprema		
	Formacija	Popunjeno	VSS	VŠS	SSS
1	2	3	4	5	6
USK	15	15	15	-	-
Bihać	15	14	14	-	-
Bosanska Krupa	17	16	10	3	3
Bosanski Petrovac	9	9	8	-	1
Bužim	9	7	5	-	2
Cazin	14	14	12	-	2
Ključ	9	9	7	1	1
Sanski Most	11	9	7		2
Velika Kladuša	13	12	10	2	3
Ukupno u 2020.godina	112	105	88	6	14
Ukupno u 2011. godina	119	110	89	9	12

Pokazatelji stanja organizovanosti:

- U periodu 2012-2020. godina došlo je do smanjenja ličnih formacija općinskih/gradskih štabova civilne zaštite;
- Loša opremljenost materijalno-tehničkim sredstvima i opremom;
- Članovi štabova civilne zaštite nemaju status pripadnika civilne zaštite, jer se ne vodi evidencija obaveznika civilne zaštite, građana koji podliježu obavezi civilne zaštite. Podzakonski propisi koji su doneseni u periodu 2013-2020. godina⁴a kojim je bila uređena ova materija, nisu se mogli provoditi zbog neusklađenosti sa Zakonom o zaštiti i spašavanju;
- Ne vodi se evidencija materijalno - tehničkih sredstava kojim su opremljene ove strukture civilne zaštite, jer Federalna uprava civilne zaštite nije donijela propis kojim treba urediti sadržaj i način vođenja evidencije materijalnih sredstava iz člana 34. Uredbe o načinu davanja i vraćanja materijalnih sredstava uzetih za potrebe civilne zaštite („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj: 23/04, 38/06);
- Ne provodi se obuka i osposobljavanje članova štabova civilne zaštite, jer Federalna uprava civilne zaštite ne donosi Godišnji plan i program obučavanja pripadnika civilne zaštite.

⁴Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije obveznika civilne zaštite („Službene novine Federacije BiH“ broj: 1/19)

4.1.7. Jedinice civilne zaštite i službe zaštite i spašavanja Kantona

U skladu sa članom 123. Zakona o zaštiti i spašavanju Vlada Kantona je donijela Uredbu o načinu organizovanja službi zaštite i spašavanja Unsko-sanskog kantona ("Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona" broj: 13/07, 30/2020), kojom su određene javne ustanove, preduzeća, udruženja građana i druga pravna lica u kojima se osnivaju službe zaštite i spašavanja, koje će djelovati na području Kantona. U skladu sa navedenom Uredbom osnovane su:

- Služba za medicinsku pomoć formirana u ZU Kantonalna bolnica "dr.Irfan Ljubijankić“;
- Služba za higijensko-epidemiološku zaštitu formirana u ZU „Zavod za javno zdravstvo Unsko-sanskog kantona“;
- Služba za zaštitu životinja i namirnica životinjskog porijekla formirana u JU „Veterinarski zavod Unsko-sanskog kantona“;
- Služba za zaštitu i spašavanje na vodi i pod vodom čiji su osnivači udruženja građana Kajak-kanu klub „Una“ Bihać i Ronilački klub "Vir- Sana " Sanski Most;
- Služba za zaštitu i spašavanje sa visina čiji je osnivač Udruženje građana Gorska služba spašavanja „Stanica Bihać“;
- Služba za prvu pomoć i zbrinjavanje ugroženih i stradalih čiji je osnivač Udruženje građana „Crveni križ Unsko - sanskog kantona“;
- Služba za zaštitu od šumskih požara čiji je osnivač JP "ŠPD Unsko-sanske šume“ Bosanska Krupa i Udruženje građana Aero klub „Bihać“.

Uredbom o formiranju Kantonalne mješovite specijalizovane jedinice civilne zaštite ("Službeni glasnik USK-a, broj: 2/09) osnovana je specijalizovana jedinica civilne zaštite Kantona.

Tabela 6. Kantonalne jedinice i službe zaštite i spašavanja

R/b	Naziv jedinice civilne zaštite – službe zaštite i spašavanja	Osnivač	Broj pripadnika	
			Formacija	Popunjeno
1	2	3	4	5
1.	Kantonalna mješovita specijalizirana jedinica civilne zaštite	Vlada USK-a	33	Nije izvršena popuna obveznika civilne zaštite
2.	Služba za medicinsku pomoć	ZU Kantonalna bolnica "dr.Irfan Ljubijankić"	37	Navedene službe popunjene su zaposlenicima koji su u radnom odnosu s osnivačem ili su članovi udruženja građana. Pripadnici kantonalnih službi zaštite i spašavanja nemaju status obaveznika civilne zaštite utvrđen članom 11. -15. i članom 143. Zakona o zaštiti i spašavanju
3.	Služba za higijensko-epidemiološku zaštitu	ZU „Zavod za javno zdravstvo USK-a“	8	
4.	Služba za zaštitu životinja i namirnica životinjskog porijekla	JU „Veterinarski zavod USK-a“	15	
5.	Služba za zaštitu i spašavanje na vodi i pod vodom	UG RK "VIR Sana" S.Most UG Kajak- kanu klub „Bihać“	17	
6.	Služba za zaštitu i spašavanje sa visina	UG Gorska služba spašavanja „Stanica Bihać“	18	
7.	Služba za prvu pomoć i zbrinjavanje ugroženih i stradalih	Organizacija „Crveni križ USK-a“	12	
8.	Služba za zaštitu od šumskih požara	ŠPD "Unsko – sanske šume" Bos.Krupa i Udruženje Aero klub "Bihać"	66	
Ukupno	9		206	

4.1.8. Jedinice civilne zaštite i službe zaštite i spašavanja općine / grada

Općine / gradovi: Bihać, Bosanska Krupa, Bužim, Cazin, Ključ i Sanski Most, su u skladu sa članom 123. 129. i 131. Zakona o zaštiti i spašavanju, općinskim / gradskim propisom odredile u kojim pravnim licima od značaja za zaštitu i spašavanje sa područja općine/grada se osnivaju službe zaštite i spašavanja, i sa pravnim licima koja osnivaju službe zaštite i spašavanja potpisali ugovor o međusobnim pravima i obavezama. U općinama Bosanski Petrovac i Velika Kladuša, pravna lica u kojima se osnivaju službe zaštite i spašavanja, nisu donijela interni propis o osnivanju službe zaštite i spašavanja, osim UG „Crveni križ” općine Bosanski Petrovac, koje je osnovalo službu zaštite i spašavanja i sa općinom potpisalo ugovor o međusobnim pravima i obavezama.

Tabela 7. Podaci o službama zaštite i spašavanja općina/gradova

OPĆINA/GRAD	Naziv službe zaštite i spašavanja	Privredno društvo, ustanova, udruženje građana u kojem je formirana	Broj pripadnika	
			Formacija	Popunjeno
1	2	3	4	5
Grad Bihać	1.Služba za čistoću	JKP "Komrad" Bihać	36	36
	2.Služba za medicinsku pomoć	ZU "Dom zdravlja" Bihać	10	10
	3.Služba za vodosnabdijevanje	JP "Vodovod" Bihać	15	15
	4.Služba za veterinarsku pomoć	JP „Veterinarska stanica“	11	11
UKUPNO	4		72	72
Bosanska Krupa	1.Služba za spašavanje na vodi i pod vodom	KK „Kormoran“ Bosanska Krupa ZU "Dom zdravlja" Bosanska Krupa	13	10
	2.Služba za medicinsku pomoć, specijalističku identifikaciju umrlih i poginulih ljudi	JP "Veterinarska stanica" Bosanska Krupa	24	17
	3.Služba za zaštitu i spašavanje životinja	JKP "10. juli" Bosanska Krupa	15	15
	4.Služba za vodosnabdijevanje, čistoću spašavanje iz ruševina i asanaciju terena		51	36
UKUPNO			103	78
Bosanski Petrovac	1. Služba za medicinsku pomoć	ZU "Dom zdravlja" Bosanski Petrovac	10	10
	2. Služba za asanaciju terena	D.O.O. "Komunalno" Bosanski Petrovac	-	-
	3. Služba za zaštitu i spašavanje životinja	JP "Veterinarska stanica" Bosanski Petrovac	-	-
	4. Služba za zbrinjavanje ugroženog i stradalog stanovništva	UG "Crveni krst" Bosanski Petrovac	12	12
UKUPNO	4		22	22

Bužim	1. Služba za prvu medicinsku pomoć	ZU "Dom zdravlja" Bužim	10	10
	2. Služba za vodosnabdijevanje	JKP "Komb"d.o.o. Bužim	5	4
	3. Služba za čistoću	JKP "Komb"d.o.o. Bužim	8	8
	4. Veterinarska služba	Veterinarska stanica dr. Amel Aldžić d.o.o	3	3
UKUPNO	Tri službe		26	25
Cazin	1. Služba za medicinsku pomoć	ZU "Dom zdravlja" Cazin	10	10
	2. Služba za snabdijevanje vodom	JKP "Vodovod" Cazin	14	14
	3. Služba za čistoću i higijenu	JKP " Čistoća" Cazin	17	17
	4. Veterinarska služba	JP "Veterinarska služba" Cazin	14	14
	5. Služba za zbrinjavanje ugroženih i stradalih	UG "Crveni krst" Cazin	14	14
	6. Služba za zaštitu od požara	DVD „Pećigrad“	17	17
UKUPNO	6		86	86
Ključ	1. Služba za zaštitu i spašavanje na vodi i pod vodom	UG „Kanu, kajak, klub 4K Ključ“ JP "Rad" Ključ	13	13
	2. Služba za čistoću i asanaciju terena	UG "Crveni križ" Ključ	15	15
	3. Služba za zbrinjavanje ugroženog i stradalog stanovništva			
	4. Služba za prvu pomoć	ZU „Dom zdravlja“ Ključ	10	10
UKUPNO	Tri službe		41	41
Sanski Most	1. Služba za medicinsku pomoć	ZU "Dom zdravlja" Sanski Most	14	13
	2. Služba za veterinarske poslove	JP "Veterinarska stanica" Sanski Most	16	15
	3. Služba za spašavanje na vodi i pod vodom	RK „VIR Sana“ Sanski Most	19	19
	4. Služba za spašavanje sa visina	Klub ekstremnih sportova „Condor“ Sanski Most	18	18
UKUPNO	4		67	65
Velika Kladuša	Službe zaštite i spašavanja nisu formirane			
UKUPNO	28		417	389

Tabela 8. Podaci o jedinicama civilne zaštite opće i specijalizovane namjene općina/gradova

OPĆINA/GRAD	JEDINICE CIVILNE ZAŠTITE OPĆE NAMJENE			JEDINICE CIVILNE ZAŠTITE SPECIJALIZOVANE NAMJENE		
	Broj jedinica	Broj pripadnika po formaciji	Popunjeno	Broj jedinica	Broj pripadnika po formaciji	Popunjeno
1	2	3	4	5	6	7
Bihać	5	210	-	6	166	-
Bosanska Krupa	22	336	-	Nisu osnovane		
Bosanski Petrovac	3	75	-	Nisu osnovane		
Bužim	5	60	-	Nisu osnovane		
Cazin	23	442	-	1	41	-
Ključ	Nije donešen općinski propis o osnivanju jedinica civilne zaštite			Nisu osnovane		
Sanski Most	24	726	-	2	64	-
Velika Kladuša	Jedinice civilne zaštite opće namjene nisu formirane			Nisu osnovane		
UKUPNO	82	1849	0	9	271	0

4. 1. 9. Povjerenici civilne zaštite

Članom 118. Zakona o zaštiti i spašavanju uređeno je da se povjerenici civilne zaštite određuju za naselje, dio naselja, stambene zgrade, organe uprave, javne ustanove, i u drugim pravnim licima u kojima se ne osniva štab civilne zaštite. Proces određivanja i postavljanja povjerenika civilne zaštite na području Unsko-sanskog kantona ne odvija se potrebnom dinamikom, zbog nepostojanja propisa o pozivanju i evidentiranju obaveznika civilne zaštite. Općine/gradovi Bihać, Bosanska Krupa, Cazin, Bužim i Velika Kladuša su rješenjima imenovali povjerenike civilne zaštite, dok općine/gradovi Bosanski Petrovac, Ključ i Sanski Most zbog nepostojanja evidencije obveznika civilne zaštite nisu imenovale povjerenike civilne zaštite⁵.

Tabela 9. Podaci o povjerenicima civilne zaštite

OPĆINA/GRAD	BROJ POVJERENIKA	
	Planirano	Popunjeno
1.	3.	4.
Bihać	198	198

⁵Povjerenici civilne zaštite nisu imenovani iz razloga utvrđenih u „pokazateljima stanja organizovanosti“

Bosanska Krupa	23	16
Bosanski Petrovac	65	Nisu imenovani
Bužim	14	10
Cazin	400	400
Ključ	198	Nisu imenovani
Sanski Most	74	Nisu imenovani
Velika Kladuša	74	74
Ukupno:	1046	698

Pokazatelji stanja organizovanosti:

- Pripadnici operativnih struktura civilne zaštite Kantona i općina/gradova nemaju status obaveznika civilne zaštite, jer nisu evidentirani i raspoređeni u strukture civilne zaštite u skladu sa članom 143. Zakona o zaštiti i spašavanju;
- Popuna formiranih struktura civilne zaštite obaveznicima civilne zaštite, nije izvršena zbog neusklađenosti Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja evidencije obaveznika civilne zaštite sa Zakonom o zaštiti i spašavanju;
- Popuna navedenih operativnih struktura civilne zaštite materijalno-tehničkim sredstvima iz popisa – sredstvima u vlasništvu pravnih i fizičkih lica se ne vrši, jer Federalna uprava civilne zaštite nije donijela propis o sadržaju i načinu vođenja evidencije materijalno-tehničkih sredstava iz člana 34. Uredbe o načinu davanja i vraćanja materijalnih sredstava uzetih za potrebe civilne zaštite;
- Sva materijalno-tehnička sredstva i oprema kojom su opremljene operativne strukture civilne zaštite na području Kantona nabavljena su kupovinom iz sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća;
- Sva materijalno-tehnička sredstva kojima se opremaju službe zaštite i spašavanja, pravna lica koja osnivaju službe koriste za izvršavanje redovnih poslova i zadataka, tako da se ne mogu koristiti u slučaju nastanka prirodne i druge nesreće;
- Pravna lica osnivači službi zaštite i spašavanja ne planiraju finansijska sredstva za nabavku materijalno- tehničkih sredstava za službu zaštite i spašavanja, čiji su osnivači.

4. 1. 10. Izvori finansiranja zaštite i spašavanja

Zaštita od prirodnih i drugih nesreća finansira se iz:

- Budžeta Federacije BiH, kantona i općina;
- Sredstava pravnih lica;
- Osiguranja;
- Dobrovoljnih priloga i drugih izvora utvrđenih zakonom.
-

Pored redovnih budžetskih sredstava, Zakonom o zaštiti i spašavanju uvedena je posebna naknada za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća u visini od 0,5% od osnovice koju čine isplaćene neto plaće zaposlenih. Posebnu naknadu uplaćuju sva pravna lica i građani koji obavljaju samostalnu djelatnost. Ta sredstva se vode na posebnom transakcijskom računu Budžeta Kantona i općina/gradova. Da bi se osigurala zaštita ovih sredstava od nenamjenskog trošenja, zakonodavac je propisao u koje namjene se sredstva mogu trošiti. Raspodjela ostvarenih prihoda po ovom osnovu vrši se tako da od ukupno evidentiranih sredstava 15% pripada Federaciji, 25% Kantonu i 60% općini/gradu. Iz redovnih budžetskih sredstava uglavnom se planiraju sredstva za plate i materijalne troškove zaposlenih u organima uprave za civilnu zaštitu, dok se svi ostali poslovi i zadaci iz oblasti zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, finansiraju iz sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća.

Tabela 10. Pregled prikupljenih i utrošenih sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća za period 2012-2020.⁶

Budžet Kantona, općine/grada	Prikupljena sredstva 2012 -2020. godina/KM	Utrošena sredstva 2012. -2020. godina	Stanje sredstava na računu na dan 31.01.2021.godine	Napomena
1	2	3	4	5
Kanton	3.135.958,45	2.454.656,02	2.526.336,62	Akumulirana sredstva do kraja 2011. godine iznose 1.845.034,19 KM
Bihac	4.146.678,13	3.046.664,56	1.100.013,57	
Bosanska Krupa	912.043,43	815.347,48	96.695,95	
Bosanski Petrovac	206.081,77	202.461,73	67.318,01	Razlika u iznosu 63.697,58 KM su sredstva iz ranijih godina koja nisu utrošena
Buzim	244.760,98	86.757,42	158.003,56	
Cazin	1.189.943,88	1.099.104,71	291.414,73	Razlika ostvarenih i utrošenih sredstava u iznosu 200.575,56 KM su sredstva prenešena iz 2010 i 2011. godine
Ključ	317.190,97	235.016,36	84.290,17	Razlika ostvarenih i utrošenih sredstava u iznosu 2.115,56 KM su sredstva uplaćena za januar 2021. godine
Sanski Most	977.834,29	851.279,90	370.540,10	Razlika ostvarenih i utrošenih sredstava u iznosu 126.554,39 KM je nastala zbog priliva sredstava u 2010. i 2011. godini
Velika Kladuša	1.235.990,43	729.370,20	513.721,35	Razlika ostvarenih i utrošenih sredstava u iznosu 7.101,12 KM su sredstva uplaćena za januar 2021. godine
Ukupno	12.366.482,33	9.520.658,38	5.208.334,06	

4.2. Podaci o stanju organizovanosti zaštite od požara i vatrogastva

Zaštita od požara i vatrogastvo su dio jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Federacije Bosne i Hercegovine. Zaštita od požara obuhvata skup mjera i radnji upravne, organizacijske, stručne, tehničke, obrazovne i propagandne prirode koje se preduzimaju u cilju sprječavanja izbijanja i širenja požara, njegovog otkrivanja i zaštite ljudi i materijalnih dobara od požara.

Ciljevi zaštite od požara postizu se:

- Planiranjem i provođenjem preventivnih mjera zaštite od požara;
- Otkrivanjem, obavještavanjem, sprječavanjem širenja i učinkovitim gašenjem požara;
- Sigurnom evakuacijom ljudi i životinja iz požarom ugroženog područja;
- Sprječavanjem i umanjivanjem štetnih posljedica požara na ljude i životnu sredinu;
- Uspostavljanjem ekonomskog sklada između propisanih preventivnih mjera zaštite od požara i očekivane štete od požara.

⁶ Izvor podataka službe civilne zaštite općina/gradova

Zaštita od požara je djelatnost od posebnog društvenog interesa za Federaciju, Kanton, općinu/grad. Zaštitu od požara organizuju i provode pravna i fizička lica, državni organi, i druge institucije koje su vlasnici, odnosno korisnici građevina i prostora.

4. 2. 1. Nosioци zaštite od požara i vatrogastva

Osnovni nosioci organizovanja i provođenja zaštite od požara su općina/grad i Kanton, a Federacija Bosne i Hercegovine osigurava jedinstveno funkcionisanje zaštite od požara na cijelom području Federacije Bosne i Hercegovine.

Kanton u oblasti zaštite od požara i vatrogastva:

- Uređuje organizaciju i funkcinisanje zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti Kantona;
- Utvrđuje Procjenu ugroženosti i Plan zaštite od požara Kantona;
- Utvrđuje Program razvoja zaštite od požara i vatrogastva na području Kantona;
- Organizuje i provodi zaštitu od požara iz nadležnosti Kantona;
- U saradnji sa općinama/gradovima, organizuje zajedničku profesionalnu vatrogasnu jedinicu Kantona, i odgovoran je za efikasno funkcionisanje vatrogastva na području Kantona;
- Vršu inspekcijski nadzor iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti Kantona;
- Finansira potrebe zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti Kantona.

Općina/grad u oblasti zaštite od požara i vatrogastva:

- Svojim propisom uređuju organizaciju i funkcionisanje zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti općine/grada;
- Organizuje i provodi zaštitu od požara iz nadležnosti općine/grada;
- Organizuje profesionalnu vatrogasnu jedinicu općine/grada i obezbjeđuje materijalne, kadrovske, tehničke i druge uslove za efikasno funkcionisanje te jedinice;
- Utvrđuje Procjenu ugroženosti od požara, Program razvoja zaštite od požara i vatrogastva i Plan zaštite od požara na području općine/grad;
- Finansira potrebe zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti općine/grada.

Upravne, stručne i druge poslove iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva obavljaju organi uprave za civilnu zaštitu Federacije BiH, Kantona i općine/grada.

4.2.2. Profesionalne vatrogasne jedinice općina/gradova

Sve općine/gradovi na području Kantona su u skladu sa članom 63. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu Federacije i članom 23. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu Kantona, samostalno organizovale vlastite profesionalne vatrogasne jedinice koje djeluju u sastavu općinskih/gradskih službi civilne zaštite

Tabela 11. Kvalifikaciona struktura zaposlenih u profesionalnim vatrogasnim jedinicama

OPĆINA/GRAD	BROJ SISTEMATIZOVANIH RADNIH MJESTA U PVJ	BROJ ZAPOSLENIH U PVJ		STAROSNA STRUKTURA VATROGASACA						STRUČNA SPREMA				STRUČNA OSPOBLJENOST VATROGASACA		
		Profesionalni vatrogasaci	Administrativno osoblje	18-30	31-40	41-50	51-60	61-65	Prosječna starost vatrogasaca	VSS	VSS	SSSS/IV	SSS/III	Broj vatrogasaca sa ispitom vatrogasaca	Broj vatrogasaca bez položenog ispita vatrogasaca	Broj vatrogasaca sa ispitom RGP
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Bihać	31	27	-	2	6	13	6	-	47	1	-	26	-	27	-	8
Bosanska Krupa	17	11	1	-	2	3	3	3	45	-	-	11	-	11	-	5
Bosanski Petrovac	11	5	-	-	1	2	-	2	53	-	-	5	-	2	-	3
Bužim	12	6	-	-	1	3	1	1	50	-	-	-	6	5	1	1
Cazin	33	18	-	-	1	4	13	-	51	-	-	7	11	18	-	10
Ključ	10	7	1	-	1	2	3	1	50	-	-	5	2	5	-	2
Sanski Most	20	15	-	2	2	1	10	-	48	-	-	15	-	8	-	7
Velika Kladuša	19	13	-	1	2	3	7	-	41	-	-	8	5	13	-	7
Ukupno 2020. godina	153	102	2	5	16	31	43	7	48	1	-	77	24	89	1	43
Ukupno 2011. godina	-	101	-	5	52	44	-	-	-	1	5	56	39	-	-	-

Pokazatelji stanja organizovanosti:

- Profesionalne vatrogasne jedinice na području Kantona nemaju dovoljan broj vatrogasaca u odnosu na površinu općine/grada i procijenjeni požarni rizik;
- Broj vatrogasaca u profesionalnim vatrogasnim jedinicama općina: Bosanski Petrovac, Bužim i Ključ, nije dovoljan za organizaciju rada jedinice u smjenama;
- Broj vatrogasaca koji rade u smjenama nije dovoljan za efikasno izvršavanje poslova vatrogastva;
- Općine/gradovi na području Kantona, nisu izvršile popunu radnog mjesta zamjenika starješine profesionalne vatrogasne jedinice;
- U profesionalne vatrogasne jedinice na području Kantona, ne vrši se prijem pripravnika vatrogasaca;
- Starosna struktura profesionalnih vatrogasaca na području Kantona je nepovoljna;
- PVJ na području Kantona raspolažu sa 40 vatrogasnih vozila: 24 navalna, 4 kombinovana, 7 pratećih i 5 za spašavanje sa visina.

Tabela 12. Pregled popunjenosti profesionalnih vatrogasnih jedinica vatrogasnim sredstvima i opremom

	Navalna	Kombinovana	Prateća	Za spašavanje sa visina	Prosječna starost	Radne uniforme	Svećane uniforme	Zaštitna odjeća	Zaštitna obuća	Zaštitne rukavice	Zaštitni šijemovi	Zaštitna maska za samostalni uređaj za disanje	Druga oprema	Reflektirajuća zaštitna odjeća	Odjeća za zaštitu od hemijskih sredstva	Odjeća za zaštitu od radijacije	Druga zajednička zaštitna oprema	Repetitori	Fiksni HF uređaji	Fiksni VHF uređaji	Mobilni VHF uređaji	Ručne radio stanice
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Bihać	6	1	2	2	34	27	-	27	27	27	27	15	-	-	2	-	-	1	-	1	6	10
Bosanska Krupa	2	1	1	-	21	11	-	20	20	20	20	7	-	-	4	-	-	-	-	-	-	7
Bosanski Petrovac	2	-	-	-	39	20	-	10	10	10	15	7	-	-	-	-	-	-	2	2	-	5
Bužim	2	-	-	-	36	6	-	10	10	10	10	5	-	-	-	-	1	1	-	-	-	6
Cazin	4	-	1	1	36	38	-	38	38	57	60	-	-	38	-	-	-	1	-	1	3	7
Ključ	3	-	1	1	-	7	-	14	7	7	14	15	-	-	-	-	-	-	-	3	3	3
Sanski Most	3	1	1	1	50	15	-	15	15	15	15	6	-	15	2	-	-	1	-	1	4	4
Velika Kladuša	2	1	1	-	27	13	13	18	18	18	18	14	-	-	1	-	-	1	-	1	-	11
Ukupno:	24	4	7	5		137	13	152	145	164	179	69	-	53	9	-	1	5	2	9	16	53

4.2.3. Dobrovoljna vatrogasna društva

Na području Kantona djeluje sedam dobrovoljnih vatrogasnih društava: Vatrogasno društvo “Kulen Vakuf”, DVD “Izačić”, Vatrogasno društvo “Otoka”, Dobrovoljno vatrogasno društvo “Bosanska Krupa”, Dobrovoljno vatrogasno društvo “Jezerki”, Dobrovoljno vatrogasno društvo “Pećigrad” i Dobrovoljno vatrogasno društvo “Stijena”. Vatrogasno društvo “Kulen Vakuf”, Vatrogasno društvo “Otoka”, Dobrovoljno vatrogasno društvo “Bosanska Krupa”, Dobrovoljno vatrogasno društvo “Jezerki” Dobrovoljno vatrogasno društvo “Pećigrad” i Dobrovoljno vatrogasno društvo “Stijena” imaju formiranu dobrovoljnu vatrogasnu jedinicu. DVD “Izačić” provodi aktivnosti na okupljanju članstva i formiranju dobrovoljne vatrogasne jedinice. Članom 85. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu utvrđeno je da Vlada Kantona i općinski/gradski načelnik mogu dobrovoljnu vatrogasnu jedinicu u dobrovoljnom vatrogasnom društvu proglasiti službom zaštite i spašavanja. Grad Cazin je DVD “Pećigrad” proglasio službom za zaštitu od požara.

Pokazatelji stanja organizovanosti:

- Nerazvijeno i neafirmisano dobrovoljno vatrogastvo na području Kantona zbog loše političke i ekonomske situacije i iseljavanja stanovništva u potrazi za boljim uslovima života;
- Uopćinama Bosanski Petrovac, Bužim i Velika Kladaša nema formiranih DVD-a, iako zbog povećanog požarnog rizika i nedovoljnog broja profesionalnih vatrogasaca postoji potreba za formiranjem DVD-a na području ovih općina/gradova;
- Konstantno smanjenje broja dobrovoljnih vatrogasaca zbog odlaska mladih u inostranstvo i nezainteresovanosti građana za angažovanjem u dobrovoljnom vatrogastvu;
- DVJ formirane u šest DVD-a;
- Od šest formiranih dobrovoljnih vatrogasnih jedinica, samo se četiri mogu angažovati kao dopunske vatrogasne snage u gašenju požara;
- Zbog nedostatka finansijskih sredstava DVD-a i DVJ -e su loše opremljene vatrogasnim vozilima i ličnom i zajedničkom vatrogasnom opremom i sredstvima;
- Iako postoji zakonska mogućnost da se DVD-a proglase službom zaštite i spašavanja, samo jedno DVD-ona području Kantonaje proglašeno službom zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća.

Tabela 13. Pregled popunjenosti dobrovoljnih vatrogasnih jedinica u dobrovoljnim vatrogasnim društvima

NAZIV DOBROVOLJNOG VATROGASNOG DRUŠTVA	Vrsta jedinice (odjeljenje, vod ili četa)	Broj dobrovoljnih vatrogasaca prema ličnoj formaciji DVJ	Brojno stanje pripadnika dobrovoljne vatrogasne jedinice												
			Starosna struktura						Stručna sprema				Stručni ispiti iz oblasti dobrovoljnog vatrogastva		
			18-30	31-40	41-50	51-60	60-65	Prosječna starost	VSS	VŠS	SSS / IV	SSS / III	Sa položenim ispitom za dobrovoljnog vatrogasca	Bez položenog ispita za dobrovoljnog vatrogasca	Sa položenim ispitom za rukovodioca akcije gašenja požara
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
VD "Kulen Vakuf"	odj.	15	-	5	3	4	3	-	3	3	4	5	-	15	2
DVD "Izačić"	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
DVD "Bosanska Krupa"	odj.	9	7	2	-	-	-	27	-	-	5	4	4	5	-
VD "Bosanska Otoka"	Odj.	10	1	4	3	1	1	40	-	-	6	4	10	-	1
DVD "Jezerški"	Odj.	9	3	3	3	-	-	32	1	-	4	4	9	-	-
DVD "Pećigrad"	vod	36	2	11	4	6	13	-	7	3	11	15	27	9	9
DVD "Stijena"	odj.	17	8	6	-	-	3	-	3	-	7	7	-	17	-
Ukupno u 2020.g		96	21	31	13	11	20		14	6	37	39	50	46	12

Tabela 14. Pregled opremljenosti dobrovoljnih vatrogasnih jedinica materijalno-tehničkim sredstvima i opremom

DOBROVOLJNO VATROGASNO DRUŠTVO	VATROGASNA VOZILA/kom					UNIFORME /kom		LIČNA ZAŠTITNA OPREMA/kom						ZAJEDNIČKA ZAŠTITNA OPREMA/kom			SREDSTVA RADIO VEZE/kom					
	Navalna	Kombinovana	Prateća	Za spašavanje sa visina	Prosječna starost vatrogasnih vozila u DVJ	Radne	Svečane	Zaštitna odjeća	Zaštitna obuća	Zaštitne rukavice	Zaštitni šijemovi	Zaštitna maska za samostalni uređaj za disanje	Druga oprema	Reflektirajuća zaštitna odjeća	Odjeća za zaštitu od hemijskih sredstva	Odjeća za zaštitu od radijacije	Druga zajednička zaštitna oprema	Repetitori	Fiksni HF uređaji	Fiksni VHF uređaji	Mobilni VHF uređaji	Ručne radio stanice
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
DVD „Bosanska Krupa”	1	-	-	-	25	10	-	20	20	20	20	6	-	-	2	-	-	-	-	-	4	-
VD” Bosanska Otoka“	1	-	-	-	36	20	-	15	23	20	25	4	18	3	-	-	60	-	-	-	-	-
DVD „Jezerski“	1	-	-	-	-	-	-	20	20	20	20	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
DVD „Pećigrad”	-	-	1	-	40	17	-	20	20	20	20	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
DVD „Stijena”	-	-	-	-	-	-	-	20	20	20	20	3	20	-	-	-	13	-	-	-	-	-
VD „Kulen Vakuf”	1	-	-	-	-	15	-	15	15	15	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
DVD „Izačić”	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno u 2020.g	4	-	1			62	-	110	118	115	120	22	38	3	2	-	73	-	-	-	4	-

4.2.4. Finansiranje vatrogastva

Vatrogasna djelatnost na području Kantona finansira se iz:

- Budžeta Kantona, općine i grada;
- Sredstava pravnih lica i vatrogasnih društava;
- Donacija;
- Međunarodne pomoći;
- Drugih izvora utvrđenih zakonom.

Pored navedenih, članom 137. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu Federacije, utvrđena je posebna naknada za finansiranje vatrogastva na području Federacije Bosne i Hercegovine. Sva osiguravajuća društva na području Federacije BiH dužna su prilikom osiguravanja imovine od požara i prirodnih sila iz premije osiguranja, izdvojiti finansijska sredstva u iznosu od 6% , i 1% sredstava naplaćenih iz funkcionalne premije osiguranja motornih vozila. Sredstva se uplaćuju na poseban račun Budžeta Kantona, a vode se na jedinstvenom transakcijskom računu Kantona. Ova sredstva raspoređuju se tako da 10% pripada Federaciji BiH, 20% pripada Kantonu, od čega 4% za dobrovoljne vatrogasne jedinice, i 70% općini/gradu, od čega 6% za dobrovoljne vatrogasne jedinice. Ukoliko je na Kantonu osnovana zajednička kantonalna vatrogasna jedinica, onda se raspodjela sredstava vrši tako da 5% ide Federaciji BiH, a 95% Kantonu, od čega 10% za dobrovoljne vatrogasne jedinice.

Ovu zakonsku obavezuprovode samo pojedina osiguravajuća društva, tako da su u periodu 2012. – 2020.godine, po ovom osnovu prikupljena sredstva u iznosu 51.268,63 KM.U toku 2020. godine Vlada Kantona usvojila je Odluku o uslovima i načinu korištenja finansijskih sredstava namijenjenih za potrebe vatrogastva. Navedenom Odlukom utvrđeno je, da se sredstva od premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila i funkcionalne premije osiguranja, mogu koristiti isključivo za nabavku vatrogasne opreme, tehničkih i drugih sredstava profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasnih jedinica, stručno obučavanje i osposobljavanje profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasaca, održavanje opreme i vatrogasnih sredstava vatrogasnih jedinica, i izgradnju i održavanje objekata za potrebe vatrogastva.

Tabela 15. Pregled prikupljenih sredstava za vatrogastvo u periodu 2012-2020. godina

Godina	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Ukupno
Uplaćen iznos u KM	2.188,73	2.624,96	3.162,97	4.962,91	8.789,07	5.513,20	9.924,68	7.034,61	7.067,50	51.268,63

4.3. Dostignuti stepen zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća

Razvoj zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća se ne može posmatrati odvojeno od razvoja ostalih oblasti društvenog života u kojima se obavljaju poslovi i zadaci koji stoje u direktnoj ili indirektnoj vezi sa prirodnim i drugim nesrećama i zaštitom od posljedica koje te nesreće uzrokuju.

Sistem zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ima interdisciplinarni karakter, jer pored civilne zaštite u sebe uključuje i druge oblasti života kao što su oblasti: zdravstva, veterinarstva, poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva, građevinarstva, industrije, energegetike, saobraćaja, zaštite okoline, vazduha, meteorologije i druge.

Kroz normativno uređenje ovih oblasti, svako društvo da bi se zaštitilo, mora urediti i segment zaštite ljudi i materijalnih dobara od štetnog djelovanja prirodnih ili antropogenih sila koje mogu dovesti do nastanka prirodne ili druge nesreće.

U normativno-pravnom regulisanju zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća prisutna je praksa da viši nivoi vlasti utvrđuju obaveze nižim nivoima vlasti, a naročito lokalnoj zajednici, a da se pri tome ne vodi računa o obezbjeđenju finansijskih sredstava za izvršenje tih obaveza.

Osnovni nosilac provođenja poslova i zadataka zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća je jedinica lokalne samouprave, u kojoj ljudi žive i rade, i na čijem teritoriju se događaju prirodne i druge nesreće. S obzirom na tu činjenicu, u narednom periodu, prilikom normativno-pravnog uređivanja oblasti zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, posebno urediti pitanje finansiranja poslova i zadataka jedinica lokalne samouprave u zaštiti i spašavanju od prirodnih i drugih nesreća. Pored toga potrebno je utvrditi zakonsku obavezu viših nivoa vlasti u pogledu sufinansiranja poslova i zadataka općine/grada u oblasti civilne zaštite i zaštite od požara i vatrogastva.

Analiza realizacije Programa razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Kantona za period 2012-2020. godina pokazuje da:

- Za realizaciju programskih zadataka, u Budžetu Kantona na godišnjem nivou, nisu planirana posebna finansijska sredstva u iznosu 0,5 % Budžeta Kantona, kako je to bilo utvrđeno Programom razvoja;
- U Budžetu Kantona, općine/grada, se ne vrši planiranje redovnih budžetskih sredstava za finansiranje poslova i zadataka iz oblasti civilne zaštite i zaštite od požara, iz nadležnosti Kantona, odnosno općine/grada;
- Svi poslovi i zadaci iz oblasti civilne zaštite iz nadležnosti Kantona, općine/grada, isključivo se finansiraju iz sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća;
- Cjelokupno finansiranje opremanja, obučavanja i osposobljavanja struktura civilne zaštite, troškova provođenja operativnih mjera zaštite i spašavanja, u toku djelovanja prirodne ili druge nesreće, sanacije šteta nastalih od prirodnih i drugih nesreća, vrši se iz sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća;
- Kantonalna ministarstva i drugi organi kantonalne uprave, kantonalne javne ustanove, u svojim godišnjim programima rada ne planiraju i ne izvršavaju sve zadatke iz programa razvoja koji su utvrđeni za oblast za koju su nadležni;
- U oblastima u kojima su donesene strategije i programi razvoja, utvrđeni su i programi koji su značajni za razvoj sistema zaštite i spašavanja, ali se ti projekti ne realizuju, jer nisu obezbjeđena finansijska sredstva za njihovu realizaciju;
- Organizacija operativnih struktura civilne zaštite nije završena, jer pripadnici navedenih struktura nisu uvedeni u evidenciju i raspoređeni u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju;
- Opremanje formiranih struktura civilne zaštite, vrši se isključivo kupovinom materijalno-tehničkih sredstava civilne zaštite. Popuna materijalno-tehničkim sredstvima pravnih i fizičkih lica po osnovu materijalne obaveze u civilnoj zaštiti se ne vrši, jer nisu doneseni potrebni podzakonski propisi o evidenciji i raspoređivanju materijalno-tehničkih sredstava pravnih i fizičkih lica u civilnu zaštitu;

- Obučavanje i osposobljavanje struktura zaštite i spašavanja provodi se povremeno, i to samo službi zaštite i spašavanja, na osnovu programa obučavanja i sposobljavanja koje donose osnivači, a finansira se iz sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća Kantona, općine/ grada. Obučavanje i osposobljavanje u centru za obuku struktura civilne zaštite, čiji je osnivač Federalna uprava civilne zaštite, se ne provodi;
- Razvoj operativnih centara civilne zaštite ne ide željenom dinamikom, jer je sistem zaštite i spašavanja Federacije BiH suviše decentraliziran, što se negativno odražava na organizaciju i opremanje operativnih centara civilne zaštite na području Kantona;
- Sistem radio-veza unutar operativnih centara civilne zaštite se ne razvija, jer nabavka komunikacijske opreme zavisi od materijalnih mogućnosti općina/gradova Kantona.
- Radio oprema koju su nabavili pojedini operativni centri nije u funkciji, jer civilnoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine nije dodijeljeno jedinstveno radio-frekventno područje u kojem bi radili svi operativni centri civilne zaštite;
- Ulaganja u preventivu, kao najvažniji segment zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, nije usklađeno sa procijenjenim rizikom, te se može pretpostaviti da će u narednom periodu posljedice prirodnih i drugih nesreća biti mnogo izraženije i teže.

V. PREVENTIVNE MJERE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA KOJE ĆE SE PROVODITI

5. 1. Uvod

Preventivne mjere za zaštitu i spašavanje moraju imati prioritet nad svim drugim aspektima zaštite od prirodnih i drugih nesreća. Građani Kantona moraju biti pravovremeno i pravilno informisani o svim opasnostima i rizicima, o mogućnostima zaštite, kao i o nužnosti njihovog učestvovanja u odlučivanju o načinu ostvarivanja zaštite od prirodnih i drugih nesreća. Podaci o opasnostima i rizicima, planovima, mjerama i aktivnostima na zaštiti i spašavanju su javni, pa nosioci planiranja moraju upoznati stanovništvo sa opasnostima i rizicima, načinom zaštite i sa planovima zaštite i spašavanja, kao i sa pravilima ponašanja u slučaju prirodne i druge nesreće, kao dio prevencije za smanjenje rizika.

Vrlo važan segment mjera prevencije je faza smanjenja rizika koja prethodi prirodnoj ili drugoj nesreći, odnosno vrijeme prije nastanka prirodne ili druge nesreće. Prije nastanka prirodne ili druge nesreće potrebno je provođenje određenih mjera zaštite i spašavanja kojima se može utjecati na sprječavanje nastanka prirodne i druge nesreće, odnosno kojima se može utjecati na smanjenje djelovanja prirodne ili druge nesreće, za šta su posebno odgovorni organi vlasti i pravna lica. Da bi se ciljevi preventive postigli, neophodno je osigurati da svi nosioci planiranja, u planiranju preventivnih mjera zaštite i spašavanja, ugrade strateške pravce sa akcijskim planovima u kojima su sadržani konkretni programi, projekti i inicijative za provođenje tih mjera, s utvrđenim nosiocima, saradnicima, rokovima i izvorima finansiranja.

Na osnovu Zaključaka iz Procjene ugroženosti Kantona i utvrđene politike razvoja, planiraju se preventivne mjere i aktivnosti zaštite i spašavanja od ključnih opasnosti, koje će se provoditi u vremenu za koji se program razvoja donosi.

5. 2. Zemljotresi

Prema seizmološkoj karti maksimalnih intenziteta zemljotresa u Bosni i Hercegovini, za povratni period od 100 godina, područje Kantona nalazi se u seizmičkom području u rasponu od V do VII stepeni Merkali – Cancani – Sibergova skale (MKS). Na osnovu Procjene ugroženosti Kantona, može se zaključiti da postojeća struktura stambenog fonda i koncentracija građevina na određenim područjima i bespravna gradnja, ne pružaju mogućnost primjene efikasne zaštite od zemljotresa, osim građevina građenih savremenim otpornim konstruktivnim sistemima u većim gradovima.

Seizmološke karakteristike područja Kantona ukazuju na permanentnu opasnost od zemljotresa, što ukazuje na neophodnost da se sa preventivom protiv štetnog djelovanja zemljotresa treba započeti još u fazi prostornog i urbanističkog planiranja i projektiranja.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, potrebno je preduzeti sljedeće mjere i aktivnosti:

5.2.1. Mjere i aktivnosti koje će se provoditi u programskom periodu

- Planirati i ugraditi preventivne mjere zaštite od zemljotresa u fazi izrade nove i izmjena postojeće planske dokumentacije;
- Striktno primjenjivati zakone i provedbene propise o načinu gradnje stambenih, poslovnih, industrijskih i infrastrukturnih objekata u seizmičkim područjima;
- Prilikom izrade planske dokumentacije moraju se uzimati u obzir konkretni seizmički uslovi područja, lokacije na kojima se grade objekti i primjena osnovnih principa antiseizmičkog inženjerstva, što će direktno uticati na smanjenje posljedica od zemljotresa;
- Izraditi seizmičku mikro rejonizaciju Kantona;
- Utvrditi i ocijeniti povredivost osnovnih funkcija naselja u odnosu na potencijalnu seizmičku opasnost;
- Utvrditi stanje i karakteristike postojećeg građevinskog fonda na području Kantona;
- Utvrditi tipove stambene izgradnje i kasnijih intervencija sprovedenih do donošenja seizmološke preventive;
- Utvrditi stanje primarnih i sekundarnih saobraćajnica;
- Utvrditi stanje snabdijevanja vodom i sagledati mogućnost alternativnog snabdijevanja vodom za piće i industrijskom vodom, u slučaju poremećaja normalnog snabdijevanja;
- Utvrditi stanje i razmještaj privrednih, upravnih, zdravstvenih, kulturno-prosvjetnih i vojnih objekata;
- Utvrditi bezbjedne površine za prihvat ljudi sa ugroženih područja, kao i lokacija za postavljanje privremenih naselja, prihvatnih ambulanti, poljskih bolnica i mjesta za masovnu ishranu;
- Razraditi i provesti program upoznavanja i obučavanja stanovništva sa normama življenja i ponašanja, u zavisnosti od stepena seizmološke ugroženosti datog naseljenog mjesta;
- Razraditi operativne planove i zadatke za intervencije neposredno poslije štetnog zemljotresa, kao i ekipe koje trebaju da učestvuju u tome;
- Obezbijediti mogućnost blagovremenog i istinitog obavještanja stanovništva o stanju na ugroženom području;
- Izraditi karte epicentara zemljotresa, seizmičkog rizika maksimalnih intenziteta zemljotresa, potrebne za prostorno planiranje i seizmičko projektovanje i građenje;
- Započeti proces naučnog pristupa sagledavanju ugroženosti na mikrolokalitetima, posebno urbanih sredina sa starim objektima, ili objekata koji su građeni starom tehnologijom, a istovremeno ugroženih bespravnom gradnjom i klizištima;

- Izvršiti modernizaciju i osavremenjivanje mreže seizmoloških stanica, kako bi se obavljalo sistemsko registrovanje, prikupljanje, analiziranje i proučavanje seizmičkih i seizmo-tektonskih pojava;
- Izraditi plansku dokumentaciju Kantona i općina/gradova sa ugrađenim sadržajima koji se odnose na zaštitu urbanih sredina od štetnog djelovanja zemljotresa.

5.2.2. Nosioци provođenja programskih mjera i aktivnosti

Nosioци provođenja predviđenih programskih mjera i aktivnosti za zaštitu od zemljotresa su:

1. Hidrometeorološki zavod Federacije Bosne i Hercegovine;
2. Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Kantona;
3. Kantonalna uprava civilne zaštite;
4. Kantonalni zavod za prostorno uređenje i planiranje;
5. Općinske/gradske službe prostornog uređenja i komunalne djelatnosti;
6. Službe civilne zaštite općina/gradova.

5.3. Odranjavanje i klizanje tla

Prostor Kantona odlikuje se složenom geološkom građom. Procjenom ugroženosti Kantona utvrđena su područja sa stabilnim, uslovno stabilnim i nestabilnim terenima koji se različito ponašaju pod uticajem tektonskih, klimatskih, bioloških, hidroloških, antropogenih i drugih faktora. Pojava procesa klizanja i odranjavanja zemljišta, u velikoj mjeri je predodređena morfološkim svojstvima i složenom geološkom građom terena (litološkim sastavom prije svega, kao i tektonskim sklopom) područja Kantona, klimatskim karakteristikama, ali u značajnoj mjeri, i antropogenim uticajima. Antropogeni faktor ima veliki uticaj na promjene stabilnosti terena, zbog bespravne gradnje objekata, uz nepoštivanje utvrđenih uslova gradnje i propisanih tehničkih mjera gradnje na nestabilnim terenima.

5.3.1. Mjere i aktivnosti koje će se provoditi u programskom periodu

- Izraditi jedinstveni registar svih aktivnih klizišta na području Kantona;
- Izraditi katastar klizišta i odrona, sa stepenom rizika i opasnosti na ljudske živote i materijalna dobra za općine/gradove na području Kantona u kojima je procijenjen visok, do srednji rizik od klizišta i odrona;
- Izraditi inženjersko-geološke karte klizišta razmjera 1:5000, za svaku općinu/grad na području Kantona, na kojima će biti ucrtane granice zona rizika od klizišta;
- Ustanoviti evidenciju klizišta koja se ne mogu ili ne isplate sanirati, a ranije izgrađeni objekti su u fazi totalne štete, radi iznalaženja novih lokacija za gradnju objekata;
- Uspostaviti povremeni ili stalnigeološki, geodetski i gređevinski monitoring postojećih klizišta od strane stručnih timova, u ovisnosti od stepena rizika i opasnosti od klizišta po ljudske živote i građevinske objekte, infrastrukturu i dr., te obavezna dostava izvještaja monitoringa službama koje vode registar klizišta, radi unošenje podataka i poduzimanje potrebnih aktivnosti;
- Uspostaviti stalni ili povremeni monitoring saobraćajnica, vodovodne i druge infrastrukture na područjima gdje su registrovana aktivna klizišta od strane nadležnih javnih ustanova, preduzeća i službi, te obavezno dostavljanje izvještaja monitoringa službi koja vodi registar klizišta, radi unošenje podataka u bazu podataka i preduzimanje potrebnih aktivnosti;
- Pohraniti u registar klizišta,projekte ielaborate koji se odnose na inženjersko-geomehanička istraživanja i sanaciju klizišta;

- Izvršiti prijem diplomiranih inženjera geologije u općinskim/gradskim službama i javnim ustanovama i preduzećima nadležnim za prostorno planiranje i građenje, izgradnju i održavanje regionalnih i lokalnih cesta, te izvršiti edukaciju odgovornih u lokalnim zajednicama, radi njihovog osposobljavanja za obezbjeđenje potrebnih podataka za procjenu stepena rizika od odrona i klizišta, te dati upute kako se ponašati i pomoći stanovništvu u uslovima nastanka klizišta;
- Pružiti kontinuirano nužnu materijalnu pomoć stanovništvu ugroženom od posljedica klizišta i odrona;
- Utvrditi razmjere i prioritete sanacije, te predložiti provođenje preventivnih mjera kao što su: ublažavanje nagiba padina, rasterećenje gornjih dijelova padina-vrha klizišta, izgradnja potpornih zidova, dreniranje terena i pošumljavanje padina i dr.;
- Izraditi plan sanacije klizišta, i kroz plan utvrditi korekzione mjere kao što su: zatvaranje, odnosno tamponiranje glinovitim nabojima svih vidljivih pukotina na klizištu, u cilju sprječavanja nekontrolisanog poniranja vode u klizišno tijelo, otvaranje pukotina u nožićnom dijelu radi lakšeg i bržeg ocjeđivanja vode iz tijela klizišta, regulisanje svih površinskih voda i njihovo brzo odvođenje do najbližeg prirodnog vodotoka, uklanjanje vještačkih opterećenja sa pokrenutog dijela padine;
- Izvršiti sanaciju klizišta na osnovu plana prioriteta;
- U Budžetima Kantona i općina/gradova, planirati finansijska sredstva za sanaciju klizišta i odrona.

5. 3. 2. Nosioci provođenja programskih mjera i aktivnosti

1. Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Kantona;
2. Kantonalna uprava civilne zaštite;
3. Kantonalni zavod za prostorno uređenje i planiranje;
4. JU Direkcija regionalnih cesta Unsko-sanskog kantona;
5. Općinske/gradske službe prostornog uređenja i komunalne djelatnosti;
6. Općinski/gradski komunalni fondovi ili druge javne ustanove i preduzeća koja upravljaju lokalnim i nerazvrstanim cestama.

5. 4. Visok snijeg i sniježni nanosi

Procjenom ugroženosti Kantona utvrđeno je da su obilne sniježne padavine i sniježni nanosi česta pojava na našem području i da uzrokuju:

- Prekide i otežano odvijanje saobraćaja;
- Kraće ili duže prekide u snabdijevanju električnom energijom;
- Kvarove na telefonskoj mreži;
- Saobraćajnu izoliranost pojedinih ruralnih sredina;
- Otežano snabdijevanje stanovništva životnim namirnicama;
- Otežan pristup školskim, zdravstvenim, privrednim i drugim objektima;
- Otežano vršenje pojedinih komunalnih usluga - odvoz smeća, snabdijevanje sa vodom i sl.

Iskustva iz proteklog programskog perioda pokazuju da se prilikom donošenja operativnih planova zimskog održavanja puteva ne vodi računa o mogućem intenzitetu sniježnih padavina i visini sniježnog pokrivača, pa obično angažovana mehanizacija nije dovoljna za održavanje prohodnosti puteva u zimskim uslovima. Posebno je problematično zimsko održavanje nerazvrstanih lokalnih cesta, što otežava normalno odvijanje života i prometnu izoliranost pojedinih seoskih naselja.

5.4.1. Mjere i aktivnosti koje će se provoditi u programskom periodu

- Osposobiti i tehnički opremiti udruženja građana u kojima se osnivaju službe zaštite i spašavanja Kantona, općina/gradova (gorsku službu spašavanja, planinarska i speološka udruženja) radi pružanja pomoći stanovništvu u planinskim i ruralnim područjima, u uslovima intenzivnih sniježnih padavina i visokog snijega;
- Planirati i osigurati robne rezerve za snabdijevanje stanovništva u uslovima visokih sniježnih padavina;
- Pravovremeno donijeti operativne programe zimskog održavanja regionalnih i lokalnih cesta;
- Pravovremeno utvrditi mehanizme za angažovanje dodatog ljudstva, mehanizacije i opreme za zimsko održavanje regionalnih i lokalnih cesta na području Kantona, u slučaju intenzivnijih sniježnih padavina;
- Pravovremeno donijeti operativne programe čišćenja snijega i leda sa trotoara i drugih javnih površina na području općine/grada;
- Pravovremeno upozoriti građane i vlasnike, korisnike i upravitelje stambenih, poslovnih i javnih objekata, na zakonsku obavezu čišćenja snijega i leda sa krovova, trotoara i drugih površina koje se koriste za redovnu upotrebu stambenih i poslovnih objekata.

5.4.2. Nosioци provođenja programskih mjera i aktivnosti

1. Kantonalna uprava civilne zaštite;
2. Poljoprivredni zavod Unsko-sanskog kantona;
3. JU Direkcija regionalnih cesta Unsko-sanskog kantona;
4. Općinske/gradske službe za upravu, općinske/gradske javne ustanove i preduzeća nadležna za zimsko održavanje puteva;
5. Općinske/gradske komunalne službe
6. Službe civilne zaštite općina/gradova.

5.5. Poplave i spašavanje na vodi i pod vodom

Analiza hidrografskih i hidroloških karakteristika izvršena u Procjeni ugroženosti Kantona pokazuje da je rizik od poplava manjeg i većeg intenziteta na našem području dosta visok. Njih karakteriše ciklično pojavljivanje, pojava visokih voda u jesen i proljeće u kratkim vremenskim razmacima, kao posljedica velikih kišnih padavina ili naglog otapanja snijega. U ljetnom periodu najčešće se javljaju bujične poplave koje nastaju kao posljedica obilnih kišnih padavina, usljed čega dolazi do neočekivanog plavljenja terena vodenom masom koja se formira na bujičnim tokovima.

Osnovni uzroci poplava na području Kantona su:

- Nedovoljni proticajni kapacitet korita vodotoka zbog neredovnog provođenja poslova uređenja i održavanja korita vodotoka;
- Izuzetno mali uzdužni pad korita;
- Stalno podizanje sedrenih pragova (rijeka Una);
- Neizgrađenost zaštitnih nasipa i drugih objekata za zaštitu od visokih voda;
- Neuređena korita bujičnih vodotoka;
- Nelegalno građenje u obalnom pojasu vodotoka i uništavanje obalnog pojasa vodotoka;
- Pretvaranje prirodnih retenzija u gradsko građevinsko zemljište;

- Odlaganje smeća i drugog otpada u korita i na obale vodotoka;
- Oštećivanje i uništavanje odbrambenih nasipa;
- Neplanska sječa šume i uništavanje vegetacije, što dovodi do erozije zemljišta.

5.5.1. Mjere i aktivnosti koje će se provoditi u programskom periodu

- Izraditi plan upravljanja poplavnim rizikom Kantona za površinske vode II kategorije;
- Donijeti višegodišnje i godišnje programe uređenja i održavanja površinskih voda II kategorije;
- Izraditi projekte uređenja i regulacije vodotoka II kategorije na kojima dolazi do poplava;
- Uspostaviti kantonalni informacijski sistem voda za površinske vode II kategorije;
- Organizovati osmatranja hidrometeoroloških prilika na površinskim vodama druge kategorije;
- Planiranje vještačkih retenzija;
- Organizovanje i izvođenje antierozivnih radova na slivovima;
- Izrada svih vrsta ojačanja zaštitnih vodoprivrednih objekata;
- Prosijecanje nasipa i upuštanje poplavnih voda u vještačke retenzije;
- Pumpanje vode u kanalsku mrežu;
- Izgradnja druge odbrambene linije;
- Evakuacija ljudi i imovine.

5.5.2. Nosioци provođenja programskih mjera i aktivnosti

1. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona;
2. Kantonalna uprava civilne zaštite;
3. Službe za komunalne djelatnosti i vodoprivredu općina/gradova;
4. Općinska/gradska komunalna, vodovodna preduzeća i komunalni fondovi-zavodi;
5. Općinske/gradske službe civilne zaštite.

5. 6. Suša

Procjenom ugroženosti Kantona utvrđeno je da suše kao prirodne nesreće nisu česte, naročito sa katastrofalnim posljedicama, ali da u manjem ili većem intenzitetu nanose štete smanjenjem dotoka vode u vodovodnim sistemima ili mehaničkim prekidom u snabdijevanju vodom, a posebno pogoduje izazivanju požara većih ili manjih razmjera i štetama u poljoprivrednoj proizvodnji.

5. 6. 1. Mjere i aktivnosti koje će se provoditi u programskom periodu

- Uspostaviti jedinstven registar postojećih i novih izvorišta i objekata za vodosnabdijevanje na području Kantona;
- Dodatno opremiti i osposobiti laboratorije za ispitivanje higijenske ispravnosti vode;
- Poboljšati snabdijevanje stanovništva vodom, zahvaćanjem dodatnih količina vode iz raspoloživih ili pripremljenih novih izvorišta, i poboljšati snabdjevenost stanovništva kroz već obuhvaćene javne vodovode i njihovo proširivanje na naselja u kojima je došlo do smanjenja dotoka u rezervoare;
- Planiranje i uvođenje agrotehničke mjere navodnjavanja poljoprivrednih površina, radi smanjenja šteta koje suša uzrokuje u poljoprivrednoj proizvodnji;
- Planirati i osigurati cisterne i druga sredstva za transport vode, radi snabdijevanja najugroženijih kategorija stanovništva.

5.6.2. Nosioци provedenja programskih mjera i aktivnosti

1. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona;
2. Poljoprivredni zavod Unsko-sanskog kantona;
3. Kantonalna uprava civilne zaštite;
4. Općinske/gradske poljoprivredne savjetodavne službe;
5. Službe za komunalne djelatnosti i vodoprivredu općina/gradova;
6. Općinska/gradska komunalna i vodovodna preduzeća.

5.7. Epidemije

Epidemiju zarazne bolesti predstavljaju nagle pojave više slučajeva nekog zaraznog oboljenja ljudi, koja po vremenu i mjestu nastanka i broju pogođenih osoba, premašuje uobičajeno stanje, te zahtijeva hitno djelovanje. Prema epidemiološkim procjenama, za vrijeme trajanja prirodnih ili drugih nesreća, epidemije zaraznih bolesti ljudi javljaju se deset puta češće nego u normalnim okolnostima.

Tabela 146. Pregled zaraznih bolesti ljudi na području Kantona za period 2012.-2020 godina⁷

BOLESTI	Bihać	Bos. Krupa	Bos. Petrovac	Bužim	Cazin	Ključ	Sanski Most	Velika Kladuša	Ukupno
Angina streptococa J03	13	16	40	-	23	1	10	-	103
Angina streptococa J02	3	2	24	-	12	1	2	4	48
Angina streptococa 320	1	-	10	-	10	-	-	1	22
Antimicrobial resistant (MRSA)	2	-	2	-	3	1	1	2	11
Ameoblasia AO6	-	-	-	-	2	-	-	-	2
Brucellosis A 23	71	44	26	80	148	-	8	53	430
Campylobacteriosis A 05.5	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Clamydia inf.	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Disenteria bacilaris A 03	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Encephalitis A 86	-	1	-	1	-	1	-	1	4
Erysipelas A 46	5	1	3	-	1	-	1	-	11
Enterocolitis ac A 09	168	285	596	504	272	340	1438	167	3.770
Echinococcosis B 67	3	5	-	2	4	-	2	2	18
F.haemoragica A90-A99	3	-	1	2	2	3	-	6	17
Giardiasis A 07	-	-	-	-	-	-	6	-	6
Gonorrhoea A 54	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Hepatitis virosa A B15	18	-	-	-	-	-	-	-	18

⁷Izvor podataka- ZU Zavod za javno zdravstvo USK-a

Q febris A 78	1	1	-	-	-	-	-	-	2
Varicellae B 75	2.069	779	359	263	1.411	258	449	985	6.573
UKUPNO	3.609	1.671	1.259	1.254	3.037	692	2.316	2.008	15.846
Bolesti slične gripi - ILI	5.934	4.234	1.047	957	360	92	2.021	70	14.715
Akutna respiratorna infekcija - ARI	11.342	1.634	2.261	407	248	2.363	13.743	10	32.008
Teška akutna respiratorna infekcija - SARI	0	1	0	0	3	0	0	0	4
Oboljeli od ILI-cijepljeni protiv gripe	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno (pojedinačne i grupne prijave)	20.885	7.542	4.567	2.618	3.648	3.147	18.080	2.088	62.573

5. 7. 1. Mjere i aktivnosti koje će se provoditi u programskom periodu

- Izvršiti izmjene propisa ⁸ u oblasti zdravstva, kako bi se javno-zdravstveni sistem bolje organizovao, opremio i osposobio za efikasno reagovanje i funkcionisanje u slučaju epidemije;
- Jačati i održavati kapacitete za rano otkrivanje, procjenu, prijavljivanje i izvještavanje o pojavi zarazne bolesti, brz odgovor javno-zdravstvenog sistema i koordinacija svih relevantnih zdravstvenih ustanova i preduzimanje preventivnih mjera, kako bi se spriječilo širenje i smanjio teret bolesti (higijensko-sanitarne mjere, vakcinacija, terapija);
- Educirati zdravstvene radnike za krizne situacije (planiranje, alokacija resursa, programe specijalizacije zdravstvenog osoblja uskladiti sa potrebama za istim, u slučaju epidemije);
- Jačati i održavati osnovne kapacitete za brz i djelotvoran odgovor na javno-zdravstvene rizike (jačanje bolničkih kapaciteta, edukacija zdravstvenih radnika, jačanje laboratorijske dijagnostike);
- Educirati stanovništvo o prevenciji zaraznih bolesti;
- Unaprijediti i ubrzati procedure nabavke vakcina i antiviralnih lijekova;
- Osigurati testove za dijagnostiku, druga medicinska sredstva i opremu za rad zdravstvenih ustanova u slučaju epidemije, i odrediti decidne zadatke i nivoe odgovornosti Kantona, zdravstvenih ustanova, zavoda zdravstvenog osiguranja i dr.;

⁸Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti“(Sužbene novine FBiH broj 29/05),

Zakon o zdravstvenoj zaštiti,(Službene novine FBiH broj 46/10,75/13),

- Izraditi Plan za zaštitu od zaraznih bolesti (planiranje resursa), mikroplanovi (kantonalni, općinski/gradski), da se u svakom trenutku zna organizacija medicinske službe (osoblje, oprema, prostorije), transport bolesnika, obučeno i odgovorno osoblje;
- Izraditi Krizne planove pripravnosti za situacije pojave javno-zdravstvenog problema (epidemije), procjena rizika, te utvrditi mjere za sprječavanje širenja zaraze čiji je cilj uspostaviti osjetljiv i funkcionalan sistem, čije aktivnosti trebaju rezultirati brzim i adekvatnim odgovorom radi smanjenja izloženosti stanovništva agensu i zbrinjavanje oboljelih (npr. izolacija, liječenje, ostale vrste podrške) dezinfekcija, dekontaminacija, deratizacija, dezinsekcija, kontrola putnika na ulasku/izlasku, transfer, zaraženih/kontaminiranih putnika;
- Uspostaviti aktivni epidemiološki nadzor nad zaraznim bolestima na području Kantona, kroz aktivno pronalaženje slučajeva na tačkama ulaska, aktivno pronalaženje slučajeva u ciljanim ustanovama (zdravstvenim ustanovama, obrazovnim, gerijatrijskim centrima, socijalno pedagoška zajednica), aktivno pronalaženje slučajeva u zajednici;
- Povećati broj sanitarnih inspektora radi efikasnijeg provođenja inspeksijskog nadzora u uslovima nastanka i širenja epidemije;
- Izraditi Plan za krizno komuniciranje kojim će se utvrditi komunikacija i koordinacija javno-zdravstvenog sektora, civilne zaštite, policije i vojske, uključujući medije;
- Opremiti zdravstvene ustanove medicinskim sredstvima i opremom za efikasno djelovanje u situaciji pojave i širenja zarazne bolesti;
- Izraditi programe nadzora nad sistemskom preventivnom deratizacijom;
- Izraditi programe prevencije obolijevanja djece od zaraznih bolesti, kroz nadzor sprovođenja obaveznih vakcinacija;
- Vakcinacija od mogućih zaraznih bolesti;
- Organizovanje redovne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije radi uništavanja izvora zaraze.

5.7.2. Nosioci provođenja programskih mjera i aktivnosti

1. Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Kantona;
2. Zavod za javno zdravstvo Unsko-sanskog kantona;
3. Kantonalna uprava za inspeksijske poslove;
4. Zavod zdravstvenog osiguranja Unsko-sanskog kantona;
5. ZU Kantonalna bolnica „dr. Irfan Ljubijankić“;
6. Domovi zdravlja općina/gradova.

5.8. Epizotije

Epizotijom se smatara pojava obolijevanja ili uginuća većeg broja životinja od neke zarazne bolesti, koja je neuobičajena po broju slučajeva, vremenu i mjestu pojavljivanja ili zahvaćenoj vrsti životinja, kao i povećanoj učestalosti obolijevanja ili uginuća čiji je uzrok privremeno neutvrđen.

Tabela 17. Pregled zaraznih bolesti životinjana području Kantona u periodu 2012-2020. godina⁹

Vrsta bolesti	Bihac	Bosanska Krupa	Bosanski Petrovac	Buzim	Cazin	Ključ	Sanski Most	Velika Kladuša	Ukupno
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Bruceloza goveda	15	37	24	23	85	0	9	17	210
Bruceloza ovaca	340	72	23	119	347	0	6	61	968
Bruceloza koza	74	0	10	1	6	0	1	44	136
Američka gnjiloća pčelinjeg legla	0	14	0	0	7	0	0	1	22
Infektivna anemija kopitara	12	5	3	0	1	0	8	1	30
Enzootska leukoza goveda	1	1	0	2	3	0	0	0	7
Leptospiroza	1	0	0	0	0	0	0	1	2
Plavi jezik	0	5	0	0	0	1	0	0	6
Trihineloza	1	0	0	0	0	0	0	1	2
Infektivni goveđi rinotraheitis	24	0	0	0	0	0	0	0	24
UKUPNO	468	134	60	145	449	1	24	126	1407

Stanje kretanja zaraznih bolesti životinja nije zadovoljavajuće jer se propisane mjere za sprječavanje pojave, širenja i suzbijanja zaraznih bolesti životinja ne provode u zadovoljavajućem obuhvatu za ciljanu grupu životinja. To što nisu registrovane pojedine zarazne bolesti životinja, ne znači da ih na našem području nema, već da dijagnostičkim ispitivanjima nisu obuhvaćene sve životinje.

Zarazne i parazitne bolesti životinja, pored velikih ekonomskih šteta, ugrožavaju i zdravlje ljudi. Neprovođenje mjera zdravstvene zaštite životinja i mjera veterinarskog javnog zdravstva, direktno utiče na epizotološku situaciju i ugrožavanje zdravlja ljudi. Provođenjem dijagnostičkih ispitivanja u cilju otkrivanja, sprječavanja širenja i suzbijanja zaraznih i drugih bolesti životinja, stvaraju se realne mogućnosti za stavljanje epizotološke situacije na području Kantona, pod kontrolu.

5.8.1. Mjere i aktivnosti koje će se provoditi u programskom periodu

- Kontinuirano provoditi dijagnostička ispitivanja životinja s ciljem kontrole zdravlja životinja i sprječavanja pojave zaraznih bolesti životinja;
- Opremati veterinarske laboratorije sredstvima i opremom za ispitivanja uzročnika zaraznih bolesti;
- Pravovremeno osigurati zaštitna cjepiva za životinje;
- Preventivno cijepiti životinje, a naročito protiv bjesnila pasa, protiv antraksa konja, goveda i ovaca, protiv svinjske kuge i kuge peradi i dr.;
- Vršiti veterinarsko-zdravstvene preglede u klaonicama i drugim mjestima prerade namirnica životinjskog porijekla;
- Provoditi zoohigijenske, zootehničke i izolacione mjere;

⁹Izvor podataka -Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva USK-a

- Provoditi dezinfekciju, dezinsekciju i deratizaciju;
- Provoditi laboratorijsku pretragu hrane za životinje u proizvodnji i prometu;
- Poboľjšati sistem nadzora u provođenju zakonom propisanih mjera, naročito kontrolu uzgoja i prometa životinja i zakonske odgovornosti vlasnika životinja za provođenje propisanih mjera;
- Obezbijediti budžetska sredstava za finansiranje i sufinansiranje minimalnog obima zaštite zdravlja životinja;
- Obezbijediti sredstava za finansiranje i sufinansiranje mjera za prevenciju, suzbijanje i iskorjenjivanje zaraznih bolesti životinja, označavanje životinja i provođenje drugih zootehničkih i zoohigijenskih mjera.

5.8.2. Nosioi provođenja programskih mjera i aktivnosti

1. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona;
2. Kantonalna uprava za inspeksijske poslove;
3. Kantonalna uprava civilne zaštite;
4. JU Veterinarski zavod - Bihać;
5. Veterinarske stanice općina/gradova i privatne veterinarske stanice;
6. Općinske/gradske službe civilne zaštite.

5.9. Biljne bolesti

Analiza biljnih bolesti i štetočina, izvršena u Procjeni ugroženosti Kantona, pokazuje stalnu prisutnost jednog broja biljnih bolesti i štetočina, koje najčešće napadaju ratarske kulture (kukuruz, krompir, papriku, luk, kupusnjače) voćarske kulture (šljivu, jabuku, trešnju, višnju, jagodičasto voće) šumske kulture (smrča, jela i dr.).

Prema štetnosti, biljne bolesti i štetočine, mogu se podijeliti na: karantenske i ekonomske štetne, koje mogu prouzročiti i određena oboljenja kod ljudi, jer je biljna hrana kao strateški proizvod bitan uslov za održavanje i reprodukciju ljudi. Među najvažnije činioce koji djeluju na pojavu biljnih bolesti i štetočina od kojih direktno zavisi rast i razvoj organizama koji uzrokuju pojavu biljnih bolesti i štetočina su: voda, odnosno padavine, toplota, svjetlost i vjetar.

5.9.1. Mjere i aktivnosti koje će se provoditi u programskom periodu

- Organizovanje pregleda zemljišta i bilja i pregleda prostorija za smještaj, preradu i čuvanje bilja;
- Kontrola uređaja za preradu bilja, kontrola upotrebe sredstava za zaštitu bilja;
- Praćenje meteoroloških uslova koji su od značaja za prognozu pojave biljnih bolesti i štetočina;
- Blagovremeno uzimanje uzoraka zemljišta, biljnog materijala, i metodama fitosanitarne dijagnostike analizirati i monitoringom pratiti područja pogođena prirodnim nepogodama;
- Primjena agrotehničkih mjera koje obuhvataju: pravilnu sadnju, odnosno sjetvu, smanjivanje zakorjenjenosti, pravilnu gnojidbu, zaoravanje strništa, provođenje dubokog zimskog oranja, pravilan plodored, pravilna rezidba voćaka, odstranjivanje suvišnih i suhих grana, saniranje rana nastalih prilikom rezidbe i dr.;
- Primjena mehaničkih mjera koje obuhvataju: odstranjivanje uginulih stabala, struganje stare, oštećene i ispucale kore, skidanje insekata sa stabala, skidanje gnijezda larvi, postavljanje lovnih stabala i lovnih pojasa, kopanje lovnih jama i dr.;
- Primjena fizičkih mjera za suzbijanje skladišnih štetočina u koje se ubrajaju: temperatura, vlaga, svjetlost, boja, zvuk, električna energija;

- Primjena bioloških mjera koje se odnose na suzbijanje štetočina drugim živim organizmima (tzv. prirodnim neprijateljima);
- Primjena hemijskih mjera, što podrazumijeva primjenu pesticida i drugih hemijskih sredstava za suzbijanje biljnih bolesti, štetočina i korova;
- Zajedničke preventivne mjere koje obuhvataju organizovanje izvještajne službe za zaštitu bilja, organizovanje ogleda zemljišta, bilja i prostorija za smještaj, preradu i čuvanje bilja, kontrola uređaja za preradu bilja, i kontrola upotrebe sredstava za zaštitu bilja, praćenje meteoroloških uslova koji su od zanačaja za prognozu pojave biljnih bolesti i štetočina.

5.9.2. Nosioци provođenja programskih mjera i aktivnosti

1. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona;
2. Centralna izvještajno-prognozna služba Federacije Bosne i Hercegovine;
3. Poljoprivredni zavod Unsko-sanskog kantona;
4. Kantonalna uprava civilne zaštite;
5. Općinske/gradske službe za poljoprivredu.

5.10. Požari

Tabela 18. Pregled požara na području Kantona u periodu 2012 -2020. godina¹⁰

OPĆINA/GRAD	OTVORENI POŽARI					ZATVORENI POŽARI				TEH. INTERVENCIJE	
	Šuma	Nisko rastinje	Vozila	Sijena	Ostalo	Kuće	Pomoćni objekti	Dimnjaci	Ostalo	Saobraćajne intervencije	Ostalo
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Bihać ¹¹	108	431	61	-	285	182	94	317	48	676	-
Bosanska Krupa	136	314	26	12	42	21	29	48	63	40	62
Bosanski Petrovac	-	334	5	8	21	18	26	23	2	20	86
Bužim	98	47	6	2	2	19	13	1	2	1	-
Cazin	288	192	46	21	78	95	81	149	56	54	127
Ključ	20	122	18	11	100	17	24	14	-	2	24
Sanski Most	155	349	32	9	71	63	34	141	72	81	15
Velika Kladuša	321	192	23	29	249	135	40	65	72	123	56
UKUPNO	1126	1981	217	92	848	550	341	758	315	997	370

¹⁰Izvor podataka Službe civilne zaštite općina 2021. godina

¹¹Grad Bihać dostavio podatke za period 2014-2020. godina

Tabela 19. Pregled šumskih požara i procjenjenih šteta u državnim šumama u periodu 2012- 2020. godina¹²

ŠPD“Unsko-sanske šume“ B.Krupa	ŠUMSKI POŽARI						
	Visoke šume	Šumske kulture	Izdanačke šume	Neobraslo zemljište	Ukupno požara	Površina u ha	Šteta u KM
1	2	3	4	5	6	7	8
Šumarija Bihać	2	15	49	15	81	1.339,88	404.282,17
Šumarija Bosanska Krupa	21	18	47	3	89	613,52	3.915,062,90
Šumarija Bosanski Petrovac	16	14	7	18	55	339,28	231.735,43
Šumarija Cazin	25	16	38	13	92	238,43	1.822.364,38
Šumarija Ključ	2	8	9	2	21	73,26	374.503,73
Šumarija S.Most	10	22	16	14	62	1.338,11	3.017.413,50
Ukupno	76	93	166	65	400	3.942,48	9.765.362.11

5. 10 .1 Mjere i aktivnosti koje će se provoditi u programskom periodu

5.10.2. Normativne i organizacijsko-tehničke mjere

- Unaprijediti zakonsku regulativu kroz odgovarajuće izmjene i dopune propisa iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva, posebno u dijelu koji se odnosi na osiguranje dodatnih finansijskih sredstava za potrebe vatrogastva na području jedinica lokalne samouprave;
- U budžetu Kantona planirati finansijska sredstva za sufinansiranje opremanja profesionalnih vatrogasnih jedinica općina/gradova vatrogasnim sredstvima i opremom;
- Inicirati donošenje propisa kojim će se urediti prijevoz opasnih materija na području Federacije Bosne i Hercegovine (zapaljive tečnosti i gasovi, eksplozivne i druge opasne materije);
- Donijeti podzakonske propise utvrđene Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu, koji još uvijek nisu doneseni;
- Uspostaviti efikasan inspeksijski nadzor u oblasti zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti Uprave;
- Profesionalne vatrogasne jedinice općina/gradova, organizovati u skladu sa Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu, (imenovati starješinu i zamjenika starješine profesionalne vatrogasne jedinice u skladu sa zakonom, vršiti prijem vatrogasaca pripravnika radi podmlađivanja vatrogasnog kadra);
- Broj vatrogasaca u profesionalnim vatrogasnim jedinicama uskladiti sa Procjenom ugroženosti od požara općine/grada i njihovim materijalnim i kadrovskim mogućnostima, ali tako da svaka općina/grad ima minimum vatrogasno odjeljenje;
- U Planu zaštite od požara općine/grada utvrditi koja pravna lica su dužna donijeti Procjenu ugroženosti, Plan zaštite od požara i osnovati vlastitu vatrogasnu jedinicu;
- U skladu sa Procjenom ugroženosti od požara općine/grada u Planu zaštite od požara, utvrditi u kojim dobrovoljnim vatrogasnim društvima će se formirati dobrovoljne vatrogasne jedinice;
- U budžetima općina/gradova planirati finansijska sredstva (sredstva posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća) za nabavku materijalno – tehničkih sredstava i opreme za dobrovoljne vatrogasne jedinice koje su proglašene službama zaštite i spašavanja;
- U svim profesionalnim vatrogasnim jedinicama općina/gradova izvršiti završavanje ili nabavku novih materijalno-tehničkih sredstava i opreme (vatrogasnih vozila i druge tehnike, vatrogasnih uniformi, lične, zajedničke zaštitne odjeće, obuće i opreme), u skladu sa propisom o minimumu tehničke opreme i sredstava, i rokovima korištenja te opreme i sredstava;
- U profesionalnim vatrogasnim jedinicama općina/gradova, organizovati sistem radio-veze, kao dio komunikaciono-informacionog sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, u okviru operativnih centara civilne zaštite;

¹²Izvor podataka ŠPD „Unsko-sanske šume“ Bosanska Krupa

- Za smještaj profesionalnih vatrogasnih jedinica općina/gradova i vatrogasne opreme i tehnike, osigurati objekte u skladu sa propisom o uslovima koje moraju ispunjavati ti objekti;
- Izvršiti nabavku sredstava veze za dobrovoljne vatrogasne jedinice, kako bi u uslovima povećane požarne opasnosti mogle organizovati dežurstva i pravovremeno izići na vatrogasnu intervenciju.

5. 10. 3. Prostorne mjere

- Osigurati da se pri izradi dokumenata prostornog uređenja, prostornih, urbanističkih i drugih planova predvide prostorne i tehničke mjere zaštite od požara i to:
 - uslove za efikasno spašavanje ljudi i materijalnih dobara,
 - potrebne razmake i protivpožarne udaljenosti između objekata,
 - saobraćajne i manipulativne površine za interventna vozila,
 - izvore za snabdijevanje vodom za gašenje požara,
 - primjena odgovarajućih materijala koji ne mogu biti uzročnici nastanka i prenosa požara;
- Pri projektovanju građevina u kojima se proizvode ili uskladištavaju eksplozivne materije i zapaljive tečnosti i gasovi, za građevine za kolektivno stanovanje, industrijske građevine i građevine za javnu upotrebu, obavezno izraditi elaborate zaštite od požara;
- Pri projektovanju stambenih građevina sa četiri ili više nadzemnih etaža, industrijskih građevina, energetskih objekata i građevina za javnu upotrebu (bolnice, hoteli, sportske i druge dvorane, robne kuće, škole isl.) obavezno projektovati požarne stepenice;
- Pri određivanju mikro i makro lokacije objekata, voditi računa o saobraćajnoj povezanosti, klimatskim uslovima, transportu važnih energenata, tipovima gradnje.

5. 10. 4. Mjere za obezbjeđenje vode za gašenje požara

- Pravna lica koja upravljaju vodovodnom mrežom dužna su pri izgradnji, rekonstrukciji i korištenju mreža, osigurati propisan protočni kapacitet i pritisak u vodovodnoj mreži;
- Pri izgradnji i rekonstrukciji lokalnih vodovoda projektovati i izgraditi hidrantsku mrežu;
- Sačiniti katastar hidrantske mreže, sa uvrštenim mjestima hidranata;
- Sve podzemne hidrante pronaći i propisno obilježiti, te omogućiti njihovo nesmetano korištenje;
- Na svim mjestima na kojima je razmak između podzemnih hidranata veći od 150 m, ugraditi nadzemne hidrante;
- Kod podzemnih hidranata koji nisu obilježeni na propisan način, postaviti natpisne pločice sa oznakama udaljenosti na najbližim građevinama, čelični ili betonski stub;
- Kontrolisati pritisak i količinu vode u vodovodnom sistemu najmanje jedanput godišnje;
- Izgraditi privremeno ili stalno postrojenje za zahvatanje površinske vode na otvorenim vodotocima, kako bi se nadomjestio nedostatak vode za gašenje požara;
- Izgraditi prilazne puteve i platforme za vatrogasna vozila do postrojenja za zahvatanje površinske vode za gašenje požara.

5. 10. 5. Mjere zaštite u posebno ugroženim objektima i prostorima

- U objektima u kojima boravi veći broj ljudi, riješiti redovnu kontrolu i preglede ložišta, dimnjaka i dimovodnih kanala, unutrašnje hidrantske mreže i opreme za njeno korištenje, aparata za gašenje početnih požara i druge opreme za gašenje požara;
- U objektima kolektivnog stanovanja izvršiti uklanjanje smeća i drugih lako zapaljivih materijala iz podruma, stubišta, potkrovlja i drugih zajedničkih dijelova objekta;
- Izgrađene vatrogasne prilaze, pristupe i druge manipulativne prostore namijenjene za korištenje vatrogasnih vozila i tehnike, redovno održavati i omogućiti njihovo nesmetano korištenje;
- Gromobranske instalacije na objektima redovno održavati i izvršiti zamjenu oštećenih i neispravnih dijelova;

- Gromobranske instalacije sa izvorom jonizirajućeg zračenja zamijeniti klasičnim gromobranskim instalacijama;
- Pri projektovanju i izgradnji skladišta pridržavati se Pravilnika o tehničkim normativima za zaštitu skladišta od požara i eksplozija;
- Vlasnici i korisnici postrojenja i skladišta zapaljivih tekućina, plinova i drugih opasnih materija dužni su se pridržavati propisa za prevoz i skladištenje takvih materija;
- Izraditi bazu podataka o svim objektima u kojima se vrši promet zapaljivih tečnosti, gasova, eksplozivnih i drugih materija;
- Izraditi bazu podataka o starosti građevinskih objekata i broju osoba koje privremeno ili stalno borave u njima.

5.10.6. Mjere zaštite od požara za šume i šumsko zemljište

- Organizovati, planirati i kontinuirano provoditi odgovarajuće preventivne mjere zaštite šuma od požara, a posebno stroge zabrane unošenja ili korištenja izvora paljenja u šumama ili u neposrednoj blizini šuma (što se odnosi i na zaštićena područja prirode i kulturno historijskog naslijeđa), kao i unutrašnju kontrolu i nadzor nad provođenjem utvrđenih mjera zaštite od požara;
- Putem sredstava informisanja redovno obavještavati i upozoravati stanovništvo na potrebu provođenja preventivnih mjera zaštite šuma od požara;
- Postaviti i redovno održavati znakove upozorenja i zabrane (zabrana loženja vatre, pušenja, kampiranja i sl.) na ivicama šuma i putevima koji prolaze kroz šume;
- Uspostaviti saradnju između organa nadležnih za civilnu zaštitu i ŠPD, radi osiguranja sredstava za nabavku specijalizovanih vatrogasnih vozila za gašenje šumskih požara za PVJ i DVJ na području Kantona;
- Planirati i osigurati finansijska sredstva za nabavku potrebnih softvera i opreme za monitoring šumskih požara na području Kantona, s ciljem uvođenja najnovije tehnologije za ranu detekciju dima na otvorenom prostoru (FIRE WATCH system);
- Provoditi uzgojno-tehničke i druge zaštitne mjere prilikom podizanja novih šumskih zasada – kultura, kada je neophodno uzeti u obzir otpornost pojedinih vrsta na požara;
- Redovno provoditi preventivno uzgojne radove u šumama i šumskom zemljištu kao što su: njega sastojina, pravovremena proreda sastojina, kresanje i uklanjanje suhog granja, izrada i održavanje protivpožarnih prosjeka i puteva, izrada protivpožarnih prosjeka sa elementima šumske ceste, uređivati i održavati pristupačne vodene resurse za gašenje šumskih požara;
- Izraditi planove zaštite od požara za zaštićena područja prirode i kulturno-historijskog naslijeđa, organizovati i provoditi preventivne mjere zaštite od požara na tim područjima, uspostaviti unutrašnju kontrolu nad provođenjem tih mjera i formirati snage za gašenje početnih požara na tim prostorima;
- Izmjenama propisa iz oblasti poljoprivrede i šumarstva utvrditi obavezu donošenja podzakonskih propisa iz oblasti zaštite poljoprivrednog i šumskog zemljišta od požara i loženja vatre na otvorenom, spaljivanje trave, korova i drugog poljoprivrednog otpada;
- Uspostaviti inspekcijski nadzor nad provođenjem mjera za zaštitu od požara, zaštićenih područja prirode i kulturno– historijskog naslijeđa od požara;
- Izraditi plan zaštite šuma od požara za sve šume I i II kategorije ugroženosti od požara;
- Izvršiti kategorizaciju privatnih šuma prema stepenu ugroženosti od požara;
- Organizovati osmatračko-dojavnu službu za pravovremeno otkrivanje šumskih požara, i tu službu angažovati i izvan požarne sezone (1.3.-1.10), jer je registrovan veliki broj šumskih požara izvan te sezone;
- Redovno provoditi preventivno uzgojne radove u šumama i šumskom zemljištu kao što su: njega, redovno čišćenje i uspostavljanje sigurnosnih visina i udaljenosti na trasama elektroenergetskih vodova;
- Redovno čistiti i održavati rubne pojaseve uz javne puteve i željezničke pruge.

5. 10. 7. Mjere zaštite od požara na poljoprivrednom zemljištu

- Izvršiti kategorizaciju poljoprivrednog zemljišta prema stepenu ugroženosti od požara;
- Izmjenom zakonskih propisa u oblasti poljoprivrede, utvrditi obavezu vlasnika odnosno korisnika poljoprivrednog zemljišta, da organizuju osmatračko-dojavnu službu za pravovremeno otkrivanje požara na poljoprivrednom zemljištu;
- Kroz izmjene zakonske regulative osigurati korištenje poljoprivrednog zemljišta, da bi se obrađivanjem, smanjile zapuštene poljoprivredne površine;
- Poljoprivredno zemljište mora se obrađivati uz primjenu agrotehničkih mjera, na način da se ne umanjuje njihova vrijednost. U toku korištenja poljoprivrednog zemljišta obavezno je uređivanje i održavanje rubova, živica, međa, poljskih puteva i kanala;
- Kanali i ostali vodotoci koji se mogu koristiti za gašenje požara na otvorenom prostoru, moraju se obavezno čistiti, a prilazni putevi za vatrogasna vozila održavati;
- U vrijeme priprema poljoprivrednih površina za sjetvu, berbe, i u vrijeme povećane ugroženosti od požara na otvorenom prostoru, aktivirati osmatračko-dojavnu službu za pravovremeno otkrivanje požara;
- Pri spaljivanju korova, suhe trave, granja i drugog poljoprivrednog otpada, obezbijediti odgovarajuća sredstva za gašenje požara i preduzeti sve potrebne mjere za zaštitu od požara propisane Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu i propisima o spaljivanju poljoprivrednog otpada na poljoprivrednim i drugim površinama;
- Redovno organizovati savjetodavne sastanke za sve učesnike provođenja zaštite od požara na otvorenom prostoru, sa vlasnicima šuma i poljoprivrednog zemljišta, stanovništvom ruralnih područja koja graniče sa poljoprivrednim i šumskim zemljištem, šumskim, poljoprivrednim i inspektorima zaštite od požara, u cilju preduzimanja preventivnih mjera na smanjenju i otklanjanju opasnosti od požara na otvorenom prostoru.

5. 10. 8. Nosioци provođenja programskih mjera i aktivnosti

1. Ministarstvo građenja, prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona;
2. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona;
3. Kantonalna uprava civilne zaštite;
4. Kantonalna uprava za šumarstvo;
5. JP „Elektroprivreda BiH“ Sarajevo;
6. JU „Direkcija regionalnih cesta“ Unsko-sanskog kantona;
7. ŠPD „Unsko-sanske šume“ Bosanska Krupa;
8. Službe civilne zaštite općina/gradova;
9. Službe za prostorno uređenje i građenje općina/gradova;
10. Općinska/gradska javna vodovodna-komunalna preduzeća;
11. Vlasnici, korisnici odnosno upravitelji stambenih, poslovnih, javnih i drugih objekata;
12. Pravna lica koja upravljaju zaštićenim područjima prirode i kulturno-historijskog naslijeđa.

5. 11. Zaštita od neeksplozivnih ubojnih sredstava

Prostor Kantona je jedan od najzagađenijih prostora minama i drugim neeksplozivnim ubojnim sredstvima na području Federacije Bosne i Hercegovine. Prema podacima Centra za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini, ukupna sumnjiva površina kontaminirana minama u 2012. godini iznosila je 121,70 km² ili 2,9 % ukupne površine Kantona. Sumnjive površine prve kategorije iznosile su 54,8, km² ili 1,33 %, druge kategorije 37,7 km² ili 0,91 %, treće kategorije oko 18,9 km² ili 0,45 % ukupne sumnjive površine.

Tabela 20. *Žrtve mina na području Kantona u periodu 2012-2020. godina*

Općina	Povređeni	Smrtno stradali	Ukupno
Bihać	0	0	0
Bosanska Krupa	1	0	1
Bosanski Petrovac	0	0	0
Bužim	0	0	0
Cazin	0	0	0
Ključ	0	0	0
Sanski Most	0	0	0
Velika Kladuša	0	0	0
Ukupno 2012-2020. godini	1	0	1
Ukupno 1996-2012. godini	86	38	124

Tabela 21.. *Pregled sumnjivih površina po općinama i gradovima u 2021. godini¹³*

NAZIV OPĆINE	Ukupna površina općine (km ²)	Ukupna sumnjiva površina (km ²)	Sumnjiva površina u odnosu na površinu općine (%)	SUMNJIVA POVRŠINA PO KATEGORIJAMA (km ²)		
				I kategorija	II kategorija	III kategorija
Bihać	900	39.243	41	11.289	15.553	12.400
Bosansk Krupa	566,7	20.780	21,7	8.392	9.953	2.435
Bosanski Petrovac	717	0	0	0	0	0
Bužim	129	0,903	0,9	0,818	0,078	0,008
Cazin	356	0	0	0	0	0
Ključ	337	2.836	3	2.593	0,033	0,210
Sanski Most	781	21.022	22	6.617	10.494	3.910
Velika Kladuša	331	10.949	11,4	9.309	1.640	0
Ukupno u 2020. godini	4117,7	95.733		39.018	37.751	18.963
Ukupno u 2012. godini	4125	121,70		54.8	47	19,92

¹³ Centar za uklanjanje mina u BiH

Tabela 22.15. Pregled deminiranih površina po općinama/gradovima za period 2012-2021 godina¹⁴

Općina	Deminirano po godinama u m ²									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Ukupno
Bihać	487.090,84	546.531,74	477.361,04	517.254,90	221.886,83	176.136,71	309.603,45	279.778,33	49.915,49	3.065.559,33
B.Krupa	100.301	42.600	191.455	106.788	146.512	83.610	120.218	87.540	108.221	987.245
B. Petrovac	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bužim	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cazin	17.199	132.539	308.844	65.379	71.991	0	0	0	0	595.952
Ključ	0	0	45.531	0	126.306	136.788	0	94.383	8.874	411.882
Saanski Most	0	49.000	27.933	237.528	65.192	1.802	0	13.914	0	395.369
V.Kladuša	208.500	42.868	282.957	90.908	52.055	147.703	56.061	0	0	881.052
2012-2020	813.090,84	813.538,74	1.334.081,04	1.017.857,9	683.942,83	546.039,71	485.882,45	475.615,33	167.010,49	6.337.059,33
2006-2011	546.201	479.841	1.301.791	1.332.125	616.751	689.920	-	-	-	4.981.637

U periodu 2012-2020. godina na području Kantona deminirano je 6,3km² ili prosječno 0,7 km² po godini, što u odnosu na veličinu sumnjive površine, nije dovoljno za realizaciju ciljeva utvrđenih Strategijom protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine za period 2009-2019.godina. Dosadašnja iskustva ukazuju na veliku disproporciju između realnih potreba za izvođenje aktivnosti protivminskog djelovanja i stvarnih finansijskih mogućnosti, što se može prevazići samo aktivnim učešćem svih nivoa vlasti u procesu finansiranja deminiranja, uz podršku međunarodnih donatora i nevladinog sektora. Kako je prostor Kantona u svojoj razvojnoj odrednici baziran na poljoprivrednu proizvodnju, eksploataciju šumskih resursa i razvoj turizma, neophodno je ubrzati proces deminiranja kako bi se ovi razvojni potencijali deblokirali, a minirani prostori priveli namjeni.

5.11.1. Mjere i aktivnosti koje će se provoditi u programskom periodu

Radi ubrzavanja procesa deminiranja na području Kantona neophodno je:

- U Budžetu Kantona i općina/gradova, pored sredstva posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća planirati i redovna budžetska sredstva za sufinansiranje projekata deminiranja na području Kantona;
- Prioritetno deminirati prostore koji su u funkciji razvoja turizma, poljoprivrednih i šumskih resursa, koji su u funkciji razvoja privrede Kantona;
- Konstantno provoditi obilježavanja registrovanih sumnjivih površina i kontrolisati stanje postavljenih oznaka za opasnost od mina;
- Provoditi mjere upozoravanja na mine i edukaciju stanovništva i time smanjiti nivo opasnosti od mina;
- Osigurati da se dio sredstava za deminiranje planira za realizaciju programa upozoravanja na mine i obilježavanje sumnjivih površina;

¹⁴Centar za uklanjanje mina u BiH

- Osigurati uslove za potpuno uključivanje žrtava mina u društvenu zajednicu kroz razvoj programa pomoći, koji podrazumijeva obezbjeđenje medicinskih, socijalnih i ostalih stručnih usluga;
- Inicirati imenovanje kantonalnog koordinatora za deminiranje iz reda državnih službenika Kantonalne uprave civilne zaštite.

5.11.2. Nosioци provođenja programskih mjera i aktivnosti

1. Zakonodavni i izvršni organi vlasti Kantona i općina/gradova;
2. Centar za uklanjanje Mina u Bosni i Hercegovini (BH MAC);
3. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Kantona;
4. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona;
5. Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Kantona;
6. Kantonalna uprava civilne zaštite i kantonalni koordinator za deminiranje;
7. Regionalni ured BH MAC-a Bihać;
8. Službe civilne zaštite i općinski/gradski koordinatori za deminiranje.

5.12. Radiološko-hemijsko-biološka zaštita (RHB)

5.12.1. Mjere i aktivnosti koje će se provoditi u programskom periodu¹⁵

- Inicirati usklađivanje zakonskih i podzakonskih propisa Bosne i Hercegovine u oblasti jonizirajućeg zračenja sa međunarodnim konvencijama i propisima Evropske unije;
- Inicirati donošenje državnog akcionog plana o hitnim slučajevima zaštite stanovništva od jonizirajućeg zračenja u slučaju vanrednog događaja, nuklearnog udesa ili nastanka nuklearne štete;
- Inicirati donošenje državnog plana za nuklearnu sigurnost u slučaju akcidenta na nuklearnim postrojenjima drugih zemalja, a koji mogu uticati na stanje nuklearne sigurnosti u Bosni i Hercegovini;
- Izvršiti uklanjanje radioaktivnih gromobrana sa područja Kantona;
- U sistemu zaštite i spašavanja od prirodnih i drugi nesreća Kantona, uspostaviti strukture za RHB zaštitu multidisciplinarnog karaktera, angažovanjem više različitih institucija iz oblasti: javnog zdravstva, veterinarstva, i drugih oblasti koje raspolažu ljudskim i materijalnim resursima za izvršavanje ovih poslova;
- Uspostaviti baze podataka i umrežavanje svih aktera u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara koji mogu učestvovati u zaštiti od RHB agensa (organi civilne zaštite, javno zdravstvo, policija, vatrogasci, javne ustanove i preduzeća i druga pravna lica);
- Postojeću mrežu stanica za praćenje radioaktivnosti, proširiti na sve veće urbane centre u Kantonu;
- Stručno obučavati i osposobljavati pripadnike službi za RHB zaštitu u sastavu civilne zaštite, za izvršavanje zadataka zaštite i spašavanja u slučaju RHB nesreće;
- Provoditi naučna istraživanja na uklanjanju i ublažavanju prisutnih rizika od kontaminacije okoliša sa RHB agensima;
- Izraditi katastar područja ugroženog opasnim otpadom, sa akcentom na poljoprivredno zemljište, radi izbora što preciznijih metoda i tehnika mogućeg odgovora na RHB nesreće;
- Provoditi Odluku o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za provođenje lične i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i stambenim zgradama od prirodnih i drugih nesreća, sa rokovima za njihovu nabavku.

¹⁵Za provođenje mjera u tačkama 1-4 nadležna je Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost

5. 12. 2. Nosioци provedenja programskih mjera i aktivnosti

1. Državana regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost;
2. Federalno ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike;
3. Federalna uprava civilne zaštite;
4. Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Kantona;
5. Kantonalna uprava civilne zaštite;
6. ZU Kantonalna bolnica „dr. Irfan Ljubijankić“;
7. ZU Zavod za javno zdravstvo Unsko-sanskog kantona;
8. JU Veterinarski zavod- Bihać;
9. Općinske/gradske službe civilne zaštite;
10. Općinske/gradske veterinarske stanice;
11. Pravna lica koja koriste izvore jonizirajućeg zračenja.

5. 13. Zaštita okoliša¹⁶

5.13.1. Mjere i aktivnosti koje će se provoditi u programskom periodu

5.13.2. Zaštita zraka

- Nastaviti sa uspostavom sistema monitoringa kvaliteta zraka na nivou Kantona;
- Jačati inspeksijski nadzor kontinuirano;
- Uspostaviti sistem za statističko praćenje parametara kojima se definira energijska intenzivnost po privrednim granama.

5. 13. 3 Očuvanje tla

- Definirati osnovne konfiguracije i dugoročni plan razvoja zemljišnog informacijskog sistema (ZIS);
- Stvarati koordinacijsko „čvorište“ za prikupljanje svih informacija o zemljištu;
- Učestvovati u finansiranju programa ruralnog razvoja;
- Izraditi integrirani program unaprjeđenja poljoprivrednog zemljišta;
- Formirati bazu zemljišta na kantonalnom nivou;
- Identifikacija i sanacija klizišta kontinuirano Kanton;
- Poticati (sufinanciranje, krediti, bespovratna sredstva, i sl.) projekte koji uključuju saniranje i prenamjenu devastiranog područja;
- Deminiranje poljoprivrednog i ostalog zemljišta.

¹⁶Plan zaštite okoliša USK-a 2014-2019. godina – potrebno donijeti novi plan

5.13.4. Zaštita voda

- Izgradnja sistema za odvodnju i prečišćavanje otpadnih voda;
- Izgradnja „malih“ sistema za prečišćavanje otpadnih voda u ruralnim naseljima;
- Redovno ažuriranje registra o postrojenjima i zagađivanjima;
- Poboljšanje inspeksijskog nadzora nad industrijskim zagađivačima;
- Uvezivanje lokalnih vodovoda u javne vodovodne sisteme;
- Proširenje obuhvata javnog vodosnabdijevanja prema rubnim područjima;
- Kontinuirano provođenje istražnih radova u cilju zaštite postojećih i novih zahvata za potrebe vodosnabdijevanja;
- Provođenje tehničkih i administrativnih mjera zaštite izvorišta, u skladu sa zakonskim propisima;
- Poticaj primjeni povoljnih tehnoloških procesa u proizvodnji kojima se postižu značajne uštede vode;
- Rekonstrukcija postojećih objekata zaštite od poplava;
- Izrada i provođenje nedostajućih operativnih planova odbrane od štetnog djelovanja voda;
- Provođenje općih protiverozionih mjera, što podrazumijeva: zakonske mjere, inoviranje karte erozije, praćenje erozionih procesa, edukacija stanovništva, integriranje problematike zaštite od erozije u prostorne planove i šumske osnove;
- Sanacija šteta od erozija.

5.13.5. Zaštita od buke i vibracija

- Izrada strateške karte buke za područje Unsko-sanskog kantona;
- Ublažavanje buke od prometa sljedećim mjerama: popravak cesta, smanjenje dopuštenih brzina, regulacija kamionskog prometa, ograničavanje vremena prometa za pojedine vrste vozila, preusmjeravanje prometa, itd.

5.13.6. Upravljanja otpadom

- Donijeti Plan upravljanja otpadom Kantona;
- Provoditi smjernice i politike upravljanja otpadom koje će se definisati usvajanjem Strategije zaštite okoliša Bosne i Hercegovine 2030+, Federalnog plana upravljanja otpadom i Kantonalnog plana upravljanja otpadom;
- Sanirati općinska/gradska odlagališta, u skladu sa planom prilagođavanja za korištenje;
- Izraditi popis otpadom onečišćenih površina i divljih odlagališta otpada na području općina/gradova Kantona;
- Donijeti Planove sanacije otpadom onečišćenih površina i divljih odlagališta otpada na području općina/gradova;
- Uspostaviti kapacitete (infrastrukturu) za zbrinjavanje inertnog (građevinskog i sl.) otpada, i uspostaviti odlagališta za inertni otpad;
- Uspostaviti adekvatne uslove i kapacitete (infrastrukturu) za odvojeno sakupljanje i privremeno skladištenje opasnog, i drugih posebnih kategorija otpada;
- Izraditi potrebnu dokumentaciju, te sanirati i zatvoriti postojeća odlagališta, jame, grobnice i groblja za otpad životinjskog porijekla;
- Javnom kampanjom podizati svijest o posljedicama neadekvatnog odlaganja otpada po okoliš i zdravlje ljudi.

5.13. 7. Nosioci provođenja programskih mjera i aktivnosti

1. Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Kantona;
2. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona;
3. Ministarstvo privrede Kantona ;
4. Kantonalna uprava civilne zaštite;
5. Kantonalni zavod za prostorno uređenje i planiranje;
6. Poljoprivredni zavod Unsko-sanskog kantona;
7. JU Vetrinarski zavod-Bihać;
8. JU Direkcija regionalnih cesta Unsko-sanskog kantona;
9. Općinske/gradske službe za upravu (za građenje i prostorno uređenje, komunalne poslove, poljoprivredu, vode);
10. Općinska/ gradska javna komunalna i vodovodna preduzeća;
11. Općinske/gradske javne ustanove za prostorno uređenje, održavanje lokalnih cesta, vode;
12. Općinske/gradske službe civilne zaštite.

5.14. Zaštita i spašavanje kulturno-historijskog nasljeđa**5.14.1. Mjere i aktivnosti koje će se provoditi u programskom periodu**

- Kroz odgovarajuće propise utvrditi mjere za sprječavanje odlaganja otpada unutar arheoloških lokaliteta i drugih objekata kulturno-historijskog nasljeđa;
- U Procjeni ugroženost Kantona i općina/gradova, analizirati stepen ugroženosti kulturno-historijskog nasljeđa od prirodnih i drugih nesreća, i planirati preventivne operativne mjere zaštite i spašavanja kulturno-historijskog nasljeđa;
- U Planovima zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća Kantona, općina/gradova, regulisati pitanja zaštite i spašavanja kulturno-historijskog nasljeđa, u slučaju prirodne ili druge nesreće;
- Prilikom izrade seizmotektonskih karata Kantona, općina/gradova, ucrtati i objekte kulturno-historijskog nasljeđa;
- Prilikom izrade karata poplavnih područja, ucrtati sve objekte kulturno-historiskog nasljeđa, i ažurirati ih nakon proglašenja svakog novog objekta spomenikom kulture;
- Izraditi studiju o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama i načinima njihove zaštite u prirodnim i drugim nesrećama: porušeni, djelomično porušeni, zapušteni, obnovljeni, i istu ažurirati.

5.14.2. Nosioci provođenja programskih mjera i aktivnosti

1. Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Kantona;
2. Kantonalna uprava civilne zaštite;
3. JU „Zavod za zaštitu kulturnog nasljeđa“ Bihać;
4. Općinske/gradske službe za upravu (za građenje i prostorno uređenje, komunalne poslove);
5. Općinske/gradske službe civilne zaštite.

VI. OSNOVNI CILJEVI, ZADACI I NAČIN OSTVARIVANJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA SA SMJERNICAMA ZA ORGANIZOVANJE SNAGA I SREDSTAVA CIVILNE ZAŠTITE, ODNOSNO SNAGA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Na osnovu Zaključaka iz Procjene ugroženosti Kantona, podataka o stanju organizovanosti civilne zaštite i dostignutom stepenu razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, i strateških ciljeva razvoja utvrđenih u Poglavlju II tačka 2.2. ovog Programa razvoja, utvrđuju se osnovni ciljevi, zadaci i način ostvarivanja zaštite i spašavanja na području Kantona za period 2021-2027. godina.

6.1. Osnovni ciljevi

- Izgradnja i jačanje sistema civilne zaštite i sistema zaštite od požara i vatrogastva, kao sastavnih dijelova jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, koji će biti u stanju efikasno i djelotvorno odgovoriti na potencijalne opasnosti i nesreće, odnosno smanjiti ili ublažiti posljedice prirodnih i drugih nesreća po život i zdravlje ljudi, te na materijalna dobra i okoliš;
- Razvoj ljudskih i materijalnih resursa, potrebnih za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, u skladu sa procijenjenim ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća na području Kantona;
- Organizovanje, opremanje i obučavanje operativnih struktura civilne zaštite na području Kantona, a naročito službi zaštite i spašavanja, koje se osnivaju u pravnim licima i udruženjima građana koja se u okviru redovne djelatnosti bave poslovima zaštite i spašavanja i imaju visok nivo spremnosti za djelovanje u prirodnoj ili drugoj nesreći;
- Organizovanje, opremanje i osposobljavanje profesionalnih vatrogasnih jedinica općina/gradova, u skladu sa procijenjenim požarnim rizikom na području Kantona;
- Podrška i pomoć (finansijska i materijalna) razvoju i jačanju dobrovoljnih vatrogasnih jedinica na području Kantona, kao dopunskih snaga za gašenje požara;
- Sprječavanje i ublažavanje rizika od katastrofa, kroz implementaciju i provođenje preventivnih i drugih mjera zaštite i spašavanja propisanih Zakonom o zaštiti i spašavanju, Zakonom o zaštiti od požara, i drugim sistemskim zakonima iz oblasti građevinarstva, prostornog uređenja, poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva, zdravstva, veterinarstva i drugih društvenih oblasti koje su značajne za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

6.2. Osnovni zadaci

- Izvršiti izmjene i dopune propisa iz oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i iste uskladiti sa propisima Evropske unije;
- Izraditi novu Procjenu ugroženosti Kantona u skladu sa propisima Evropske unije¹⁷
- Izraditi novi Plan zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća Kantona, u skladu sa procijenjenim rizikom;

¹⁷Odluka Evropske unije broj:1313/2013, Evropskog parlamenta i Vijeća od 17.12.2013 godine o Mehanizmu Unije za civilnu zaštitu i Odluka

Evropske unije broj: 420/2019 Evropskog parlamenta i Vijeća od 13.03.2019. godine o Izmjeni Odluke o Mehanizmu Unije za civilnu zaštitu

- U materijalnim propisima koji uređuju oblast zdravstva, veterinarstva, građevinarstva, poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva, zaštite okoliša i druge oblasti, urediti organizaciju i funkcionisanje tih sistema u kriznim situacijama (prirodne ili druge nesreće – katastrofe);
- Integrisati sistem ranog upozoravanja i javljana (prognoziranje, predviđanja, otkrivanja i praćenja opasnosti od prirodnih i drugih nesreća) u sistem zaštite i spašavanja Kantona;
- Donijeti nove podzakonske propise kojim se uređuju pitanja popune struktura civilne zaštite obavezniciima civilne zaštite, i materijalno-tehničkim sredstvima;
- Izvršiti popunu formiranih struktura civilne zaštite ljudstvom i materijalno-tehničkim sredstvima;
- Organe rukovođenja i upravljanja nesrećama (štabovi civilne zaštite), obučiti i osposobiti da u svim situacijama mogu uspješno rukovoditi akcijama zaštite i spašavanja;
- Provesti opću i specijalističku obuku rukovođećeg kadra u svim formiranim strukturama civilne zaštite Kantona;
- Izvršiti obuku članova kantonalne i općinskih/gradskih komisija za procjenu šteta, da bi ove komisije mogle kvalitetno izvršiti poslove i zadatke utvrđene Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća;
- Dopuniti propise iz oblasti planiranja i uređenja prostora, u pogledu zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća;
- Izvršiti izmjene i dopune tehničkih propisa i standarda za projektovanje i građenje objekata, u pogledu ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća, te ih uskladiti sa propisima i standardima Evropske unije;
- Donijeti programe uređenja i održavanja vodotoka druge kategorije i vodnog dobra uz njih;
- Donijeti programe zaštite od klizišta i sanacije klizišta na području Kantona;
- Razviti monitoring za sistemsko praćenje kretanja zoonoza i drugih zaraznih bolesti životinja na području Kantona, posebno u vezi sa prometom namirnica životinjskog porijekla;
- Izraditi mikroneonizaciju potresne, poplavne, požarne i druge ugroženosti gradskih i drugih naselja;
- Izraditi strategiju djelovanja zdravstvenog sistema Kantona u velikim nesrećama;
- Izraditi planove djelovanja zdravstvenog sistema u epidemijama;
- Izraditi zemljišni informacijski sistem za poljoprivredno zemljište na području Kantona;
- Uspostaviti informacijski sistem voda za površinske vode druge kategorije na području Kantona.

6. 3. Načini ostvarivanja zaštite i spašavanja

Postavljeni ciljevi i zadaci zaštite i spašavanja ostvariće se dosljednim provođenjem Zakona o zaštiti i spašavanju, Zakona o zaštiti od požara, i podzakonskih propisa donesenih na osnovu ovih zakona. Zbog interdisciplinarnog karaktera zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, za ostvarivanje postavljenih ciljeva i zadataka zaštite i spašavanja, značajno je i dosljedno provođenje propisa iz drugih oblasti društvenog života kojima se uređuje organizovanje i funkcionisanje tih sistema u kriznim situacijama (zemljotresi, poplave, epidemije, epizotije i druge nesreće velikih razmjera).

Da bi se ovo ostvarilo potrebno je:

- Izvršiti interesorno usklađivanje svih zakonskih i podzakonskih propisa, u dijelu koji se odnosi na zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća;
- Izraditi zakonom propisane planove djelovanja u kriznim situacijama (zdravstvo, veterinarstvo i dr. oblasti), u kojima se obavljaju poslovi i zadaci od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća;

- Donijeti programe razvoja zaštite i spašavanja općina/gradova koji trebaju biti usklađeni sa ovim Programom razvoja;
- Organizovati i uspostaviti inspekcijski nadzor u oblasti civilne zaštite, zaštite od požara i vatrogastva i u drugim oblastima koje su od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća;
- Osigurati punu transparentnost i odgovornost u trošenju sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća.
- U Budžetu Kanton planirati sredstva u skladu sa ovim Programom razvoja.

6. 4. Saradnja sa nevladinim organizacijama i udruženjima građana

U pripremi i provođenju zaštite i spašavanja, u okviru svoje redovne djelatnosti, učestvuju i Crveni križ i druge humanitarne organizacije i udruženja građana (gorska služba spašavanja, planinari, speolozi, alpinisti, ronionci, izviđači, radioamateri i druga udruženja građana i nevladine organizacije), u skladu sa međunarodnim ugovorima, sporazumima i njihovim pravilima organizovanja.

Zbog raznolikosti aktivnosti i sadržaja koje ove organizacije i udruženja provode prije, i u toku djelovanja prirodne i druge nesreće (pružanju pomoći u pronalaženju, spašavanju i zbrinjavanju ugroženog i nastradalog stanovništva, osiguranju raznovrsne humanitarne pomoći u slučaju masovnih prirodnih i drugih nesreća, gašenju požara i dr.), potrebno je afirmirati društveni značaj ovih udruženja u razvoju civilnog društva. Uključivanjem nevladinih organizacija i udruženja u sistem zaštite i spašavanja, kao službi zaštite i spašavanja, osigurala bi se njihova finansijska sigurnost i stvorili uslovi za njihovo opremanje, obučavanje i osposobljavanje, za efikasno djelovanje na zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara u prirodnim i drugim nesrećama.

6. 5. Smjernice za organizovanje snaga i sredstava civilne zaštite, odnosno snaga zaštite spašavanja

Snage zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, sastoje se od profesionalnih (profesionalne vatrogasne jedinice), i snaga zaštite i spašavanja koje se organizuju na osnovu prava i dužnosti građana da učestvuju u civilnoj zaštiti kao posebno organizovanom dijelu sistema zaštite i spašavanja (jedinice civilne zaštite, službe zaštite i spašavanja, štabovi i povjerenici civilne zaštite). U zaštiti i spašavanju, u skladu sa svojim mogućnostima, učestvuju privredna društva, zavodi i druge organizacije i ustanove koje imaju potrebne kadrove i sredstva, kao i policija i Oružane snage Bosne i Hercegovine.

U cilju povećanja efikasnosti i ostvarenja osnovnih ciljeva i zadataka zaštite i spašavanja u narednom periodu potrebno je:

- Uspostaviti evidencije pripadnika struktura civilne zaštite Kantona i općina/gradova;
- Izvršiti raspoređivanje obaveznika civilne zaštite u jedinice civilne zaštite, službe zaštite i spašavanja i štabove civilne zaštite, u skladu sa njihovim ličnim formacijama;
- Uspostaviti evidenciju materijalno-tehničkih sredstava u vlasništvu građana i pravnih lica;
- Izvršiti popunu struktura civilne zaštite materijalno-tehničkim sredstvima iz popisa¹⁸;

¹⁸Materijalno-tehnička sredstva i oprema u vlasništvu pravnih i fizičkih lica koja se može koristiti za izvršavanje zadataka zaštite i spašavanja

- Formirati štabove civilne zaštite i jedinice civilne zaštite u mjesnim zajednicama i privrednim društvima iz člana 32. Zakona o zaštiti i spašavanju (zdravstvo, veterinarstvo, komunalni poslovi, vodoprivreda, šumarstvo i dr.);
- Formirati kantonalne rezerve namjenskih sredstava za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, i sredstva koja su potrebna za obezbjeđenje životnih i drugih potreba stanovništva na ugroženom području;
- Urediti način pozivanja pripadnika civilne zaštite za izvršavanje poslova i zadataka zaštite i spašavanja, i postupak isplate naknada obaveznicima civilne zaštite za vrijeme vršenja poslova i zadataka zaštite i spašavanja;
- Urediti postupak mobilizacije i aktiviranja struktura civilne zaštite nakon proglašenja stanja prirodne ili druge nesreće;
- Specijalizovane jedinice civilne zaštite, formirati samo u slučajevima kada ne postoje privredna društva ili udruženja građana u čijem sastavu se mogu formirati službe zaštite i spašavanja za izvršavanje određenih zadataka zaštite i spašavanja;
- Službe zaštite i spašavanja koje se osnivaju u sastavu udruženja građana, formirati na nivou saveza udruženja, a organizacione dijelove službi(podružnice, ogranke, klubove) rasporediti po općinama/gradovima, u skladu Procjenom rizika od prirodnih i drugih nesreća Kantona;
- Udruženja građana u kojima se osnivaju službe zaštite i spašavanja, trebaju dobiti status udruženja od javnog interesa, radi ostvarenja poreskih, carinskih i drugih olakšica;
- Profesionalne vatrogasne jedinice općina/gradova, organizovati u skladu sa procjenom rizika općine/grada od požara, materijalnim i kadrovskim mogućnostima, i pravilima vatrogasne struke, tako da svaka općina/grad ima minimum profesionalnu vatrogasnu jedinicu formacije vatrogasnog odjeljenja;
- Profesionalne vatrogasne jedinice tehnički opremiti tako da, minimalno imaju dva navalna vatrogasna vozila, jednu autocisternu i jedno komandno vozilo;
- Da bi se riješio nedostatak profesionalnih vatrogasaca, poslove vatrogastva povjeriti na vršenje dobrovoljnim vatrogasnim društvima, koja za to ispunjavaju uslove;
- Uvesti jedinstvene standarde i jedinstvena mjerila za psiho-fizičke i zdravstvene sposobnosti lica koja se primaju u profesionalne vatrogasne jedinice;
- Za lica koja se prime u profesionalnu vatrogasnu jedinicu općine/grada na radno mjesto vatrogasca i starješine profesionalne vatrogasne jedinice, organizovati obučavanje i osposobljavanje u sastavu Federalnog centra za obuku kadrova civilne zaštite;
- Ispite za vatrogasca i rukovodioca akcije gašenja požara organizovati poslije završene obuke u centru za obuku kadrova civilne zaštite;
- Lične i materijalne formacije profesionalnih vatrogasnih jedinica izmijeniti tako, da se u njihovom sastavu predvide timovi za spašavanje u slučaju nesreća sa opasnim materijama, spašavanje na vodi i druge spasilačke aktivnosti;
- Zbog povećane požarne ugroženosti šuma i šumskog zemljišta, utvrditi obavezu osnivanja vatrogasne jedinice u sastavu šumsko-privrednog društava koje upravlja šumama i šumskim zemljištem.

VII. OSNOVE ZA IZRADU PROGRAMA OBUČAVANJA I OSPOSOBLJAVANJA U ZAŠTITI I SPAŠAVANJU

7.1. Obučavanje i osposobljavanje pripadnika civilne zaštite za zaštitu i spašavanje

Zakonom o zaštiti i spašavanju utvrđena je dužnost građana da se obučavaju i osposobljavaju za sticanje stručnih znanja i vještina za zaštitu i spašavanje, u skladu sa nastavnim planom i programom koji donosi direktor Federalne uprave civilne zaštite. Toj obavezi podliježu svi građani, muškarci od 15-60 godina, i žene od 15-55 godina.

Obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje, obuhvata obuku i osposobljavanje članova štabova civilne zaštite, povjerenika civilne zaštite, pripadnika jedinica civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja, profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasaca, za izvršavanje njihovih zadataka u zaštiti i spašavanju od prirodnih i drugih nesreća.

7.2. Ciljevi obučavanja

Cilj obučavanja i osposobljavanja je da građani i pripadnici struktura zaštite i spašavanja steknu stručna znanja i vještine za kvalitetno izvršavanje zadataka zaštite i spašavanja, u slučaju prirodne i druge nesreće, a posebno za provođenje lične i uzajamne zaštite, preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja prije i u toku djelovanja prirodne i druge nesreće. Program obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje mora biti usklađen sa mjestom, ulogom i namjenom subjekta zaštite i spašavanja, za kojeg se obučavanje i osposobljavanje organizuje i provodi.

7.3. Programiranje i planiranje

Programiranje obuke i osposobljavanja vrši se u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju i Zakona o zaštiti od požara i podzakonskim propisima donešenim na osnovu ovih zakona.

Programi i planovi obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje donose se za:

- Obuku članova Federalnog, kantonalnih i općinskih/gradskih štabova civilne zaštite za rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja;
- Obuku instruktora za provođenje obuke u zaštiti i spašavanju i zaštiti od požara i vatrogastvu, s ciljem jačanja kadrovske baze za provođenje obuke u općinama/gradovima;
- Obuku komandira jedinica civilne zaštite i rukovodioce službi zaštite i spašavanja;
- obuku pripadnika jedinica civilne zaštite specijalizovane namjene, koji rukuju specijalnim sredstvima i opremom za zaštitu i spašavanje;
- Obuku pripadnika jedinica civilne zaštite opće namjene i povjerenika civilne zaštite;
- Obuku članova nevladinih organizacija i udruženja građana koji su pripadnici službi zaštite i spašavanja;
- Obuku stanovništva za provođenje lične i uzajamne zaštite i pojedinih mjera zaštite i spašavanja;

Obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća, vrši se na osnovu nastavnih planova i programa koje donosi direktor Federalne uprave civilne zaštite. Na ovaj način se osigurava sadržajna usklađenost planova i programa i njihova prilagođenost obrazovnim potrebama za izvršavanje zadataka zaštite i spašavanja.

7.4. Stručno osposobljavanje i usavršavanje zaposlenih lica za zaštitu od požara

Članom 128. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu Federacije, utvrđena je obaveza pravnih lica, državnih organa i drugih institucija da kontinuirano i organizovano provode stručno osposobljavanje i usavršavanje svih zaposlenih za provođenje mjera zaštite od požara na radnom mjestu na kojem se nalaze. Ova obuka obuhvata upoznavanje svih zaposlenih lica sa izvorima opasnosti i načinom provođenja mjera zaštite od požara na radnom mjestu. Pored ove obuke, utvrđena je i obaveza da sva zaposlena lica jednom u dvije godine prođu obuku i provjeru znanja iz oblasti zaštite od požara. Stručno osposobljavanje i usavršavanje zaposlenih lica za zaštitu od požara, vrši se prema programu koji donosi Federalna uprava civilne zaštite.¹⁹

7.5. Stručno osposobljavanje i usavršavanje vatrogasaca

Stručno osposobljavanje i usavršavanje profesionalnih vatrogasaca provodi se putem obuka, seminara, savjetovanja, vježbi i drugih oblika stručnog osposobljavanja, koji se organizuju i provode prema planu i programu koji donosi Federalna uprava civilne zaštite, a izvode je starješine profesionalnih vatrogasnih jedinica ili druge institucije. Troškove stručnog osposobljavanja i usavršavanja finansiraju zajednički Federalna i kantonalne uprave civilne zaštite.

Profesionalne vatrogasne jedinice dužne su u okviru svoje redovne djelatnosti organizovati i stalno provoditi stručno osposobljavanje, uvježbavanje i kondicioniranje vatrogasaca svoje jedinice, prema planu i programu obuke koji donosi Federalna uprava civilne zaštite²⁰. Dobrovoljni vatrogasci u dobrovoljnim vatrogasnim jedinicama i vatrogasci iz vatrogasnih jedinica pravnih lica, podliježu obavezi stručnog osposobljavanja i usavršavanja, koja se provodi prema programu koji donosi Federalna uprava civilne zaštite.²¹

7.6. Finansiranje obučavanja i osposobljavanja

Zakonom o zaštiti i spašavanju utvrđeno je da kanton, odnosno općina/grad, finansira obuku i osposobljavanje struktura civilne zaštite koje osnivaju. Finansiranje se vrši iz redovnih budžetskih sredstava i sredstava posebne naknade za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća.

Udruženja i druge nevladine organizacije u čijem sastavu su formirane službe zaštite i spašavanja, troškove osnovnog obučavanja i osposobljavanja svojih pripadnika finansiraju vlastitim sredstvima, asredstva za uvodno i dopunsko obučavanje i osposobljavanje osigurava Uprava i službe civilne zaštite općina/gradova, na osnovu posebnih ugovora o učestvovanju ovih struktura u zaštiti od prirodnih i drugih nesreća. Privredna društva i druge organizacije finansiraju troškove obučavanja i osposobljavanja pripadnika jedinica i službi koje osnivaju.

¹⁹Program obuke zaposlenih u pravnim licima, državnim organima i drugim institucijama u oblasti zaštite od požara (Službene novine Federacije BiH“ broj:59/10

²⁰Plan i program obuke za stručno osposobljavanje, uvježbavanje i kondicioniranje profesionalnih vatrogasaca(„Službene novine Federacije BiH“ broj: 67/2013)

²¹Program obuke i osposobljavanja za dobrovoljne vatrogasce... („Službene novine Federacije BiH“ broj: 64/09, 56/2018)

7.7. Analiza procesa obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje

Obučavanje i osposobljavanje pripadnika civilne zaštite i drugih snaga zaštite i spašavanja na području Kantona u periodu 2012-2020.godine, nije bilo na zadovoljavajućem nivou. Obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje vršeno je po ad hoc sistemu, odnosno prema trenutnim procjenama i potrebama za obučavanjem i osposobljavanjem samo nekih od struktura civilne zaštite (predstavnik Kantonalne uprave civilne zaštite i općinskih/gradskih službi civilne zaštite), koje se odvijalo u organizaciji Federalne uprave civilne zaštite, Ministarstva sigurnosti BiH, ili upućivanje pojedinih predstavnika na obuku i stručno usavršavanje koju su po određenim pitanjima organizovale domaće ili strane vladine i nevladine organizacije.

Organizovana je i provedena obuka i osposobljavanje pripadnika Službe za spašavanje na vodi i pod vodom i Službe za spašavanje sa visina, prema planu i programu obučavanja i osposobljavanja koji su donijeli osnivači ovih službi.

Obuka i osposobljavanje pripadnika štabova, jedinica, i povjerenika civilne zaštite nije vršena, jer Federalna uprava civilne zaštite nije donijela nastavne planove i programe obučavanja i osposobljavanja pripadnika civilne zaštite.

Da bi se obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća dovelo na viši nivo neophodno je:

- U nastavne planove i programe visokog, srednjeg i osnovnog obrazovnja ugraditi određene teme iz oblasti zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća;
- Obavezne oblike osposobljavanja stanovništva za ličnu i uzajamnu zaštitu i provođenje određenih mjera zaštite i spašavanja, zamijeniti različitim neobaveznim oblicima funkcionalnog osposobljavanja korištenjem sredstava informisanja (prije svega lokalnih radio i TV stanica, tako da se za ovu namjenu može organizovati i snimanje kraćih filmova, tematskih rasprava, TV spotova, kvizovi znanja iz ove oblasti i sl.);
- Izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i spašavanju, utvrditi obavezu donošenja podzakonskog propisa kojim bi se detaljnije uredila oblast obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća;
- Stvoriti pravne pretpostavke da obučavanje i osposobljavanje pripadnika snaga zaštite i spašavanja, pored Federalnog centra za obuku za zaštitu i spašavanje, mogu izvoditi i druge obrazovne organizacije na osnovu ovlaštenja koje daje Federalna uprava civilne zaštite;
- Obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća treba vršiti prema programima koji se izrađuju na osnovu jedinstvene metodologije za izradu programa obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje, koju donosi direktor Federalne uprave civilne zaštite;
- Za sve strukture civilne zaštite donijeti programe osnovnog i dopunskog obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje;
- U sastavu Federalnog centra za obuku, organizovati vatrogasnu školu za obuku profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasaca i polaganje ispita za vatrogasca i rukovodioca akcije gašenja požara za profesionalne i dobrovoljne vatrogasce;
- Osposobljavanje dobrovoljnih vatrogasaca organizovati kroz programe osnovnog i dopunskog osposobljavanja dobrovoljnih vatrogasaca, koje treba donijeti Vatrogasni savez/zajednica Federacije Bosne i Hercegovine.

VIII. SMJERNICE ZA ISTRAŽIVAČKU I RAZVOJNU DJELATNOST OD ZNAČAJA ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE

Naučna i tehnoloških dostignuća u savremenom svijetu doprinjela su da život čovjeka s jedne strane bude lakši i kvalitetniji a s druge strane, dovelasu do kontinuiranog ugrožavanja prirodne sredine, klimatskih promjena i porasta opasnosti po život i zdravlje ljudi, materijalna dobra i okoliš od prirodnih i drugih nesreća. Ova dva paralelna procesa nameću potrebu kontinuiranog planiranja, provođenja i primjene naučnih i stručnih istraživanja u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara prirodnih i drugih nesreća i ublažavanju njihovih posljedica.

8.1. Osnove za donošenja smjernica

Interdisciplinarni karakter sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća zahtjeva specifičan naučni i stručni pristup, korištenja dosadašnjih domaćih i stranih naučno-istraživačkih projekata u sistemu zaštite i spašavanja kao i primjenu dosadašnjih iskustava u sprečavanju, ublažavanju i otklanjanju posljedica prirodnih i drugih nesreća.

Osnovne za donošenje ovih smjernica i uključivanje naučnih institucija i ustanova u razvoj zaštite i spašavanja sadržane su u:

1. Zakonu o zaštiti i spašavanju;
2. Zakonu o zaštiti od požara i vatrogastvu Federacije;
3. Zakonu o zaštiti od požara i vatrogastvu Kantona;
4. Zakonima koji uređuju druge oblasti koje su od značaja za zaštitu i spašvanje (meteorologija, seizmologija, hidrologija, geofizika, građenje, medicina, veterinarstvo, poljoprivreda, saobraćaj i dr.);
5. Procjeni ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća i Procjena ugroženosti od požara Kantona.

Zakonom o zaštiti i spašavanju u članu 34. utvrđena je obaveza fakulteta i drugih visokoškolskih ustanova i pravnih lica koja se bave naučno-istraživačkim radom da vrše obavještavanje organa civilne zaštite o naučnim saznanjima i da im dostave podatke o svojim istraživanjima koja su od značaja za zaštitu i spašavanje.

U članu 183. stav 1. tačka 6. navedenog Zakona utvrđeno je da kanton finansira istraživačke i razvojne projekte od značaja za provođenje zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća. Istraživačku i razvojnu djelatnost u oblasti zaštite i spašavanja treba organizovati u skladu sa sljedećim smjernicama:

- Obezbjediti organizacione, finansijske i druge uvjete za kontinuirano i kvalitetno praćenje rezultata iz oblasti istraživačke i razvojne djelatnosti, koji su od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća;
- Podsticati, organizovati i finansirati one istraživačko-razvojne projekte iz oblasti koje su od značaja za unapređenje zaštite i spašavanja, posebno za one projekte koji doprinose unapređenju preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća;
- Organizovati stručne seminare i savjetovanja na kojima će predstavnici institucija iz oblasti naučnoistraživačke i razvojne djelatnosti prezentirati rezultate vlastitih i svjetskih dostignuća iz oblasti koje su od značaja za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća, kako bi organi civilne zaštite, na pristupačan i cjelovit način, bili upoznati sa najnovijim dostignućima iz tih oblasti.

8. 2. Pristup rezultatima istraživanja i metodologija

Opredjeljenje da se u razvoju sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i sistema zaštite od požara i vatrogastva planiraju, provode i primjenjuju naučna i stručna istraživanja, nameće obavezu sveobuhvatnog pristupa rezultatima naučnih istraživanja što podrazumijeva:

- Naučnu analizu svjetskih dostignuća i iskustava u pogledu dogradnje ovih sistema, a posebno prevencije;
- Planiranje i provođenje vlastitih istraživanja u ovim oblastima i primjenu vlastitih iskustava i saznanja;
- Međunarodnu saradnju u multidisciplinarnim istraživanjima, razmjenu stručnog i naučnog potencijala, te naučnu, komunikacijsku i druge vrste transparentnosti;
- Zakonsku regulativu koja će omogućiti naučna istraživanja, te obavezu naučnih i drugih ustanova i institucija i pojedinaca, da rezultate svojih istraživanja učine dostupnim subjektima sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva;
- Naučne i ekološke standarde prihvaćene od regionalnih i drugih međunarodnih institucija koje nas politički, pravno i na druge načine obavezuju,

Pored zakonskih i drugih pravnih normi po kojima će se istraživanja za potrebe zaštite i spašavanja provoditi, ta istraživanja moraju, od osnovne ideje do konačnih rezultata, uvažiti standardnu naučnu proceduru i jedinstvenu metodologiju što podrazumijeva:

- Izradu idejne skice istraživanja;
- Projekt sa svim elementima za potrebe naučnog istraživanja;
- Utvrđene ciljeve istraživanja
- Prostor, objekt i pojavu koja se istražuje;
- Hipoteze, varijable i indikatore;
- Naučne metode i postupke;
- Kadrovske istraživačke potencijale i njihove reference;
- Vremensko određenje istraživanja;
- Prezentaciju i naučnu verifikaciju rezultata istraživanja i mogućnost njihovog provođenja.

8.3. Obaveze nosioca programiranja

Društveni i ekonomski razvoj jednog društva kroz primjenu i korištenje savremenih naučnih i tehničkih dostignuća mora biti popraćen primjenom tih istih dostignuća i materijalnih potencijala za dobrobit čovjeka, odnosno za zaštitu života i zdravlja ljudi i njihove imovine.

Obaveza je svih organa vlasti, pravnih lica i nevladinih organizacija i udruženja da u istraživanjima za svoje potrebe i djelatnosti koju obavljaju, obuhvate i provode naučna istraživanja koje se odnose na aspekt zaštite i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od svih oblika ugrožavanja života i zdravlja ljudi i imovine. Svi nosioci naučnih i drugih istraživanja, pored svog opće društvenog i naučnog cilja, imaju zadatak uvažavati kriterije koji se odnose na zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara.

8. 4. Projekti istraživačke i razvojne djelatnosti

Projekti istraživačke i razvojne djelatnosti u ovom Programu razvoja proizilaze iz zaključaka utvrđenih Procjenom ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća i Procjenom ugroženosti od požara Kantona. Ovi zaključci bi trebali značajno doprinijeti razvoju sistema zaštite i spašavanja u programskom periodu i bili bi osnov za dalja programiranja razvoja. Nazivi projekata mogu doživjeti prilagođavanje naučnoj i drugoj formulaciji, ali oni u suštini moraju pokrivati utvrđene oblasti koje su od šireg značaja za razvoj zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva. Vremenski okviri istraživanja sa potrebnim finansijskim sredstvima sadržani su u Programu razvoja i u skladu su sa opredjeljenjima datim u poglavlju VI ovog Programa razvoja.

Projekti istraživačke i razvojne djelatnosti:

- Izrada Procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća u skladu sa savremenim naučnim dostignućima u oblasti predviđanja prirodnih i drugih nesreća i uzroka koji do njih dovode;
- Organizacija, obuke i osposobljavanje snaga zaštite i spašavanja koja je zasnovana na naučnim i drugim istraživanjima i dostignućima;
- Razvoj sistema ranog upozoravanja i javljanja uz primjenu savremenih naučnih i tehničko-tehnoloških dostignuća za pravovremeno otkrivanje opasnosti i dostavljanja upozorenja i drugih informacija subjektima sistema zaštite i spašavanja i stanovništvu za pravovremeno reagovanje na nesreću;
- Razvoj novih sistema komunikaciono-informacijske podrške štabovima civilne zaštite koji rukovode akcijama zaštite i spašavanja;
- Primjenu naučnih i tehnoloških dostignuća u prostornom planiranju i građenju koja doprinose većoj otpornosti konstrukcije zgrade na potrese, požare i druge nesreće;
- Primjenu naučnih i tehnoloških dostignuća u razvoju sistema za rano otkrivanje šumskih i drugih požara otvorenog prostora požara;
- Istraživanje i procjena mogućnosti angažovanja nevladinih organizacija, udruženja i fondacija (domaćih i stranih u Bosni i Hercegovini) u aktivnostima zaštite i spašavanja;
- Primjenu naučnih dostignuća u rukovođene u prirodnim i drugim nesrećama - krizni menadžment;
- Primjena naučnih i tehnoloških dostignuća u smanjivanju uticaja klimatskih promjena na pojavu i nastanak prirodnih i drugih nesreća.

IX. PREGLED OČEKIVANIH TROŠKOVA SA IZVORIMA FINANSIRANJA

9. 1. Izvori finansiranja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća

Izvori finansiranja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća utvrđeni su članovima 179-184. Zakona o zaštiti i spašavanju, a finansiranje zaštite od požara i vatrogastva članovima 131-136. Zakona o zaštiti od požara. Načini planiranja i korištenja redovnih budžetskih sredstava i sredstava posebne naknade za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća i planiranja i korištenja sredstava za finansiranje zaštite od požara i vatrogastva pojašnjeni su u poglavlju IV tačke 4.1.10 i 4.2.4. ovog Programa razvoja.

Procjenom ugroženosti Federacije Bosne i Hercegovine od prirodnih i drugih nesreća koja je usvojena Odlukom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine V broj: 328/05 od 30.06.2005. godine i V

broj: 2003/2014 od 13.11.2014.godine „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj :95/14 u Poglavlju E-Potrebna finansijska sredstva, Zaključak 6.9 utvrđeno je:

„Za potrebe zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u budžetu Federacije Bosne i Hercegovine osiguravaju se finansijska sredstva u visini od 0,5 % od ukupnog budžeta za tekuću godinu, a u budžetu kantona i općina osiguravaju se finansijska sredstva u visini od 1 % od ukupnog budžeta za tekuću godinu. Za općine i kantone koji su u nemogućnosti osigurati sredstva na ovaj način primjenjivati načelo povezivosti. Od ovako izdvojenih sredstava 70 % se izdvaja za potrebe provođenja preventivnih mjera zaštite i spašavanja i finansiranje mjera zaštite od požara utvrđenih u Zakonu o zaštiti od požara i finansiranje zajedničkih aktivnosti na zaštiti i spašavanju u Bosni i Hercegovini, a 30 % za potrebe sanacije šteta od posljedica prirodnih i drugih nesreća, pomoć drugim državama, te za isplate naknada u zaštiti i spašavanju. O ovim sredstvima odlučuje Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, vlada kantona, odnosno općinski načelnik.“

Na osnovu gore navedenih parametara i podataka datih u Dokumentu okvirnog Budžeta USK-a za period 2020.-2022. godina za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u periodu 2021.-2027. godina treba planirati finansijska sredstva u iznosima prikazanim u sljedećim tabelama:

Tabela 23. Sredstva za zaštitu i spašavane od prirodnih i drugih nesreća

Opis	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Budžet USK-a	229.794.571	252.505.585	252.362.764	253.932.314	253.932.314	253.932.314	253.932.314
Za zaštitu i spašavanje 1% Budžeta Kantona	2.297.946	2.525.056	2.523.628	2.539.323	2.539.323	2.539.323	2.539.323

Tabela 24.. Struktura finansijskih sredstava po izvorima i godinama

IZVORI SREDSTAVA	Akumulirana sredstva 2004.-2020.	PLAN						
		2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Posebana naknada za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća	2.526.336,62	400.000	410.000	421.000	433.000	448.000	455.000	465.000
Naknada od osiguranja za vatrogasne jedinice	47.321,68	7.000	8.000	8.500	9.600	10.300	11.500	12.500
Redovna budžetska sredstva		1.890.946	2.107.056	2.094.128	2.096.723	2.081.023	2.072.823	2.061.823
UKUPNO	2.573.658,30	2.297.946	2.525.056	2.523.628	2.539.323	2.539.323	2.539.323	2.539.323

Tabela 25. Struktura finansijskih sredstava posebne nakanade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i redovnih budžetskih sredstava

IZVORI SREDSTAVA	Akumulirana sredstva 2004.-2020.	PLAN						
		2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Posebna naknada za zaštitu od prirodnih drugih nesreća	2.526.336,62	tekuća 400.000,00	410.000,00	421.000,00	433.000,00	448.000,00	455.000,00	465.000,00
		akumulirana 360.906,62	360.905,00	360.905,00	360.905,00	360.905,00	360.905,00	360.905,00
Naknada od osiguranja za vatrogasne jedinice	47.321,68	tekuća 7.000,00	8.000,00	8.500,00	9.400,00	10.000,00	10.600,00	11.000,00
		akumulirana 6.760,24	6.760,24	6.760,24	6.760,24	6.760,24	6.760,24	6.760,24
Redovna budžetska sredstva		1.890.946	2.107.056	2.094.128	2.096.723	2.081.023	2.072.823	2.061.823
UKUPNO	2.573.658,30	2.665.612,86	2.892.721,24	2.891.293,24	2.906.788,24	2.906.688,24	2.906.088,24	2.905.488,24

Tabela 26. Okvirni plan utroška sredstava po programima za period 2021-2027. godina

PROGRAMSKI ZADATAK	NAZIV PROGRAMA	PLAN							
		2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	
A.	Prevenција prirodnih i drugih nesreća	Redovna budžetska sredstva (20 %)	378.189,20	421.411,20	418.825,60	419.344,60	416.204,60	414.564,60	412.364,60
		Sredstva posebne naknade (20 +20%)	152.181,32	154.181,00	156.381,00	158.781,00	161.781,00	163.181,00	165.181,00
		UKUPNO	530.370,52	575.592,20	575.206,60	578.125,60	577.985,60	577.745,60	577.545,60
B.	Provođenje hitnih mjera zaštite i spašavanja i saniranje nastalih šteta	Redovna budžetska sredstva (30 %)	567.283,80	632.116,80	628.238,40	629.016,90	624.306,90	621.846,90	618.546,90
		Sredstva posebne naknade (45+ 25%)	270.226,66	274.726,25	279.676,25	285.076,25	291.826,25	294.976,25	299.476,25
		UKUPNO	837.510,46	906.843,05	907.914,65	914.093,15	916.133,15	916.823,15	918.023,15

C.	Opremanje struktura civilne zaštite	Redovna budžetska sredstva (25%)	472.736,50	526.764,00	523.532,00	524.180,75	520.255,75	518.205,75	515.455,75
		Sredstva posebne naknade (30+50%)	300.453,31	303.452,50	306.752,50	310.352,50	314.852,50	316.952,50	319.952,50
		UKUPNO	773.189,81	830.216,50	830.284,50	834.533,25	835.108,25	835.158,25	835.408,25
D.	Obučavanje i vježbe struktura civilne zaštite	Redovna budžetska sredstva (5 %)	94.547,30	105.352,80	104.706,40	104.836,15	104.051,15	103.641,15	103.091,15
		Sredstva posebne naknade (5+5%)	38.045,33	38.545,25	39.095,25	39.695,25	40.445,25	40.795,25	41.295,25
		UKUPNO	132.592,63	143.898,05	143.801,65	144.531,40	144.496,40	144.436,40	144.386,40
E.	Zaštita od požara i vatrogastvu	Redovna budžetska sredstva (20 %)	378.189,20	421.411,20	418.825,60	419.344,60	416.204,60	414.564,60	412.364,60
		Sredstva posebne naknade (raspoloživa)	13.760,24	14.760,24	15.260,24	16.160,24	16.760,24	17.360,24	17.760,24
		UKUPNO	391.949,44	436.171,44	434.085,84	435.504,84	432.964,84	431.924,84	430.124,84
	UKUPNO (A+B+C+D+E)		2.665.612,86	2.892.721,24	2.891.293,24	2.906.788,24	2.906.688,24	2.906.088,24	2.905.488,24

Tabela 27.. Sredstva za prevenciju prirodnih i drugih nesreća

A“	Prevencija prirodnih i drugih nesreća		PLAN						
			2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
A.1.	Zaštita od poplava (20 %)	Redovna budžetska sredstva	75.637,84	84.282,24	83.765,12	83.868,92	83.240,92	82.912,92	82.472,92
		Sredstva posebne naknade	30.436,26	30.836,20	31.276,20	31.756,20	32.356,20	32.636,20	33.036,20
		UKUPNO	106.074,10	115.118,44	115.041,32	115.625,12	115.597,12	115.549,12	115.509,12
A.2.	Sanacija klizišta i odrona (20 %)	Redovna budžetska sredstva	75.637,84	84.282,24	83.765,12	83.868,92	83.240,92	82.912,92	82.472,92
		Sredstva posebne naknade	30.436,26	30.836,20	31.276,20	31.756,20	32.356,20	32.636,20	33.036,20
		UKUPNO	106.074,10	115.118,44	115.041,32	115.625,12	115.597,12	115.549,12	115.509,12
	Deminiranje	Redovna budžetska sredstva	37.818,92	42.141,12	41.882,56	41.934,46	41.620,46	41.456,46	41.236,46

A.3.	(10 %)	Sredstva posebne naknade	15.218,14	15.418,10	15.638,10	15.878,10	16.178,10	16.318,10	16.518,10
		UKUPNO	53.037,06	57.559,22	57.520,66	57.812,56	57.798,56	57.774,56	57.754,56
A.4.	Prevenција zaraznih bolesti ljudi i životinja (20 %)	Redovna budžetska sredstva	75.637,84	84.282,24	83.765,12	83.868,92	83.240,92	82.912,92	82.472,92
		Sredstva posebne naknade	30.436,26	30.836,20	31.276,20	31.756,20	32.356,20	32.636,20	33.036,20
		UKUPNO	106.074,10	115.118,44	115.041,32	115.625,12	115.597,12	115.549,12	115.509,12
A.5.	Prevenција biljnih bolesti i štetočina (20 %)	Redovna budžetska sredstva	75.637,84	84.282,24	83.765,12	83.868,92	83.240,92	82.912,92	82.472,92
		Sredstva posebne naknade	30.436,26	30.836,20	31.276,20	31.756,20	32.356,20	32.636,20	33.036,20
		UKUPNO	106.074,10	115.118,44	115.041,32	115.625,12	115.597,12	115.549,12	115.509,12
A.6.	Ostale preventivne mjere (10 %)	Redovna budžetska sredstva	37.818,92	42.141,12	41.882,56	41.934,46	41.620,46	41.456,46	41.236,46
		Sredstva posebne naknade	15.218,14	15.418,10	15.638,10	15.878,10	16.178,10	16.318,10	16.518,10
		UKUPNO	53.037,06	57.559,22	57.520,66	57.812,56	57.798,56	57.774,56	57.754,56
	UKUPNO „A“		530.370,52	575.592,20	575.206,60	578.125,60	577.985,60	577.745,60	577.545,60

Tabela 28. Sredstva za provođenje hitnih mjera i sanaciju nastalih šteta

B“	Provođenje hitnih mjera zaštite i spašavanja i saniranje nastalih šteta	PLAN							
		2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	
B.1.	Provođenje hitnih mjera zaštite i spašavanja (20 %)	Redovna budžetska sredstva	113.456,76	126.423,36	125.647,68	125.803,38	124.861,38	124.369,38	123.709,38
		Sredstva posebne naknade	54.045,33	54.945,25	55.935,25	57.015,25	58.365,25	58.995,25	59.895,25
		UKUPNO	167.502,09	181.368,61	181.582,93	182.818,63	183.226,63	183.364,63	183.604,63
B.2.	Sanacija šteta od prirodne i druge nesreće (60 %)	340.370,28	379.270,08	376.943,04	377.410,14	374.584,14	373.108,14	371.128,14	

30. maja 2022.

SLUŽBENI GLASNIK US KANTONA

Broj 16 - Strana 74

		Sredstva posebne naknade	162.136,00	164.835,75	167.805,75	171.045,75	175.095,75	176.985,75	179.685,75
		UKUPNO	502.506,28	544.105,83	544.748,79	548.455,89	549.679,89	550.093,89	550.813,89
B.3.	Naknada za učešće u zaštiti i spašvanju (20 %)	Redovna budžetska sredstva	113.456,76	126.423,36	125.647,68	125.803,38	124.861,38	124.369,38	123.709,38
		Sredstva posebne naknade	54.045,33	54.945,25	55.935,25	57.015,25	58.365,25	58.995,25	59.895,25
		UKUPNO	167.502,09	181.368,61	181.582,93	182.818,63	183.226,63	183.364,63	183.604,63
	UKUPNO „B“		837.510,46	906.843,05	907.914,65	914.093,15	916.133,15	916.823,15	918.023,15

Tabela 29. Sredstva za opremanje struktura civilne zaštite

C	Opremanje struktura civilne zaštite		PLAN						
			2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
C.1.	Nabavka i održavanje opreme kantonalnog operativnog centra (10 %)	Redovna budžetska sredstva	47.273,65	52.676,40	52.353,20	52.418,08	52.025,58	51.820,58	51.545,58
		Sredstva posebne naknade	30.045,33	30.345,25	30.675,25	31.035,25	31.485,25	31.695,25	31.995,25
		UKUPNO	77.318,98	83.021,65	83.028,45	83.453,33	83.510,83	83.515,83	83.540,83
C.2.	Nabavka MTS i opreme za KŠCZ (10 %)	Redovna budžetska sredstva	47.273,65	52.676,40	52.353,20	52.418,08	52.025,58	51.820,58	51.545,58
		Sredstva posebne naknade	30.045,33	30.345,25	30.675,25	31.035,25	31.485,25	31.695,25	31.995,25
		UKUPNO	77.318,98	83.021,65	83.028,45	83.453,33	83.510,83	83.515,83	83.540,83
C.3.	Nabavka MTS i opreme za MSJCZ (10 %)	Redovna budžetska sredstva	47.273,65	52.676,40	52.353,20	52.418,08	52.025,58	51.820,58	51.545,58
		Sredstva posebne naknade	30.045,33	30.345,25	30.675,25	31.035,25	31.485,25	31.695,25	31.995,25
		UKUPNO	77.318,98	83.021,65	83.028,45	83.453,33	83.510,83	83.515,83	83.540,83
C.4.	Opremanje službi zaštite i spašavanja kantona-sufinansiranje (30 %)	Redovna budžetska sredstva	141.820,95	158.029,20	157.059,60	157.254,23	156.076,73	155.461,73	154.636,73
		Sredstva posebne naknade	90.136,00	91.035,75	92.025,75	93.105,75	94.455,75	95.085,75	95.985,75
		UKUPNO	231.956,95	249.064,95	249.085,35	250.359,98	250.532,48	250.547,48	250.622,48

C.5.	Istraživački i razvojni projekti od značaja za zaštitu i spašavanje (5 %)	Redovna budžetska sredstva	23.636,83	26.338,20	26.176,60	26.209,04	26.012,79	25.910,29	25.772,79
		Sredstva posebne naknade	15.022,67	15.172,63	15.337,63	15.517,63	15.742,63	15.847,63	15.997,63
		UKUPNO	38.659,50	41.510,83	41.514,23	41.726,67	41.755,42	41.757,92	41.770,42
C.6.	Pomoć općinama u finansir. opremanju. struktura civilne zaštite (štabovi, jedinice službe i operativni centri) (20 %)	Redovna budžetska sredstva	94.547,30	105.352,80	104.706,40	104.836,15	104.051,15	103.641,15	103.091,15
		Sredstva posebne naknade	60.090,66	60.690,50	61.350,50	62.070,50	62.970,50	63.390,50	63.990,50
		UKUPNO	154.637,96	166.043,30	166.056,90	166.906,65	167.021,65	167.031,65	167.081,65
C.7.	Subvencioniranje nabavka sredstava i opreme za ličnu zaštitu soc. ugrož. građana (5 %)	Redovna budžetska sredstva	23.636,83	26.338,20	26.176,60	26.209,03	26.012,78	25.910,28	25.772,78
		Sredstva posebne naknade	15.022,67	15.172,63	15.337,63	15.517,63	15.742,63	15.847,63	15.997,63
		UKUPNO	38.659,50	41.510,83	41.514,23	41.726,66	41.755,41	41.757,91	41.770,41
C.8.	Udruživanje sredstava sa općinama/gradovima, kantonima i F BiH u zajedničkim projektima iz oblasti zaštite i spašavanja (5%)	Redovna budžetska sredstva	23.636,82	26.338,20	26.176,60	26.209,03	26.012,78	25.910,28	25.772,78
		Sredstva posebne naknade	15.022,66	15.172,62	15.337,62	15.517,62	15.742,62	15.847,62	15.997,62
		UKUPNO	38.659,48	41.510,82	41.514,22	41.726,65	41.755,40	41.757,90	41.770,40
C.9.	Izgradnja i održavanje objekata za skladištenje MTS i opreme (5 %)	Redovna budžetska sredstva	23.636,82	26.338,20	26.176,60	26.209,03	26.012,78	25.910,28	25.772,78
		Sredstva posebne naknade	15.022,66	15.172,62	15.337,62	15.517,62	15.742,62	15.847,62	15.997,62
		UKUPNO	38.659,48	41.510,82	41.514,22	41.726,65	41.755,40	41.757,90	41.770,40
UKUPNO „C“			773.189,81	830.216,50	830.284,50	834.533,25	835.108,25	835.158,25	835.408,25

Tabela 30. Sredstva za obučavanje i vježbe struktura civilne zaštite

D ⁴	Obučavanje i vježbe struktura civilne zaštite	PLAN							
		2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	
D.1.	Obučavanje KŠ CZ i MSJCZ (20 %)	Redovna budžetska sredstva	18.909,46	21.070,56	20.941,28	20.967,23	20.810,23	20.728,23	20.618,23
		Sredstva posebne naknade	7.609,07	7.709,05	7.819,05	7.939,05	8.089,05	8.159,05	8.259,05
		UKUPNO	26.518,53	28.779,61	28.760,33	28.906,28	28.899,28	28.887,28	28.877,28
D.2.	Obučavanje službi zaštite ispašavanja kantona-sufinansiranje (20 %)	Redovna budžetska sredstva	18.909,46	21.070,56	20.941,28	20.967,23	20.810,23	20.728,23	20.618,23
		Sredstva posebne naknade	7.609,07	7.709,05	7.819,05	7.939,05	8.089,05	8.159,05	8.259,05
		UKUPNO	26.518,53	28.779,61	28.760,33	28.906,28	28.899,28	28.887,28	28.877,28

D.3.	Pomoć u finansiranju obučavanja i vježbi struktura civilne zaštite općina/gradova (20 %)	Redovna budžetska sredstva	18.909,46	21.070,56	20.941,28	20.967,23	20.810,23	20.728,23	20.618,23
		Sredstva posebne naknade	7.609,07	7.709,05	7.819,05	7.939,05	8.089,05	8.159,05	8.259,05
		UKUPNO	26.518,53	28.779,61	28.760,33	28.906,28	28.899,28	28.887,28	28.877,28
D.4.	Vježbe struktura civilne zaštite koje organizuje kanton (40 %)	Redovna budžetska sredstva	37.818,92	42.141,12	41.882,56	41.934,46	41.620,46	41.456,46	41.236,46
		Sredstva posebne naknade	15.218,12	15.418,10	15.638,10	15.878,10	16.178,10	16.318,10	16.518,10
		UKUPNO	53.037,04	57.559,22	57.520,66	57.812,56	57.798,56	57.774,56	57.754,56
UKUPNO „D“			132.592,63	143.898,05	143.801,65	144.531,40	144.496,40	144.436,40	144.386,40

Tabela 31. Sredstva za zaštitu od požara vatrogastvo

E“	Zaštita od požara - vatrogastvo	PLAN							
		2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	
E.1.	Stručno osposobljavanje za zaštitu od požara zaposlenih (5 %)	Redovna budžetska sredstva	18.909,46	21.070,56	20.941,28	20.967,23	20.810,23	20.728,23	20.618,23
		Sredstva posebne naknade	688,01	738,01	763,01	808,01	838,01	868,01	888,01
		UKUPNO	19.597,47	21.808,57	21.704,29	21.775,24	21.648,24	21.596,24	21.506,24
E.2.	Stručno osposobljavanje profesionalnih vatrogasaca (5 %)	Redovna budžetska sredstva	18.909,46	21.070,56	20.941,28	20.967,23	20.810,23	20.728,23	20.618,23
		Sredstva posebne naknade	688,01	738,01	763,01	808,01	838,01	868,01	888,01
		UKUPNO	19.597,47	21.808,57	21.704,29	21.775,24	21.648,24	21.596,24	21.506,24
E.3.	Stručno osposobljavanje dobrovoljnih vatrogasaca (5 %)	Redovna budžetska sredstva	18.909,46	21.070,56	20.941,28	20.967,23	20.810,23	20.728,23	20.618,23
		Sredstva posebne naknade	688,01	738,01	763,01	808,01	838,01	868,01	888,01
		UKUPNO	19.597,47	21.808,57	21.704,29	21.775,24	21.648,24	21.596,24	21.506,24
E.4.	Opremanje profesion. vatrogasnih jedinica općina/gradova-sufinansiranje (30 %)	Redovna budžetska sredstva	113.456,76	126.423,36	125.647,68	125.803,38	124.861,38	124.369,38	123.709,38
		Sredstva posebne naknade	4.128,08	4.428,08	4.578,08	4.848,08	5.028,08	5.208,08	5.328,08
		UKUPNO	117.584,84	130.851,44	130.225,76	130.651,46	129.889,46	129.577,46	129.037,46
E.5.	Opremanje dobrovoljnih vatrogasnih jedinica sufinansiranje (20%)	Redovna budžetska sredstva	75.637,84	84.282,24	83.765,12	83.868,92	83.240,92	82.912,92	82.472,92
		Sredstva posebne naknade	2.752,06	2.952,06	3.052,06	3.232,06	3.352,06	3.472,06	3.552,06
		UKUPNO	78.389,90	87.234,30	86.817,18	87.100,98	86.592,98	86.384,98	86.024,98
Redovna budžetska			18.909,46	21.070,56	20.941,28	20.967,23	20.810,23	20.728,23	20.618,23

E.6.	Istraživački i razvojni projekti u oblasti vatrogastva (5%)	sredstva								
		Sredstva posebne naknade	688,01	738,01	763,01	808,01	838,01	868,01	888,01	
		UKUPNO	19.597,47	21.808,57	21.704,29	21.775,24	21.648,24	21.596,24	21.506,24	
E.7.	Opremanje i rad jedinica za zračni transport F BiH sufinansiranje (10 %)	Redovna budžetska sredstva	37.818,92	42.141,12	41.882,56	41.934,46	41.620,46	41.456,46	41.236,46	
		Sredstva posebne naknade	1.376,02	1.476,02	1.526,02	1.616,02	1.676,02	1.736,02	1.776,02	
		UKUPNO	39.194,94	43.617,14	43.408,58	43.550,48	43.296,48	43.192,48	43.012,48	
E.8.	Naknade učešća profesionalnih. vatrogasnih jedinica općina u pružanju pomoći drugim općinama (10 %)	Redovna budžetska sredstva	37.818,92	42.141,12	41.882,56	41.934,46	41.620,46	41.456,46	41.236,46	
		Sredstva posebne naknade	1.376,02	1.476,02	1.526,02	1.616,02	1.676,02	1.736,02	1.776,02	
		UKUPNO	39.194,94	43.617,14	43.408,58	43.550,48	43.296,48	43.192,48	43.012,48	
E.9.	Naknade plaća i druge naknade za građane koji se angažuju na gašenju požara (10 %)	Redovna budžetska sredstva	37.818,92	42.141,12	41.882,56	41.934,46	41.620,46	41.456,46	41.236,46	
		Sredstva posebne naknade	1.376,02	1.476,02	1.526,02	1.616,02	1.676,02	1.736,02	1.776,02	
		UKUPNO	39.194,94	43.617,14	43.408,58	43.550,48	43.296,48	43.192,48	43.012,48	
	UKUPNO „E“		391.949,44	436.171,44	434.085,84	435.504,84	432.964,84	431.924,84	430.124,84	

Realizacija ciljeva postavljenih u Programu razvoja jedino je moguća ako se za njihovu realizaciju pored sredstava prikupljenih po osnovu posebne naknade za zaštitu i spašavanje planiraju i redovna budžetska sredstva. Zaštita i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ima multisektorski karakter što znači da pored organa uprave za civilnu zaštitu u izvršavanju poslova i zadataka zaštite i spašavanja učestvuju i drugi organi uprave i službe za upravu koje se u svojoj redovnoj djelatnosti bave poslovima zaštite i spašavanja. Iz ovakvog karaktera zaštite i spašavanja proizilazi i obaveza svih organa uprave i službi za upravu u čijoj nadležnosti su poslovi i zadaci od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih nesreća da planiraju finansijska sredstva za izvršavanje tih poslova i na taj način učestvuju u razvoju sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Kantona.

To znači da razvoj zaštite i spašavanja treba da bude obaveza organa uprave za civilnu zaštitu, ali i drugih organa uprave, službi za upravu i javnih ustanova i preduzeća u skladu sa njihovim nadležnostima u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća. Finansiranje očekivanih troškova podrazumijeva da područje Kantona neće biti pogođeno nesrećama velikih razmjera - katastrofama. U tom slučaju biće potrebno izvršiti rebalans kantonalnog i općinskih/gradskih budžeta kako bi se obezbijedila potrebna sredstva za ublažavanje, otklanjanje i saniranje posljedica prirodne ili druge nesreće.

X. ZAVRŠNI DIO

Kantonalna ministarstva i drugi organi kantonalne uprave, upravne organizacije, kantonalne javne ustanove i kantonalna javna preduzeća dužni su, svaki u pitanjima iz svoje nadležnosti i oblasti za koju su osnovani u svojim godišnjim programima rada planirati i izvršavati zadatke iz Programa razvoja koji su utvrđeni za oblast za koju su nadležni, uz obavezu planiranja i osiguravanja finansijskih sredstava neophodnih za realizaciju postavljenih programskih ciljeva.

Kantonalna uprava civilne zaštite ima obavezu da prati, realizaciju Programa razvoja i u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Zakonom o zaštiti i spašavanju i Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu, podstiče i koordinira aktivnosti kantonalnih organa uprave, kantonalnih javnih ustanova i preduzeća na njihovom angažovanju na realizaciji zadataka koji su za njih utvrđeni u Programu razvoja i redovno godišnje informira Vladu Unsko-sanskog kantona o stanju realizacije Programa razvoja.

Broj: 01-02-4-437/22
Dana, 18. 05. 2022. godine

Predsjedavajući Skupštine
Unsko-sanskog kantona
Razim Halkić, mr. informatike